

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
 ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
 ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ &
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΛΕΙΦΟΡΙΑ
 &
 ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΑΝΑΨΥΧΗ

ΦΥΣΙΚΟΙ
 ΠΟΡΟΙ

*ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ
 ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ
 ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ:*

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Των φοιτητριών:

ΚΡΙΚΙΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΝΗ &
 ΣΑΛΟΝΙΚΙΔΟΥ ΒΙΟΛΕΤΤΑ

ΑΕΜ: 893 & 974

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 2013

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ:
 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι στις μέρες μας η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί έναν καθοριστικής σημασίας παράγοντα, τόσο για την σημερινή ποιότητα ζωής όσο και για την ποιότητα ζωής των μελλοντικών γενεών. Παρόλα αυτά, έχει γίνει επιτακτική η ανάγκη ενός συνδυασμού της προστασίας της φύσης με την ολοένα και αυξανόμενη οικονομική μεγέθυνση, στο πλαίσιο πάντα της αειφορίας και με χρονικό ορίζοντα μακροπρόθεσμο (Σιωμούλη, 2007). Η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί την γενεσιουργό δύναμη σε όλες τις μορφές ανάπτυξης, οι οποίες αφενός προσδοκούν σε ένα αποδεκτό επίπεδο περιβαλλοντικής ποιότητας και αφετέρου στη διατήρηση των φυσικών πόρων. Η καθολική απουσία τουριστικού σχεδιασμού οδήγησε αναντίρρητα στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος των τουριστικοποιημένων νησιωτικών περιοχών του ελλαδικού χώρου (Κουκουρής, 2009). Η εν λόγω διπλωματική εργασία πραγματεύεται την δυνατότητα προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού με παράλληλη αξιοποίηση των φυσικών πόρων ως παράγοντα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και αναψυχής. Στα πλαίσια του συγκεκριμένου θέματος αναφέρει και παρουσιάζει το απαραίτητο θεωρητικό υπόβαθρο ενώ ασχολείται με την Σαμοθράκη ως μελέτη περίπτωσης. Έτσι αναλύει την υφιστάμενη κατάσταση και προτείνει την οργάνωση εναλλακτικών τουριστικών δραστηριοτήτων και μορφών τουρισμού σε δίκτυα (αγροτουρισμού, οικοτουρισμού και ιαματικού τουρισμού).

SUMMARY

In our days, it is generally accepted that protecting the environment is a crucial factor for both contemporary quality of life and for that of future generations. However, the need of a combination of environmental conservation and constantly developing financial growth has become quite urgent, always within the framework of sustainability and a long term time frame (Siomouli, 2007). The concept of this sustainable development is the operative power in all forms of growth which aim at both an acceptable level of environmental quality and at the preservation of natural resources. The complete lack of tourist planning unquestionably led to the degradation of the natural environment of the touristic island regions of Greece (Koukouris, 2009). The potential promotion of alternative types of tourism, along with the simultaneous exploitation of natural resources as a factor for viable local growth and recreation, are discussed in this dissertation. Within the context of this particular topic, the necessary theoretical background is referred to and presented, while Samothrace is used as a case study. Thus, the current situation is analysed and the organizing of alternative touristic activities is suggested, as well as forms of tourism networks (rural tourism, ecotourism and spa tourism).

Λέξεις κλειδιά: Τουρισμός, Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, Φυσικοί πόροι, Βιώσιμη
Τοπική ανάπτυξη, Αναψυχή, Σαμοθράκη

Key words: Tourism, Alternative types of Tourism, Natural Resources, Viable local
growth, Sustainable Development, Samothrace

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΣΚΟΠΟΣ	10
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	11
ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	12
1. ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	12
1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ	12
1.1.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	13
2. ΑΝΑΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	16
2.1 ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ	16
2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΖΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	17
3. Η ΦΥΣΗ ΩΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΠΟΡΟΣ	23
4. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	25
4.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ	25
4.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	27
ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	30
5. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	30
6. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	31
6.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ- ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	31
6.2 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ.....	32
6.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ.....	33
6.4 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	33
6.4.1 ΧΡΗΣΕΙΣ -ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΓΗΣ	33
6.4.2 ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	34
6.4.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	36
6.4.3.1 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ	36
6.4.3.2 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ.....	36
6.4.3.3 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.....	37
6.4.3.4 ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ-ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	37
6.4.3.5 ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΙ ΜΑΡΙΝΕΣ	37
6.4.3.6 ΥΔΡΕΥΣΗ	38

6.4.3.7	ΑΡΔΕΥΣΗ	38
6.4.3.8	ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	38
6.4.3.9	ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ	38
6.4.3.10	ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΑ	39
6.4.3.11	ΕΝΕΡΓΕΙΑ	39
6.5	ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	39
6.5.1	ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	39
6.5.2	ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ	41
6.5.3	ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	42
6.5.4	ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΙΑΚΕΣ- ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.....	42
6.5.5	ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	43
6.5.6	ΟΡΕΙΝΟΙ ΟΓΚΟΙ	44
6.5.7	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	44
6.5.7.1	ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000.....	44
6.5.7.2	ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ	45
6.5.8	ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	46
6.6	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	46
ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΔΙΚΤΥΩΝ		49
7.	ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΟΥΝ.....	49
7.1	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	50
7.2	ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	50
7.3	ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	51
7.4	ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	53
7.5	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	53
8.	ΔΙΚΤΥΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	54
8.1	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	55
8.1.1	ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	55
8.1.2	ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	55
8.1.3	ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ	56
8.2	ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΨΥΧΗ.....	60
8.2.1	ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	60
8.2.2	ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	61

8.2.3 ΔΙΚΤΥΟ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ	61
8.2.3.1 ΣΗΜΕΙΑ ΘΕΑΣΗΣ	62
8.2.3.2 ΧΑΡΑΞΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ	64
8.2.3.3 ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΨΥΧΗ	65
8.2.3.4 ΚΑΜΠΙΓΚ	67
8.2.3.5 ΑΝΑΨΥΧΗ ΜΕΣΩ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	68
8.2.3.6 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ.....	71
8.3 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	72
8.3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	72
8.3.2 ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	72
8.3.3 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	72
9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ	77
10. ΠΗΓΕΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ.....	79
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	92
Εικόνα 2: Ανάγλυφο του εδάφους της Σαμοθράκης	92
Εικόνα 1: Η θέση της Σαμοθράκης στον Ελλαδικό	92
Εικόνα 3: Γεωλογικός Χάρτης της Σαμοθράκης	92
Εικόνα 4: Περιοδοτική Ζώνη Σαμοθράκης	93
Εικόνα 5: Υδροθεραπευτήριο Σαμοθράκης	93
Εικόνα 6: Ελεύθερο Κάμπινγκ Σαμοθράκης	93
Εικόνα 7: Οργανωμένο Κάμπινγκ Σαμοθράκης	93
Εικόνα 8: Υδρογραφικό δίκτυο Σαμοθράκης	93
Εικόνα 9: Καταρράκτης «Κλείδωση»	93
Εικόνα 10: Γριά Βάθρα	94
Εικόνα 11: Βάθρα «Φονιά»	94
Εικόνα 13: Άγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης.....	94
Εικόνα 12: Παραδοσιακός Οικισμός Χώρας.....	94
Εικόνα 14: Αρχαιολογικός Χώρος Παλαιόπολης.....	94
Εικόνα 15: Πύργοι Γατελούζων	94
Εικόνα 17: Κάστρο «Χώρας»	95
Εικόνα 16: Πύργος «Φονιά».....	95
Εικόνα 18: Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης.....	95
Εικόνα 19: Λαογραφικό Μουσείο Σαμοθράκης	95
Εικόνα 20: Ναός Παναγίας Καμαριώτισσας	95
Εικόνα 21: Ναός Μαντάλ Παναγίας.....	95

Εικόνα 22: Ο τουρισμός στην Ελλάδα σύμφωνα με το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. του τουρισμού..	96
Εικόνα 24: Γεωγραφική κατανομή Θερμών-Θερμαλλικών πηγών στην Ελλάδα	96
Εικόνα 25: Τα Ευρωπαϊκά μονοπάτια της Ελλάδας	97
Εικόνα 26: Οδικό δίκτυο Σαμοθράκης.....	97
Εικόνα 27: Οδικό δίκτυο Σαμοθράκης.....	97
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	98
Πίνακας 1: Ορειβατικές και πεζοπορικές διαδρομές της νήσου Σαμοθράκη.....	98
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ	100
Χάρτης Α1: Χρήσεις γης της Νήσου Σαμοθράκης.....	97
Χάρτης Α2: Χρήσεις δικτύου Natura 2000 της Νήσου Σαμοθράκης.....	98

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σοβαρή παράλειψη θα μπορούσε να θεωρηθεί η μη αναφορά ανθρώπων οι οποίοι μας βοήθησαν, είτε δίνοντας μας κουράγιο είτε μεταλαμπαδεύοντας μας τις γνώσεις τους επί του θέματος, στην ολοκλήρωση της παρούσας μελέτης.

Αρχικά θα θέλαμε μέσα από την καρδιά μας να ευχαριστήσουμε τους καθηγητές του τμήματος Χωροταξίας, πολεοδομίας και περιφερειακής ανάπτυξης οι οποίοι όλα αυτά τα χρόνια με τις γνώσεις τους και τον χαρακτήρα τους μας ενθάρρυναν συνεχώς και μας έδειχναν πως όλα είναι δυνατά αρκεί να υπάρχει θέληση και όρεξη για δουλειά. Πιο συγκεκριμένα θα θέλαμε να εκφράσουμε ολόψυχα τις ευχαριστίες μας στην κα. Όλγα Χριστοπούλου η οποία μας εμπιστεύτηκε και πίστεψε σε μας αναθέτοντας μας την συγκεκριμένη μελέτη και η οποία μας βοηθούσε σε όλη την πορεία της επισημαίνοντας λάθη, παραλείψεις αλλά και επιβραβεύοντας μας. Επίσης ένα θερμό ευχαριστώ οφείλουμε στους διορθωτές μας κ. Μπεριάτο Ηλία και κ. Δέφνερ Αλέξιο οι οποίοι χρησιμοποιώντας τις προσωπικές τους γνώσεις επί του θέματος μας βοήθησαν με τις όποιες παρατηρήσεις τους.

Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους γονείς μας Κρικιγιάννη Σ., Τζανετάτου Ε. και Σαλονικίδα Γ., Σιούτα Μ. οι οποίοι όλα αυτά τα χρόνια μας στήριζαν και συνεχίζουν να μας στηρίζουν με οποιονδήποτε τρόπο και μέσο διαθέτουν, επιβραβεύοντας μας για την κάθε μας επιτυχία και βοηθώντας μας ψυχολογικά και ηθικά να γίνουμε καλύτερη άνθρωποι.

Τέλος ευχαριστούμε όλους τους ανθρώπους εκείνους οι οποίοι βοήθησαν με την άποψη τους και την γνώμη τους στην συγγραφή της συγκεκριμένης μελέτης.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η συγκεκριμένη εργασία, αποτελεί διπλωματική εργασία των επί πτυχίο φοιτητριών Κρικιγιάννη Ε. και Σαλονικίδου Β. τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της πολυτεχνικής σχολής του πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013, υπό την εποπτεία των κα. Χριστοπούλου Ο., τον κ. Μπεριάτο Η. και κ. Δέφνερ Α.

Πραγματεύεται την διερεύνηση των δυνατοτήτων της προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού με παράλληλη αξιοποίηση των φυσικών πόρων ως παράγοντα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και αναψυχής, ενώ ασχολείται ειδικότερα με τη μελέτη της περίπτωσης της νήσου Σαμοθράκης. Απαρτίζεται τόσο από κείμενο, όσο και από πίνακες, χάρτες και εικόνες.

Για την δημιουργία των αντίστοιχων χαρτών χρησιμοποιήθηκαν υπόβαθρα της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, πληροφορίες από προγράμματα όπως το google earth και το κτηματολόγιο Α.Ε., σε συνδυασμό με στοιχεία που μας παραχώρησαν υπηρεσίες και φορείς της περιοχής, καθώς και ορισμένες επισκέψεις που είχαμε στο παρελθόν πραγματοποιήσει οι ίδιες.

Όσον αφορά την παρουσίαση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, η έρευνά μας βασίστηκε σε μία πληθώρα έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών σε συνδυασμό με τις παρατηρήσεις και τους προβληματισμούς που προέκυψαν από την επιτόπια παρατήρηση.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως κανείς μπορεί να καταλάβει η γη μπορεί να θεωρηθεί ένα σύστημα, στο οποίο το κάθε συστατικό από το οποίο απαρτίζεται έμβιο ή άβιο, συνδέεται με τα άλλα με σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης. Το ίδιο συμβαίνει και ανάμεσα στους ανθρώπους και τη φύση, καθώς ο άνθρωπος αναζητά σε αυτή πόρους απαραίτητους για να καλύψει τις βασικές του ανάγκες όπως τροφή, στέγαση, υγεία, ένδυση κ.α. αλλά και πόρους για δευτερεύουσες ανάγκες όπως διακόσμηση του περιβάλλοντος στο οποίο ζει ο άνθρωπος, ενασχόληση με χόμπι κ.α. Συμπεραίνεται έτσι, ότι η φύση είναι απαραίτητη για την επιβίωση του ανθρώπινου είδους.

Δυστυχώς όμως ο άνθρωπος στην μέχρι τώρα ποριά του μέσα στο χρόνο σταμάτησε να σέβεται τη φύση και άρχισε σε μεγάλο βαθμό να την εκμεταλλεύεται, ξεχνώντας πόσα του προσφέρει και τη σημασία που έχει για αυτόν και το περιβάλλον στο οποίο ζει η φύση.

Στη συγκεκριμένη εργασία δίνεται έμφαση στη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων στους τομείς της τοπικής ανάπτυξης και του τουρισμού, γενικότερα αλλά ειδικότερα στη κατά περίπτωση μελέτη της νήσου Σαμοθράκης.

Ο τουρισμός είναι μια διαδικασία, η οποία αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες της εγχώριας οικονομίας. Αποτελεί μια αναπτυξιακή διαδικασία με πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, η οποία θα πρέπει να σχεδιάζεται στοχεύοντας στην προστασία αλλά και τη διατήρηση του περιβάλλοντος και των φυσικών του πόρων.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της εκπόνησης της μελέτης αυτής, είναι η αναφορά των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της νήσου της Σαμοθράκης, και η αναφορά των δράσεων που θα συμβάλουν και θα εξασφαλίσουν τη βιώσιμη ισορροπία μεταξύ της τουριστικής ανάπτυξης της περιοχής μελέτης αλλά και της αειφορικής προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η συγκεκριμένη εργασία απαρτίζεται από τρεις ενότητες αρχικά παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο όρων και εννοιών, χρήσιμων για την πορεία της μελέτης, έπειτα παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση της μελέτης περίπτωσης (νήσος Σαμοθράκη) και τέλος αναφέρονται προτάσεις και λύσεις για μια βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων της περιοχής με παράλληλη τουριστική και οικονομική ανάπτυξη.

Πιο συγκεκριμένα η εν λόγω μελέτη ακολουθεί την παρακάτω δομή:

- Αποσαφήνιση και επεξήγηση των βασικότερων όρων (φυσικοί πόροι, τουρισμός και αναψυχή).
- Αναφορά στα προβλήματα που προκαλούν διάφορα είδη τουρισμού και αναψυχής στην φύση και ειδικότερα στους φυσικούς πόρους.
- Παρουσίαση της υφισταμένης κατάστασης της νήσου Σαμοθράκης (παρουσίαση βασικών χαρακτηριστικών της περιοχής).
- Προτάσεις για την αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, στο νησί, μέσω οργάνωσης δικτύων.

ΕΝΟΤΗΤΑ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν τόσο ο ορισμός την έννοιας «φυσικοί πόροι», όσο και τα είδη και οι κατηγορίες στις οποίες διακρίνονται και διαχωρίζονται.

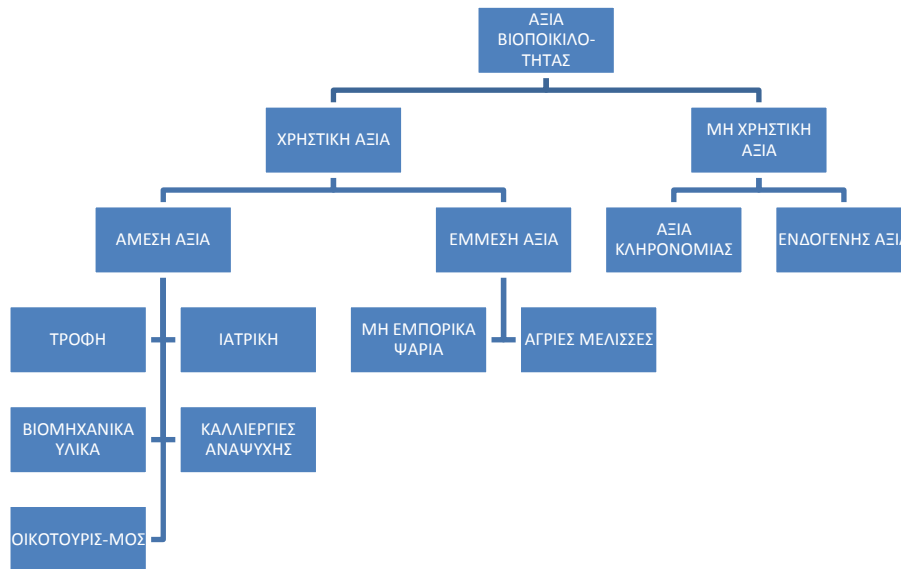
1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

«Ως φυσικός πόρος ορίζεται οποιαδήποτε πηγή ενέργειας μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον άνθρωπο». Θα μπορούσε επίσης να δοθεί και ο παρακάτω ορισμός, ο οποίος αναφέρει ότι «φυσικός πόρος είναι οτιδήποτε χρησιμοποιεί ο άνθρωπος». Επίσης από οικολογική άποψη, «οτιδήποτε επηρεάζει τη ζωή μας αποτελεί ένα φυσικό πόρο» (Camp, Daugherty, 1997). Στο νόμο 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α' 16/10/1986) ως φυσικός πόρος αναφέρεται «κάθε στοιχείο του περιβάλλοντος που χρησιμοποιείται ή μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τον άνθρωπο για την ικανοποίηση των αναγκών του και έχει αξία για το κοινωνικό σύνολο».

Στην παρούσα εργασία θα υιοθετήσουμε την άποψη η οποία θέλει τους φυσικούς πόρους να ορίζονται ως οι πόροι οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη των βασικών βιοτικών αναγκών, αλλά και για την εκτέλεση οποιασδήποτε χρήσιμης λειτουργίας, τόσο από τον σημερινό άνθρωπο όσο και από τις επόμενες γενιές (Camp, Daugherty, 1997, Σιωμούλη, 2007).

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί η σημασία των φυσικών πόρων για τον άνθρωπο η οποία διαρκώς αυξάνεται. Αρχίζοντας, λοιπόν, θα πρέπει να τονιστεί ότι η αξία των φυσικών πόρων χωρίζεται σε χρηστική και μη χρηστική, σε πρώτο επίπεδο και σε άμεση και έμμεση (όσον αφορά την χρηστική αξία), σε κληρονομική αξία και ενδογενής αξία (όσον αφορά την μη χρηστική αξία) σε δεύτερο επίπεδο, όπως φαίνεται στο σχήμα 1 παρακάτω (Gaston & Spicer, 2002).

Σχήμα 1: Η αξία των φυσικών πόρων

Πηγή: *Gaston & Spicer, 2002, Ιδία επεξεργασία*

1.1.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Η ταξινόμηση των ειδών των φυσικών πόρων μπορεί να γίνει ανάλογα με την υπάρχουσα ποσότητα τους, την φύση τους και ανάλογα με το βαθμό ανακύκλωσης τους. Έτσι ανάλογα με την κατηγορία που ανήκουν διακρίνονται σε:

A. Κατά υπάρχουσα ποσότητα

➤ *Ανανεώσιμους φυσικούς πόρους:* ονομάζονται οι πόροι που ανανεώνονται συνεχώς με φυσικό ή τεχνικό τρόπο ή διαρκούν για πάντα, εφόσον η διαχείριση τους γίνεται με αειφορικό τρόπο. Ως παράδειγμα θα μπορούσαν να αναφερθούν τα δέντρα από τα οποία λαμβάνεται το προϊόν της ξυλείας και τα μπορούν εκ των υστέρων να αντικατασταθούν με φυσική ή τεχνητή αναδάσωση (Καλαντζή, 2010 και www.coastlearn.org).

➤ *Μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους:* ονομάζονται οι πόροι οι οποίοι δεν ανανεώνονται με φυσικό ή τεχνικό τρόπο, και εξαντλούνται σε τέτοιο σημείο, που η ανανέωση τους είτε δεν είναι δυνατή είτε το κόστος είναι ιδιαίτερα δαπανηρό. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί το πετρέλαιο. Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι κάποια προϊόντα παρόλο που μπορούν να ανακυκλωθούν προκειμένου να περιορίσουν την αναμενόμενη εξάντληση των κοιτασμάτων τους (π.χ. τα μέταλλα), ωστόσο δεν θεωρούνται ανανεώσιμοι πόροι (Καλαντζή, 2010 και www.coastlearn.org).

B. Κατά τη φύση τους

- *Βιοτικοί φυσικοί πόροι:* «ονομάζονται αυτοί που παράγονται από τους ζωντανούς οργανισμούς της χώρας (που ζουν σ' αυτήν ή περιοδικά τη διασχίζουν). Π.χ. τα δέντρα των δασών, που μπορούν να δώσουν ξυλεία, ρετσίνι και άλλα πρωτογενή προϊόντα» (Καλαντζή, 2010 και sites.google.com/site/amesidemocratiaellenon).
- *Αβιοτικοί φυσικοί πόροι:* «ονομάζονται αυτοί που δεν παράγονται από τους ζωντανούς οργανισμούς της χώρας. Π.χ. διάφορα ορυκτά που διαθέτει μια χώρα» (Καλαντζή, 2010 και sites.google.com/site/amesidemocratiaellenon).

C. Κατά το βαθμό ανακύκλωσης τους

- *Ανακυκλώσιμους:* Ονομάζονται οι φυσικοί πόροι οι οποίοι μπορούν να ανανεωθούν με τεχνητές διαδικασίες ανακύκλωσης ή μέσα από τους φυσικούς κύκλους (π.χ. νερό, ξυλεία κτλ) (Καραδήμας, 2008).
- *Μη ανακυκλώσιμους:* Ονομάζονται οι φυσικοί πόροι οι οποίοι δεν μπορούν να ανανεωθούν με τεχνητές διαδικασίες ανακύκλωσης ή μέσα από τους φυσικούς κύκλους (π.χ. πετρέλαιο, μέταλλα κτλ) (Καραδήμας, 2008).

Στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 1), διαφαίνεται η κατανομή των φυσικών πόρων σε ανανεώσιμους και μη, καθώς και η σχέση τους με τους ανακυκλώσιμους ή μη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι πόροι εκείνοι οι οποίοι είναι μη ανανεώσιμοι και μη ανακυκλώσιμοι εμφανίζουν μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας όσον αφορά την εξαφάνισή τους.

Πίνακας 1: Κατανομή των φυσικών πόρων

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ	ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΟΙ	ΜΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΟΙ
ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΙΜΟΙ	Νερό, ξυλεία, υφαντουργικά προϊόντα	χαρτί, φυσικά μάρμαρα
ΜΗ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΙΜΟΙ	Καυσόξυλα, φυτικά καύσιμα, τροφές	Πετρέλαιο, κάρβουνο, ουράνιο, πλαστικά

Πηγή: Καλαντζή, 2010, *Ιδία επεξεργασία*

Επίσης, οι κύριες τάξεις των φυσικών πόρων μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- a) Ορυκτές πρώτες ύλες, υγρά και στερεά ορυκτά καύσιμα, φυσικό αέριο
- b) Υδατοπτώσεις, γη, ήλιος, άνεμος, θαλάσσια κύματα ως ήπιες μορφές ενέργειας
- c) Θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα
- d) Αγροτική γη
- e) Δασική και λιβαδική γη, δασική βιομάζα και τα προϊόντα επεξεργασίας της (π.χ. ξύλο κτλ)
- f) Υπόγεια αποθέματα νερού
- g) Εθνικοί δρυμοί
- h) Φυσικά αποθέματα
- i) Υδροβιότοποι και λοιπές προστατευόμενες περιοχές
- j) Δασική χλωρίδα και πανίδα (Σιωμούλη, 2007, Παπαβασιλείου, 2006).

2. ΑΝΑΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

2.1 ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΕΝΝΟΙΩΝ

Με τον όρο *αναψυχή*, νοείται η «δραστηριότητα ή η προσχεδιασμένη αδράνεια που ενεργείται με τη θέληση κάποιου. Διαφέρει από την εργασία, η οποία γίνεται με σκοπό το κέρδος χρημάτων ή την κάλυψη άμεσων αναγκών της ζωής. Ακόμα, διαφέρει από τις άλλες καθημερινότητες, όπως φαγητό, ύπνος, νοικοκυριό κτλ. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αναψυχής δεν είναι η καθαυτή δραστηριότητα, αλλά η διάθεση με την οποία γίνεται» (Κατραμάτος, 2005).

Στον αντίποδα, υπάρχουν πολλοί ορισμοί για τον τουρισμό καθώς η προσέγγιση του μπορεί να χαρακτηριστεί ως πολυεπιστημονική. Ενδεικτικά ένας ορισμός:

- Με τη λέξη «Τουρισμός» εκφράζεται η διάθεση των ανθρώπων να ταξιδέψουν, γεγονός το οποίο εκδηλώνεται μέσω της περιήγησης σε διάφορα μέρη για λόγους αναψυχής, μορφωτικούς, θρησκευτικούς, επιστημονικούς ή άλλους λόγους (υγείας κ.τ.λ.)(Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.,1993).

Όπως είναι γνωστό τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια παγκόσμια τάση για διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος. Πλέον διαφοροποιείται το τουριστικό προϊόν και το ενδιαφέρον των τουριστών στρέφεται σε μορφές τουρισμού οι οποίες έως σήμερα δεν ήταν και τόσο αναπτυγμένες. Παρόλα, όμως, τα νέα «κύματα» εξακολουθεί να υφίσταται και να αναπτύσσεται και το παλιό μοντέλο τουριστικού προϊόντος (θάλασσα, ήλιος, διασκέδαση), όχι όμως με τόσο έντονους ρυθμούς (Κοκκώσης κά. 2011).

Η Ελλάδα αποτελεί μία προνομιούχα χώρα όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού τόσο λόγω της θέσης της, όσο και της γεωμορφολογίας της και των πλούσιων υφιστάμενων φυσικών πόρων που αυτή διαθέτει. Με το πέρασ των χρόνων κατάφερε να εισέρθει δυναμικά στον χώρο του διεθνή και Ευρωπαϊκού τουρισμού και να κατακτήσει μία από τις υψηλότερες σε επισκεψιμότητα θέσεις. Αποτελώντας, πλέον, έναν από τους καλύτερους θερινούς προορισμούς, η Ελλάδα, έχει καταφέρει τα τελευταία έτη να αποτελεί πλέον και έναν προορισμό ικανό για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη στροφή του τουριστικού προϊόντος από την μία πλευρά, «έπαιξε» το πλούσιο φυσικό της περιβάλλον, το πλούσιο πολιτιστικό και θρησκευτικό της υπόβαθρό άλλα και η παροχή διάφορων κρατικών οικονομικών κινήτρων σε διάφορους υποψηφίους επενδυτές με στόχο την δημιουργία κατάλληλων υποδομών, για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Μέσω της ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού η Ελλάδα πιστεύεται ότι θα κατακτήσει, σαν χώρα, μία από τις πρώτες θέσεις, όσον αφορά την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμό (Κοκκώσης κά., 2011).

Σύμφωνα με το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Τουρισμό, ο Ελλαδικός χώρος διαιρείται σε 2 βασικές κατηγορίες ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

- στις «αναπτυγμένες τουριστικά περιοχές» (κατηγορία Α)
- στις «αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού (κατηγορία Β1)»
- στις «αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ήπιων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (κατηγορία Β2)».

Στην παρούσα εργασία, τόσο ο τουρισμός όσο και η αναψυχή θα παρουσιαστούν ως έννοιες αλληλένδετες με τους φυσικούς πόρους. Οι φυσικοί πόροι αποτελούν όπως θα αναπτυχθεί και παρακάτω μια αξιόλογη πηγή για δραστηριότητες αναψυχής και την ανάπτυξη του «αειφορικού» - εναλλακτικού τουρισμού, έχοντας πάντοτε ως γνώμονα την αειφορική διαχείριση-χρήση τους.

Στο σημείο αυτό, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι ως εναλλακτικός τουρισμός «ορίζεται το σύνολο των ολοκληρωμένων τουριστικών υπηρεσιών, οι οποίες διακρίνονται από εξειδίκευση, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και προτιμήσεις των πελατών τους, στηρίζονται σε οικολογικά ανεκτές και ήπιες δραστηριότητες, ενώ αναδεικνύουν τα φυσικά κάλλη μιας περιοχής χωρίς να τα καταστρέφουν και οι οποίες διακρίνονται από την αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση (Μαντζουράνη, 2006).

2.2 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΖΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ο τουρισμός χωρίζεται σε δύο είδη τον μαζικό και τον εναλλακτικό (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό, 2009).

Μαζικός τουρισμός

«Ως μαζικός τουρισμός νοείται ένα είδος τουρισμού το οποίο, διαμορφώνεται και διεκπεραιώνεται με οργανωμένο τρόπο από τουριστικούς φορείς και επιχειρήσεις και συνδέεται με τις εκάστοτε κυρίαρχες μορφές του» (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό, 2009).

Εναλλακτικός τουρισμός

«Ως εναλλακτικές μορφές τουρισμού ορίζονται αυτές που ακολουθούν διαφορετικό τρόπο οργάνωσης από αυτό του μαζικού τουρισμού και στηρίζονται κατά κανόνα στην αξιοποίηση διαφορετικών πόρων από το κυρίαρχο μοντέλο τουρισμού (ήλιος – θάλασσα) με ήπιο τρόπο» (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό, 2009).

Η φιλοσοφία του εναλλακτικού τουρισμού βασίζεται στην σύγχρονη αναζήτηση ποιότητας και διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Αυτή η βασική τους φιλοσοφία έχει ως αποτέλεσμα οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού, σε αντίθεση με τον μαζικό τουρισμό, να εκλείπουν μειονεκτημάτων ενώ συγχρόνως ποικίλουν πλεονεκτημάτων, καθώς έχοντας ως στόχο τους την προστασία-ανάδειξη του περιβάλλοντος μπορούν να συγχρόνως συμβάλλουν στην αύξηση της τουριστικής κίνησης σε περιοχές απομονωμένες, υπανάπτυκτες, αγροτικές ή και αστικές.

Το ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρας ανάπτυξης για τον τουρισμό (2007) στο άρθρο 6 αναφέρει ως ειδικές μορφές τουρισμού τις εξής:

1. Συνεδριακός τουρισμός
2. Αστικός Τουρισμός
3. Θαλάσσιος Τουρισμός
4. Πολιτισμικός Τουρισμός
 - 4.1.Θρησκευτικός Τουρισμός
5. Αθλητικός Τουρισμός
 - 5.1. Γκολφ
 - 5.2. Χιονοδρομικός τουρισμός
 - 5.3. Καταδυτικός Τουρισμός
 - 5.4. Αθλητικές δραστηριότητες του ορεινού χώρου
6. Ιαματικός και θεραπευτικός τουρισμός
7. Τουρισμός φύσης

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τους Κοκκώσης κ.ά., οι διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού μπορούν να καταταχτούν, ως προς τα κίνητρα του τουριστικό προϊόν που προσφέρουν, στις παρακάτω ομάδες:

1. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο κίνητρο τη γνωριμία με τη φύση και την ύπαιθρο:
 - Αγροτουρισμός
 - Οικοτουρισμός
 - Χιονοδρομικός / ορεινός τουρισμός

2. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τον πολιτισμό, την θρησκεία, την επιστήμη και την εκπαίδευση:
 - Πολιτισμικός τουρισμός
 - Θρησκευτικός τουρισμός
 - Εκπαιδευτικός/ επιστημονικός τουρισμός
 - Αστικός τουρισμός
3. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τους επαγγελματικούς λόγους:
 - Συνεδριακός τουρισμός
 - Εκθεσιακός τουρισμός
 - Τουρισμός κινήτρων
 - Ατομικά επαγγελματικά ταξίδια
4. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο κίνητρο τη θάλασσα:
 - Θαλάσσιος τουρισμός
 - Τουρισμός γιότινγκ και ιστιοπλοΐας
 - Τουρισμός κρουαζιέρας
 - Τουρισμός θαλάσσιων σπορ
5. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τους κοινωνικούς λόγους, την υγεία και την ποιότητα ζωής:
 - Ιαματικός τουρισμός
 - Κοινωνικός τουρισμός
6. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχο το θεματικό κίνητρο:
 - Τουρισμός καζίνο
 - Τουρισμός θεματικών πάρκων / μουσείων
 - Τουρισμός γκολφ
 - Τουρισμός περιπέτειας
 - Mega events (αθλητικού και πολιτιστικού χαρακτήρα)
7. Ομάδα προϊόντων με κυρίαρχα κίνητρα τον παραθερισμό, το οργανωμένο real estate εξοχικών κατοικιών και τη χρονομεριστική μίσθωση:
 - Παραθερισμός
 - Οργανωμένο real estate εξοχικών κατοικιών
 - Χρονομεριστική μίσθωση
 - Fractionals
 - Private residence clubs

- Destination clubs
- Condo hotels (Κοκκώσης κά., 2011).

Σύμφωνα με διάφορους επιστήμονες και υπεύθυνους στον τομέα του τουρισμού και του περιβάλλοντος, διανύουμε μια περίοδο κατά την οποία θα πρέπει να μεριμνήσουμε έτσι ώστε να επιτύχουμε μια βιώσιμη περιβαλλοντικά ανάπτυξη. Πιο συγκεκριμένα από διάφορες έρευνες άλλα και από την πορεία της τουριστικής βιομηχανίας ως τώρα, φαίνεται, ότι ο τουρισμός και ιδίως υπό τη μορφή του «μαζικού τουρισμού» αποτελεί μία από τις σημαντικότερες απειλές για το περιβάλλον. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει λόγω της υπερβολικής χρήσης των φυσικών πόρων που παρέχει μια τουριστική περιοχή καθώς και της έντονης - απότομης αύξησης του τουριστικού τομέα (Κοκκώσης κά., 2011 και Κλαδή, 2004).

Υπό το φως των ανωτέρω και υπό την κρίση των ειδικών, σήμερα προτείνεται να προωθούνται διάφορα μοντέλα εναλλακτικού τουρισμού. Η συγκεκριμένη τάση έχει ήδη αρχίσει να εξαπλώνεται τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Πιο συγκεκριμένα στην Ελλάδα, μοντέλα και πακέτα εναλλακτικού τουρισμού προωθούνται υπό την μορφή οικονομικών κινήτρων και επιδοτήσεων (στους κάθε φορά ενδιαφερόμενους επενδυτές) είτε μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε μέσω διαφόρων περιφερειακών – τοπικών προγραμμάτων και δράσεων (Κοκκώσης κά., 2011).

Η ίδια η τουριστική βιομηχανία, όμως, όπως, πλέον αποδεικνύεται μπορεί να προβληθεί υπό δύο, σχετικά αντίθετες, πλευρές. Η μία πλευρά είναι αυτή του μοντέλου του «μαζικού τουρισμού» ενώ η άλλη αυτή του μοντέλου του «εναλλακτικού τουρισμού». Οι δύο αυτές πλευρές μπορούν να θεωρηθούν αντίθετες κυρίως ως προς τις δυσμενείς-ή μη επιπτώσεις που μπορεί ο τουριστικός τομέας να έχει στο περιβάλλον της περιοχής που αναπτύσσεται. Κατά μια αντίθετη άποψη όμως και οι δύο όψεις του εν λόγω τομέα είναι όμοιες ως προς το γεγονός ότι και στις δύο οι τουρίστες βρίσκονται σε διαδικασία χαλάρωσης και ενασχόλησης με διαφορετικά χόμπι και ενδιαφέροντα (Κοκκώσης κά., 2011 και Κλαδή, 2004).

Παρόλα αυτά αξίζει να αναφερθούν, έστω και επιγραμματικά, οι κατά κάποιους, πιθανές διαφορές των δύο ειδών παροχής τουριστικού προϊόντος. Έτσι:

«Μαζικός τουρισμός»

- Αρκετές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον
- Υποδομές μεγάλης κλίμακας
- Εποχικότητα

- Μαζικότητα
- Έντονη «ανάγκη» των tour operators

«Εναλλακτικές μορφές τουρισμού»

- Βιώσιμος σχεδιασμός
- Υποδομές τοπικής κλίμακας
- Ανάπτυξη «δικτύων» δραστηριοτήτων ανά περιοχή
- Στενή σύνδεση τοπικότητας και περιβάλλοντος
- Μη ύπαρξη εποχικότητας (επιλογές καθόλη τη διάρκεια του χρόνου)
- Αυτονομία στην οργάνωση (Κοκκώσης κά., 2011).

Πρέπει να σημειωθεί ότι τα δύο αυτά διαφορετικά είδη τουρισμού, αναφέρονται σε δύο διαφορετικές κατηγορίες τουριστών, καθώς το καθένα από αυτά καλύπτει διαφορετικές ανάγκες του έκαστου τουρίστα. Οι διαφορές τους όπως προαναφέρθηκε αποτυπώνονται στο προϊόν το οποίο παρέχουν και στις επιπτώσεις τις οποίες προκαλούν στο ευρύτερο περιβάλλον. Έτσι ο μαζικός τουρισμός αποτελεί ένα πιο εξαπλωμένο είδος, με περισσότερη ζήτηση, απρόσωπο, και με αποδεδειγμένες δυσμενείς επιπτώσεις, μικρής ή μεγάλης κλίμακας, στο φυσικό περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν εκφάνσεις του τουρισμού υπό τις οποίες προστατεύεται και προωθείται το φυσικό περιβάλλον, οι φυσικοί πόροι και τα φυσικά τοπία. Κατά αυτή την έννοια του τουρισμού οι τουρίστες ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες και εκτελούν διαφορετικά χόμπι τα οποία, όμως, δεν επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το φυσικό περιβάλλον (Κοκκώσης κά., 2011).

Ποιοι είναι οι λόγοι, όμως, της έντονης κατά τα τελευταία έτη, ανάπτυξης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην Ελλάδα;

- Οι κοινωνικές αλλαγές που συνέβησαν στις χώρες προέλευσης των τουριστών:
 - ✓ Σύγχρονα κοινωνικά πρότυπα
 - ✓ Αύξηση των ταξιδιών λόγω της αύξησης του διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου.
 - ✓ Ανάπτυξη του ενδιαφέροντος των τουριστών για την ζωή στην ύπαιθρο
- Αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης του τουριστικού τομέα:
 - ✓ Η χρήση του διαδικτύου, και η παρουσίαση σε αυτό του τουριστικού προϊόντος και των νέων τουριστικών τάσεων.
 - ✓ Η προσαρμογή και διεύρυνση του τουριστικού τομέα στην παροχή νέων μορφών τουρισμού.

- Η στροφή του τουριστικού τομέα στην ανάπτυξη μιας νέας πολιτικής, βασική παράμετρος της οποίας αποτελεί το περιβάλλον:
 - ✓ Η σύγχρονη ανάγκη για προστασία και ανάδειξη των φυσικών πόρων
 - ✓ Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα (Κοκκώσης κά., 2011).

3. Η ΦΥΣΗ ΩΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΚΟΣ ΠΟΡΟΣ

Στην σημερινή εποχή, είναι κοινώς αποδεκτό ότι το ζήτημα, το οποίο διαδραματίζει η έννοια του ελεύθερου χρόνου¹ είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Καθώς ο ελεύθερος χρόνος τείνει να αυξάνεται συνεχώς (π.χ. εξαιτίας της εξέλιξης των υποδομών), γίνεται επιτακτική ανάγκη αναζήτησης ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Η αναζήτηση αυτή, βρίσκει διέξοδο στην φύση, καθώς εξαιτίας της έντονης αστικοποίησης των τελευταίων χρόνων η ψυχαγωγία πλέον είναι άρρηκτα συνδεδεμένη της φύσης και της εξοχής (Camp, Daugherty, 1997). Είναι χαρακτηριστικό ότι το Dictionary of Sociology θεωρεί ότι η έννοια της ψυχαγωγίας δεν έχει περιορισμούς (sociology.socialsciencedictionary.com). Ωστόσο η «χωρική διάχυση της ψυχαγωγίας» δεν περιορίζεται μόνο στο χερσαίο περιβάλλον, όπου συγκεντρώνεται μια πληθώρα δράσεων και έργων αναψυχής, αλλά και στο υδάτινο περιβάλλον, στο οποίο τα τελευταία χρόνια αναδεικνύεται ιδιαίτερα δημοφιλές.

Είναι γεγονός ότι η επίσκεψη στην φύση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια του παιχνιδιού (www.foreasainou.gr). Το παιχνίδι, αλλά και άλλες δραστηριότητες οι οποίες μπορεί να αναπτυχθούν στον ελεύθερο χρόνο αποτελούν πηγή δημιουργίας και απασχόλησης (Ντούβας, διαθέσιμο στο <http://traveldailynews.gr/pdf/Epth3/LoukasNtouvas.pdf>). Ενδεικτικά, στο χερσαίο περιβάλλον η αναψυχή μπορεί να περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως π.χ. το κυνήγι, την τοξοβολία, την πεζοπορία, την κατασκήνωση, την χρήση χιονοδρομικού ελκίθρου και πολλές άλλες (Camp, Daugherty, 1997). Στον αντίποδα, στο υδάτινο περιβάλλον, οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες οι οποίες είναι και ιδιαίτερα διαδεδομένες στο ευρύ κοινό είναι: το ψάρεμα, η κολύμβηση, η κωπηλασία, το κανό και το καγιάκ, το θαλάσσιο σκι, η ιστιοπλοΐα, το θαλάσσιο μοτοποδήλατο, το θαλάσσιο αλεξίπτωτο, η παρατήρηση θαλάσσιων θηλαστικών από την ξηρά και πολλές άλλες (Camp, Daugherty, 1997).

Συνοψίζοντας, η επίδραση των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στο χερσαίο όσο και το υδάτινο περιβάλλον είναι γενικώς ηπιότερη σε σχέση με άλλες δραστηριότητες. Παρ' όλα αυτά η «συνεύρεση ψυχαγωγίας και φύσης, διαδραματίζεται πολύ συχνά σε προνομιακές και ιδιαίτερα εύσχημες περιοχές του χώρου», στις οποίες κυριαρχεί μια πληθώρα φυσικών πόρων. «Έτσι, παρά τις όποιες αντίθετες τάσεις, οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες στην ύπαιθρο αποκτούν μεγαλύτερο «μέγεθος». Με δεδομένη την

¹ Ελεύθερος χρόνος είναι το μέρος εκείνο από το χρόνο του ατόμου, το οποίο απομένει όταν έχουν αντιμετωπιστεί όλες οι άλλες απαιτήσεις για την ικανοποίηση βασικών αναγκών, όπως η εργασία, ο ύπνος, οι κοινωνικές απασχολήσεις και υποχρεώσεις (Camp, Daugherty, 1997),

αύξηση αυτού του «μεγέθους», η αναζήτηση μιας οικολογικής στρατηγικής για την ύπαιθρο, και ειδικά για τις ψυχαγωγικές λειτουργίες που διαδραματίζονται σε αυτή, προϋποθέτει τη σκιαγράφηση μιας χρυσής τομής ανάμεσα σε αντιτιθέμενες δυνάμεις» (www.ardin.gr).

4. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Ο τομέας του τουρισμού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Προκειμένου όμως, την βιώσιμη ισορροπία με άλλα περιβάλλοντα, όπως το πολιτιστικό, το ανθρωπογενές και κυρίως το φυσικό είναι απαραίτητο να τεθούν οι σωστές βάσεις της ανάπτυξης του. Σε αντίθετη περίπτωση, ενδέχεται και μάλιστα σε σημαντικό βαθμό να απειλήσει ακόμα και τους φυσικούς πόρους μιας ολόκληρης χώρας (www.econews.gr).

4.1 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

Αρχικά αξίζει να αναφερθεί ότι ως επιπτώσεις του τουρισμού στην περιοχή στην οποία αυτός αναπτύσσεται νοούνται οποιεσδήποτε αλλαγές επέλθουν (κατά τη διάρκεια ή μετά της ανάπτυξης οποιουδήποτε είδους τουρισμού) στην περιοχή (σε τομείς όπως η οικονομία, η κοινωνία, το πολιτιστικό περιβάλλον, το φυσικό περιβάλλον κ.α.).

Είναι γενικός αποδεκτό ότι όταν ο τουρισμός ξεπερνά «την φέρουσα ικανότητα του περιβάλλοντος», εμφανίζονται οι αρνητικές επιδράσεις του στους φυσικούς πόρους (www.ncu.org.cy). Οι επιπτώσεις του τουρισμού στους φυσικούς πόρους μπορεί να αναφέρονται «είτε σε φυσική φθορά, είτε σε απώλεια λόγω της χρήσης τους είτε σε μείωση της προσφερόμενης ικανοποίησης, λόγω της υποβάθμισης τους» (Κρητικός, 2012 και Cohen, 1978).

Η ένταση του τουρισμού στην μεσόγειο, την Ελλάδα αλλά και την συγκεκριμένη περιοχή (νήσος Σαμοθράκη) ειδικότερα, είναι υπεύθυνη για γεγονότα όπως: α) εμπρηστικές ενέργειες τις συνεχείς επεμβάσεις στο τοπίο με έμμεσο στόχο την αποψίλωση των δασών για την κατασκευή υπερπολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων β) ρύπανση του αέρα λόγω της κυκλοφοριακής συμφόρησης, γ) ηχορύπανση τόσο του αέριου όσο και του θαλάσσιου χώρου από τους θορύβους (μηχανοκίνητων μέσων και άλλων) δ) ρύπανση των υδάτων από πλοία και κρουαζιερόπλοια ε)φαινόμενα της αισθητικής ρύπανσης (καθαριότητα των ακτών, την ποιότητα του νερού κολύμβησης) στ) την αύξηση της αυθαίρετης δόμησης (Κοκκώσης κά.,2011 και Λογοθέτης, 2001).

Εκτός από τις παραπάνω γενικές αρνητικές επιδράσεις, ο τουρισμός, όπως και κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα εμφανίζει τόσο άμεσες όσο και έμμεσες επιπτώσεις στους φυσικούς πόρους. Έτσι, σε τοπική κλίμακα εμφανίζεται το φαινόμενο του ανταγωνισμού ανάμεσα σε δραστηριότητες σχετικές με την χρήση της γης και των φυσικών πόρων (π.χ. τουριστική ανάπτυξη και ρύπανση νερού), σε περιφερειακή κλίμακα οι συνέπειες αφορούν την απώλεια της βιοποικιλότητας, την υποβάθμιση των

βιοτόπων κ.τ.λ. και σε εθνική κλίμακα η ρύπανση που προκαλείται από την παραγωγή ενέργειας μπορεί να συμβάλλει στην καταστροφή δασικών εκτάσεων (ακόμα και αλλαγής του κλίματος). Ενδεικτικά, παραδείγματος χάρη, για το νερό ως φυσικό πόρο μπορεί να αναφερθεί ότι κατά την τουριστική περίοδο, η οποία αποτελεί περίοδο αιχμής, οι αυξημένες απαιτήσεις σε ποσότητες νερού σε συνδυασμό με την περιορισμένη πολλές φορές φέρουσα ικανότητα των υδατικών αποθεμάτων, προκαλούν φαινόμενα υφαλμύρωσης (Κοκκώσης, Τσάρτας, 2001 και Κρητικός, 2012). Ως απόρροια όλων των προαναφερθέντων καθίσταται σαφές ότι ο τουρισμός αποδεικνύεται ως ένας ιδιάζοντας σημαντικός παράγοντας επηρεασμού φυσικού περιβάλλοντος (Dowling, 2011).

Όλα τα παραπάνω μεγεθύνονται ανάλογα με την αύξηση του τουρισμού προκαλώντας πολλαπλά και συνεχή προβλήματα στο περιβάλλον μερικά από τα οποία είναι δύσκολο ή αδύνατο να επιλυθούν πλέον.

Πλέον έχουν αρχίσει να αμφισβητούνται τα οφέλη του «μαζικού τουρισμού» σε μια περιοχή και αναδύεται μια ανάγκη για προστασία, διατήρηση και προβολή του φυσικού περιβάλλοντός μέσω του τουρισμού έτσι, έχει δημιουργηθεί η στροφή της τουριστικής βιομηχανίας στην ανάπτυξη τουριστικών πακέτων εναλλακτικών «διακοπών».

Η συγκεκριμένες μορφές τουρισμού (εναλλακτικές μορφές τουρισμού) παρέχουν στην περιοχή στην οποία αναπτύσσονται ορισμένα οφέλη όπως:

- Προστασία του περιβάλλοντος και ανάδειξη του
- Ανάδειξη πολιτιστικού και κοινωνικού υποβάθρου της περιοχής
- Δίνουν στην περιοχή τον χαρακτήρα μιας βιώσιμης τουριστικής περιοχής
- Δημιουργούν θέσεις εργασίας
- Δεν απαιτούν «βαριές» υποδομές
- Δίνουν την δυνατότητα της ενασχόλησης με την τουριστική δραστηριότητα καθόλη τη διάρκεια του έτους, γεγονός που συνεισφέρει στην οικονομία της περιοχής καθόλο το έτος και όχι μόνο εποχικά (Κοκκώσης κ.α., 2011).

Παρά το γεγονός της συγκέντρωσης ορισμένων βασικών χαρακτηριστικών ικανών για την ανάπτυξη πολλών τύπων εναλλακτικού τουρισμού η συγκεκριμένη περιφέρεια δεν καταφέρνει να εκμεταλλευτεί τους συγκεκριμένους πόρους στο έπακρο.

Τέλος, ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της περιφέρειας ως προς την τουριστική ανάπτυξη είναι η αδυναμία της να ανταποκριθεί στην αντιμετώπιση των διακυμάνσεων της διεθνούς ζήτησης καθώς και ο προσανατολισμός της κυρίως στον θερινό

τουρισμό(γεγονός που δικαιολογείται από τη σύντομη τουριστική περίοδο η οποία διαρκεί περίπου όσο η θερινή περίοδος).

4.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ

Προκειμένου να επιτευχθεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής ή ακόμα και μιας χώρας βασική προϋπόθεση είναι η αειφορική και ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων (Briassoulis, 2002). Στην χώρα μας, είναι χαρακτηριστική η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και κατ' επέκταση των φυσικών πόρων, η οποία συνδέεται άρρηκτα με την μορφή επέκτασης τουριστικών δραστηριοτήτων (Αγγελίδης, Οικονόμου, διαθέσιμο στο <http://www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=11757>). Ο τουρισμός εξαρτάται όσο καμία άλλη δραστηριότητα από την ποιότητα του φυσικού περιβάλλοντος. Είναι γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχει επηρεάσει το περιβάλλον σε τέτοιο βαθμό, έτσι ώστε να απειλήσει ακόμα και την ίδια του την ύπαρξη. Αυτό γίνεται γιατί τόσο η έννοια του τουρισμού όσο και η έννοια των φυσικών πόρων είναι αλληλεξαρτώμενες, και μόνο η αμοιβαία αναγνώριση των ευεργετημάτων του καθενός θα οδηγήσει στην εξέλιξη και την ανάπτυξη τους. Χαρακτηριστική είναι και η αναγνώριση της αναγκαιότητας του αειφορικού τουρισμού (Agenda 21 και 5^ο Κοινοτικό Προγραμματικό Πλαίσιο). Έτσι κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη του αειφορικού ή βιώσιμου τουρισμού, ο οποίος θα λειτουργεί μέσα στις φυσικές δυνατότητες ανανέωσης των φυσικών πόρων.

Στην παρούσα μελέτη, ως αντικείμενο ανάλυσης έχει επιλεγθεί ο εναλλακτικός τουρισμός, αυτός «ορίζεται ως ο τουρισμός που διαφέρει, κατά περίπτωση, από το κυρίαρχο μοντέλο μαζικού τουρισμού ως προς τους πόρους που αξιοποιεί, το βαθμό χωρικής συγκέντρωσης, τον τρόπο και το χώρο διάθεσής του καθώς και τη χρονική περίοδο ανάπτυξής του» (Κολλυρόπουλος, Ζερβού, 2013).

Επίσης, σύμφωνα με τη θεώρηση του Pires, (Pires, 2002), «ως εναλλακτικός τουρισμός θεωρείται ότι είναι όλες οι επιλογές τουρισμού που μοιράζονται κοινές διαφορές σε σύγκριση με τις συμβατικές μορφές του, που οφείλονται σε παράγοντες όπως :

- η τοποθεσία του τουριστικού προορισμού στο φυσικό περιβάλλον ή / και σε αγροτικές περιοχές,
- η ενεργός συμμετοχή (σωματική, ψυχική και συναισθηματική) του τουρίστα
- η δημιουργία κοινωνικο-οικονομικών οφελών για τους οικοδεσπότες και η

εκτίμηση της πολιτιστικής τους ταυτότητας (Κολλυρόπουλος, Ζερβού, 2013 και www.kilibro.com).

Παρόλα αυτά θα μπορούσε να ειπωθεί ότι καμία μορφή τουρισμού δεν είναι απόλυτα φιλική στο περιβάλλον, καθώς η ίδια η φύση του τουρισμού αποτελεί «φορτίο» για το περιβάλλον. Το μόνο που χρειάζεται σε τέτοιες περιπτώσεις είναι να γίνεται προσεκτικός και ενδεδειγμένος σχεδιασμός και προσεκτικός έλεγχος. Ο σχεδιασμός συνήθως πραγματοποιείται στην περιφερειακή κλίμακα, ενώ η διαχείριση, η οποία απαιτεί περεταίρω εξειδίκευση σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή (Holden, 2000 και www.clab.edc.uoc.gr).

Στο πλαίσιο αυτό, η ανάγκη ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού κρίνεται κάτι περισσότερο από αναγκαία. Κάποιες από τις εναλλακτικές αυτές μορφές (οι οποίες θα διερευνηθούν και παρακάτω για την περίπτωση της νήσου της Σαμοθράκης) μπορεί να είναι:

➤ Ο αγροτουρισμός, με κύριο χαρακτηριστικό την απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος και την γνωριμία μεταφυσικά τοπία άλλα και την πανίδα και την χλωρίδα της εκάστοτε περιοχής και συνάμα την παράλληλη άσκηση τουριστικών δραστηριοτήτων στην ύπαιθρο (π.χ. ορειβασία, πεζοπορία κ.τ.λ.).

➤ Ο οικοτουρισμός, ο οποίος έχει ως κύριο στόχο την απόλαυση της φύσης αλλά και την συμμετοχή σε δραστηριότητες που συνδέονται με στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος (Dowling, 2011), όπως π.χ. βουνά, ποτάμια, λίμνες κ.τ.λ. (κανό- καγιάκ rafting, ποδήλατο βουνού κ.ά.), δίνοντας την ευκαιρία στον επισκέπτη να θαυμάσει τα υπέροχα στοιχεία της φύσης. Στα πλαίσια αυτού του είδους τουρισμού, σε ορισμένες ορεινές περιοχές, μπορεί να αναπτυχθούν και δραστηριότητες ορειβατικές (απλή ορειβασία, τεχνητή ορειβασία, αναρριχήσεις κτλ), ενδυναμώνοντας και την ανάπτυξη άλλων μορφών τουρισμού όπως ο ορειβατικός τουρισμός. Επίσης, σε περιοχές με ορεινό αλλά και παράκτιο χαρακτήρα μπορεί να αναπτυχθεί και ο λεγόμενος τουρισμός υπαίθρου, ο οποίος αφορά κατασκηνώσεις με ελεύθερες εγκαταστάσεις και κάμπινγκ. (Ματζουράνη, 2006, Μκρτσιάν, 2011).

➤ Ο θαλάσσιος - αθλητικός τουρισμός είναι μια από της πιο δυναμικές μορφές σύγχρονου τουρισμού. Για πολλούς ανθρώπους οι έννοιες τόσο της αναψυχής όσο και της ανάπαυσης είναι συνδυασμένες με την έννοια τόσο της θάλασσας όσο και με την έννοια του υγρού στοιχείου γενικότερα. Είναι γνωστό άλλωστε ότι η έκφραση των τριών S (Sun, Sea, Sand), προσδιορίζει τις επιλογές μιας πληθώρας ανθρώπων. Η ποικιλία των δραστηριοτήτων αναψυχής (π.χ. κολύμβηση, ψάρεμα, ιστιοπλοΐα,

θαλάσσιο σκι κ.τ.λ.) δίνει την δυνατότητα διαφορετικών επιπέδων ανάπαυσης και ενθουσιασμού (Μυλόπουλος, διαθέσιμο στο <http://traveldailynews.gr/pdf/Epth3/MylonopoulosDimitris.pdf>).

➤ Ο Αθλητικός τουρισμός, ο οποίος αφορά την ενασχόληση των τουριστών με την άθληση, την γυμναστική ή την επίδοση σε ένα ή περισσότερα αγωνίσματα. Συχνά ονομάζεται και αθλητικός τουρισμός ανάπαυσης ή αναψυχής (Ματζουράνη, 2006).

➤ Ο Ιαματικός τουρισμός, ο οποίος αποτελεί εναλλακτική μορφή του τουρισμού Υγείας, και αφορά περιοχές με ιαματικά λουτρά. Τα νερά των ιαματικών φυσικών πόρων των λουτρών, διαφέρουν από τα συνηθισμένα, εξαιτίας είτε της υψηλής θερμοκρασίας, είτε της γενικής χημικής τους σύστασης. Η κατανομή του στον Ελλαδικό χώρο δεν είναι τυχαία, καθώς προέκυψαν είτε από διάφορα τεκτονικά γεγονότα (π.χ. Κυλλήνης, Καϊάφα και Λαγκαδά) είτε από ηφαιστειακές δραστηριότητες ανά τους αιώνες (π.χ. Σαμοθράκης, Μήλου, Λέσβου, Μεθάνων και Μήλου) (Ματζουράνη, 2006).

Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην ειπωθεί ότι υπάρχει μια πληθώρα ειδών τουρισμού (ορεινός, γεωτουρισμός, περιπατητικός κ.τ.λ.), οι οποίες έρχονται να συμπληρώσουν αυτές τις οποίες έχουν μέχρι στιγμής αναφερθεί. Κάθε είδος τουρισμού προσφέρει την δική του συνεισφορά τόσο στην προστασία του περιβάλλοντος όσο και στην προσφορά και διαφύλαξη των φυσικών πόρων με τους οποίους συνδέεται (Ματζουράνη, 2006).

Συγκεφαλαιώνοντας, γίνεται επιτακτική η ανάγκη ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες όχι μόνο θα βοηθήσουν στην προστασία των φυσικών πόρων αλλά θα συμβάλλουν και στην αξιοποίησή τους στο πλαίσιο της αειφορικής περιβαλλοντικής διαχείρισης.

ΕΝΟΤΗΤΑ Β: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

5. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η Σαμοθράκη είναι νησί, το οποίο βρίσκεται στο Θρακικό Πελάγος, στο Βορειοανατολικό τμήμα του Αιγαίου μεταξύ των νησιών Λήμνος, Ίμβρος και Θάσος (βλ. παράρτημα Εικόνα 1 και ένθετο Χάρτης Α3).

Αποτελεί τμήμα της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η Σαμοθράκη, μετά τη συνένωση που πραγματοποιήθηκε με το πρόγραμμα «Καλλικράτης» το 2011, υπάγεται διοικητικά στην Περιφερειακή Ενότητα Έβρου και αποτελεί τον ομώνυμο δήμο, ενώ γεωγραφικά ανήκει στη Θράκη, αποτελώντας το μοναδικό της νησί. Χαρακτηρίζεται ως το μεγαλύτερο νησί του Αιγαίου πελάγους (με εξαίρεση την Κρήτη και την Εύβοια). Μαζί με τη Θάσο συγκροτούν τα θρακικά νησιά που χωρίζονται από το υπόλοιπο Αιγαίο με το -μέχρι 900 μέτρα- βαθύ θαλάσσιο ρήγμα του Σάρου. Η απόσταση της από την ηπειρωτική χώρα και ειδικότερα από την πόλη της Αλεξανδρούπολης είναι 32 ναυτικά μίλια. Πρωτεύουσα της είναι η Χώρα, η οποία βρίσκεται σε απόσταση 6 χιλιομέτρων από το λιμάνι του νησιού (Αθανασάκης, 2003, Καραμανίδης, 2006, Βουβαλίδης, 2005, www.hellogreece.gr).

6. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούν γενικά στοιχεία για το νησί της Σαμοθράκης, τα οποία αφορούν τόσο τη γεωγραφία του νησιού, όσο και τη δημογραφία και την οικονομία του.

6.1 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ- ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με το χάρτη της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού, η έκταση της επιφάνειας του νησιού ανέρχεται στα 178 τετραγωνικά χιλιόμετρα (αποτελεί το 1,3% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης), το μέγιστο υψόμετρο του νησιού φτάνει τα 1611 μέτρα στην κορυφή Μαρμαρά ή φεγγάρι τους όρους Σάος, η οποία βρίσκεται και στο κέντρο του νησιού και η οποία αποτελεί το υψηλότερο σημείο των νησιών του Αιγαίου Πελάγους (βλ. ένθετο Χάρτης Α3). Η συνολική έκταση του νησιού είναι 178.000 στρέμματα εκ των οποίων, τα 95.500 στρέμματα αποτελούν τον ορεινό όγκο του νησιού, ενώ τα υπόλοιπα 82.500 στρέμματα περιλαμβάνουν την πεδινή και παράκτια ζώνη (www.neo.gr). Το μήκος των ακτών ανέρχεται στα 59,3 χλμ. Το νησί έχει σχήμα ελλειψοειδές και χαρακτηρίζεται ως ορεινό, με έντονο ανάγλυφο (βλ. παράρτημα Εικόνα 2), το οποίο θεωρείται και ένας από τους ανασταλτικούς παράγοντες επιτάχυνσης της τουριστικής ανάπτυξης του νησιού. Η ορεινή περιοχή του νησιού καλύπτει το 54% της συνολικής έκτασης, ενώ το υπόλοιπο 46% αφορά τις πεδινές και παράκτιες εκτάσεις (βλ. ένθετο Χάρτης Α3).

Η παράκτια ζώνη του νησιού χαρακτηρίζεται από μια μίξη από λοφωδών όγκων και πεδιάδων. Εξαιρεση αποτελεί το νότιο τμήμα, το οποίο χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερα κρημνώδες, με απότομη κλίση των πρανών του όρους Σάος, με αποτέλεσμα να αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη του παραλιακού μετώπου (Μαστορόπουλος, 1995 και Καραμανίδης, 2006, Isle-ract, 2012, Μκρτσιάν, 2011). Επίσης, σε αντίθεση με την απόκρημνη μορφή του ορεινού όγκου οι ακτές της Σαμοθράκης είναι επίπεδες και για το λόγο αυτό είναι λογική η απουσία φυσικών λιμανιών. Η Σαμοθράκη χαρακτηρίζεται ακόμα και από μια διαφορετικότητα του τοπίου ανάμεσα στην βόρεια-βορειοανατολική και την νότια-νοτιοδυτική πλευρά. Στην μεν πρώτη μπορεί να κανείς να συναντήσει μια πληθώρα δασικής και θαμνώδους βλάστησης, με κυριαρχία του υγρού στοιχείου (π.χ. καταρράκτες, μικρές λίμνες (Βάθρες) και ρέματα που καταλήγουν μέχρι και τη θάλασσα), ενώ στη δεύτερη περίπτωση το τοπίο χαρακτηρίζεται από την παρουσία λόφων με αραιή θαμνώδη βλάστηση και μερικών χωραφιών και ελαιώνων (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011, Μκρτσιάν, 2011).

Όσον αφορά τα γεωλογικά χαρακτηριστικά, η Σαμοθράκη ανήκει στην Περιοδοπική ζώνη. Πάνω στα παλαιότερα μεταμορφωμένα ιζηματογενή πετρώματα του νησιού, όπως μάρμαρα, σχιστόλιθοι, μεταπιλίτες, επικάθονται νηριτικά ιζήματα όπως αργιλοκοί σχιστόλιθοι, ψαμμίτες και ασβεστόλιθοι (βλ. παράρτημα Εικόνες 3 & 4). Περιφερειακά του νησιού εκτείνονται δύο κύκλοι ηφαιστειακών πετρωμάτων, ενώ σε χαμηλότερα υψόμετρα κυριαρχούν πλειοκαινικές και άλλες θαλάσσιες αποθέσεις. Το έδαφος του νησιού χαρακτηρίζεται ως μέτριας γονιμότητας, φτωχό σε ασβέστιο και από αμμο-αργιλώδης έως αργιλο-αμμώδης. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι υπάρχει και μεγάλο ποσοστό γυμνών εδαφών. Οι κύριες αιτίες για το καθορισμό των εδαφών είναι τόσο φυσικές (απορροή νερών, απότομες κλίσεις, παράσυρση των φυσικών συστατικών της αποσύνθεσης των φυσικών υπολειμμάτων των φυτών), όσο και ανθρωπογενείς (υπερβόσκηση~ λόγω των ανεξέλεγκτων επιδοτήσεων που δόθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλόγιστη υλοτομεία) (Dotsika, 2012, Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011, Καραμανίδης, 2006, Τσικούρας, 1994).

6.2 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

Το σύνολο του μόνιμου πληθυσμού του δήμου της Σαμοθράκης, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του 2011, ανέρχεται στους 2.859 κατοίκους, με πυκνότητα μόνιμου πληθυσμού 16,06 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (www.statistics.gr).

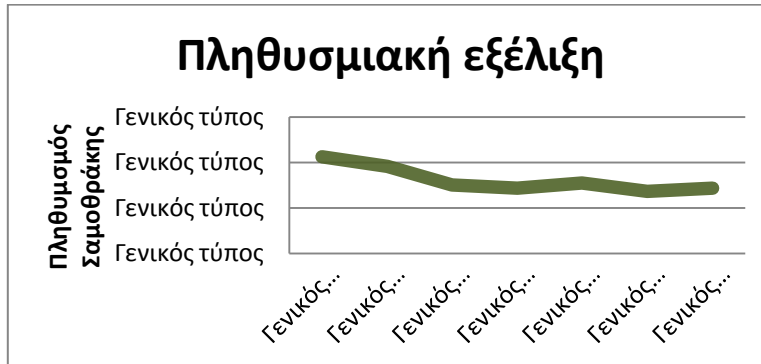
Στο παρακάτω διάγραμμα 1 και πίνακα 2, φαίνεται η διαχρονική πληθυσμιακή εξέλιξη του νησιού από το έτος 1981 μέχρι και την τελευταία απογραφή του 2011. Παρατηρείται μια σταδιακή μείωση του πληθυσμού του νησιού και ειδικότερα όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία των πιο παραγωγικών ηλικιών, κάτι το οποίο πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, ειδικότερα σε θέματα εθνικής ασφάλειας. Η μείωση αυτή οφείλεται στο φαινόμενο της μετανάστευσης τόσο προς τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, όσο και προς το εξωτερικό (Μαστορόπουλος, 1995 και Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011 και www.eetaa.gr).

Διάγραμμα 1: Διαχρονική πληθυσμιακή εξέλιξη

ΕΤΟΣ	1951	1961	1971	1981	1991	2001	2011
ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (κατ.)	4258	3830	3012	2871	3083	2723	2859

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., www.eetaa.gr, Μαστορόπουλος, 1995, *Επεξεργασία Ιδία*

Πίνακας 2: Διαχρονική πληθυσμιακή εξέλιξη

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., www.eetaa.gr, Μαστορόπουλος, 1995, *Επεξεργασία Ιδία*

6.3 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ

Η οικονομία της Σαμοθράκης βασίζεται κυρίως στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα και κυρίως στους κλάδους της αλιείας, της κτηνοτροφίας και του τουρισμού. Ο τουρισμός τα τελευταία χρόνια εμφανίζει μια μικρή πρόοδο, η οποία, όμως, δεν συγκρίνεται με την ανάπτυξη του τουρισμού στα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011). Σύμφωνα με μελέτη που έχει πραγματοποιηθεί στην περιοχή της Σαμοθράκης, το νησί ανήκει στις αναπτυσσόμενες ζώνες του περιφέρειας ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης, και έχει αρκετό περιθώριο ανάπτυξης της τουριστικής της δραστηριότητας (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, 2003).

6.4 ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

6.4.1 ΧΡΗΣΕΙΣ -ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΓΗΣ

Οι χρήσεις-καλύψεις γης που κυριαρχούν στο νησί είναι οι βοσκότοποι (είτε πρόκειται για δημοτικούς, είτε για κοινοτικούς, είτε ακόμα και για ιδιωτικούς) και τα δάση σε ποσοστό 35,7% και 33,2% αντίστοιχα. Υπάρχουν επίσης, καλλιεργούμενες εκτάσεις, εκτάσεις οικισμών, οι οποίες βρίσκονται στη δυτική και νοτιοδυτική πλευρά του νησιού, εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά, καθώς και άλλες εκτάσεις (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011 και Lignum A.E., 2005) (βλ. παράρτημα Χάρτης 1). Τα ποσοστά που καταλαμβάνουν φαίνονται στον παρακάτω πίνακα (Πίνακας 3):

Πίνακας 3: Ποσοστά καλύψεων-χρήσεων γης

ΧΡΗΣΕΙΣ-ΚΑΛΥΨΕΙΣ ΓΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΟΥ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΟΥΝ
Καλλιεργούμενες εκτάσεις (30.800 στρεμ.)	17,3%
Βοσκότοποι (63.600 στρεμ.)	35,7%
Δάση (59.00 στρεμ.)	33,2%
Εκτάσεις καλυπτόμενες από νερά (5.000 στρεμ.)	2,8%
Εκτάσεις οικισμών (4.600 στρεμ.)	2,6%
Άλλες εκτάσεις (15.000 στρεμ.)	8,4%
Σύνολο εκτάσεων (178.000 στρεμ.)	100%

Πηγή: Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011, *Επεξεργασία Ιδία*

Αξιοσημείωτο είναι επίσης και το γεγονός, ότι το μεγαλύτερο τμήμα του εδάφους της Σαμοθράκης σε ποσοστό 85%-95% είναι ιδιωτικό, με περισσότερους του ενός ιδιοκτήτες και δεν έχει διανεμηθεί, κάτι το οποίο αποτελεί τροχοπέδη τόσο στην καταγραφή των ιδιοκτησιών, όσο και την κατάρτιση του κτηματολογίου (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.2 ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Στο υποκεφάλαιο αυτό, θα παρουσιαστεί η παρούσα κατάσταση των τομέων παραγωγής της νήσου της Σαμοθράκης, και κυρίως πως αλληλοεπηρεάζου, την οικονομική και μη, ζωή των γηγενών κατοίκων.

6.4.2.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ

Στην Σαμοθράκη οι κύριοι κλάδοι με τους οποίους ασχολείται ο ντόπιος πληθυσμός αφορούν την κτηνοτροφία, την γεωργία και την αλιεία. Είναι επίσης αξιοσημείωτο το γεγονός ότι χαρακτηρίζεται ως παραδοσιακό κέντρο αλιείας. Όσον αφορά τη γεωργία τα προϊόντα που παράγονται και εξάγονται είναι: ελιές, λάδι, τυριά και μέλι, ενώ εκείνα που παράγονται αλλά χρησιμοποιούνται και καταναλώνονται από το ντόπιο πληθυσμό είναι κρασί και τσίπουρο. Στην περιοχή έχουν δοθεί κατά καιρούς αρκετές επιδοτήσεις,

οι οποίες όμως δεν χρησιμοποιήθηκαν ορθά, για την αύξηση της παραγωγής. Σήμερα στον γεωργικό τομέα απασχολούνται γύρω στις 100 οικογένειες, με πολλούς από αυτούς να έχουν στραφεί σε βιολογικές καλλιέργειες. Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι στο νησί λειτουργεί ένα σύγχρονο θερμοκήπιο, αλλά η παρουσία ενός μόνιμου γεωπόνου είναι ανύπαρκτη (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Όσον αφορά την κτηνοτροφία, η ενασχόληση των 300 περίπου οικογενειών με αυτή δίνει μια πνοή στο νησί και παράλληλα χρησιμεύει στην απόκτηση ενός καλού εισοδήματος. Παρόλα αυτά οι επιπτώσεις τόσο της αύξησης των αιγοπροβάτων (μετά την είσοδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την απόκτηση των επιδοτήσεων), όσο και της υπερβόσκησης, η οποία έχει συντελέσει στην υποβάθμιση τόσο των δασών όσο και των λιβαδιών και των βοσκοτόπων (απουσία ποώδους βλάστησης και εμφάνιση φαινομένων διάβρωσης) έχουν δυσχεράνει την φυσική αναγέννηση (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

ΑΛΙΕΙΑ

Στον τομέα της αλιείας, το δυναμικό ανέρχεται περίπου στις 60 οικογένειες. Παρόλο που το επάγγελμα της αλιείας χρονολογείται από το 1900 για το νησί της Σαμοθράκης, η πορεία του μπορεί να χαρακτηριστεί πολύ αργή. Η βραδεία ανάπτυξη του τομέα της αλιείας οφείλεται στην έλλειψη υποδομών. Χαρακτηριστική είναι η μη ύπαρξη επαρκούς αριθμού αλιευτικών καταφυγίων (το αλιευτικό καταφύγιο, το οποίο βρίσκεται στην τοποθεσία Λάκκωμα, παρουσιάζει πολλά προβλήματα κυρίως λόγω των ισχυρών ανέμων), όπως επίσης και μονάδας μεταποίησης αλιευμάτων. Παρόλα αυτά, υπάρχουν 2 φυσικά ιχθυοτροφεία στις τοποθεσίες Φονιά και Ακρωτήρι αντίστοιχα. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μείωση του πληθυσμού των ψαριών, τόσο λόγω της υπεραλίευσης όσο και λόγω της παράνομης αλιείας (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011). Ο αλιευτικός κλάδος, αποτελεί σημαντικό πόρο για την εθνική οικονομία (πάρα τη μικρή συμμετοχή που έχει στο ΑΕΠ της χώρας), καθώς συμβάλει στην ανάπτυξη ορεινών περιοχών και νησιών, όπως η Σαμοθράκη, στην οποία οι δυνατότητες απασχόλησης των κατοίκων είναι περιορισμένες (Βλάχου, 2001).

6.4.2.2 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Στους κλάδους της βιοτεχνίας-βιομηχανίας δεν παρατηρείται κάποιου είδους άνθιση στο νησί, ενώ ο κλάδος της μεταποίησης εμφανίζεται αρκετά υποβαθμισμένος. Οι μικρές βιοτεχνικές μονάδες όπως λόγω χάρη το τυροκομείο στα Αλώνια ή και άλλες όπως ξυλουργεία ή συνεργεία αυτοκινήτων, δεν συμβάλουν στην ανάπτυξη του κλάδου στο νησί. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι μέχρι πριν περίπου μια δεκαετία, ο τομέας της οικοδόμησης παραθεριστικών κατοικιών στο νησί γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης που αντιμετωπίζει η χώρα στο σύνολο της, εμφανίζει μια τραγικά μεγάλη συρρίκνωση (Μαστορόπουλος, 1995).

6.4.2.3 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο κλάδος τόσο του εμπορίου όσο και του υπηρεσιών και του τουρισμού, παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια μια δραματική συρρίκνωση, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα την τελευταία δεκαετία. Οι κλάδοι αυτοί ενίσχυαν σημαντικά το εισόδημα των κατοίκων του νησιού (έστω και εποχιακά), το οποίο συμπληρώνονταν και από τις γεωργικές τους δραστηριότητες (Μαστορόπουλος, 1995). Χαρακτηριστικά αναφέρεται, ότι οι παράγοντες που αποτελούν τροχοπέδη στην τουριστική ανάπτυξη είναι αφενός η έλλειψη σύνδεσης του νησιού με άλλα μεγάλα λιμάνια, αλλά αφετέρου και κυρίως ότι «πως δεν υπάρχει ένα συνολικό τουριστικό προϊόν που να λειτουργεί στοχευόμενα και να βοηθά στον τουριστικό προσανατολισμό σε σχέση με τα άλλους προορισμούς» (Παρασχάκη, 2013).

6.4.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

6.4.3.1 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΥΔΡΟΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟ

Το δημοτικό Υδροθεραπευτήριο (βλ. παράρτημα Εικόνα 5 και ένθετο Χάρτης Α3) λειτούργησε πρώτη φορά το 1982, ενώ ανακαινίστηκε μεταγενέστερα το 1996. Η λειτουργία του περιορίζεται μόνο κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ οι επισκέπτες του είναι τόσο ντόπιοι όσο και τουρίστες από άλλα μέρη της Ελλάδας (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.2 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΑΜΠΙΝΓΚ

Το δημοτικό κάμπινγκ βρίσκεται στη βορειοανατολική πλευρά του νησιού. Αποτελείται από δύο τμήματα: το ελεύθερο (βλ. παράρτημα Εικόνα 6 και ένθετο Χάρτης Α3) και το πιο οργανωμένο (βλ. παράρτημα Εικόνα 7). Το ελεύθερο ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1989 και έχει έκταση 200 στρέμματα και χωρητικότητα 200 άτομα. Το οργανωμένο

ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1984, έχει χωρητικότητα 800 άτομα και στις εγκαταστάσεις του υπάρχει παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, λειτουργεί μίνι μάρκετ κτλ. Στο νησί επίσης, εκτός από το χώρο του δημοτικού κάμπινγκ οι επισκέπτες έχουν την τάση να κατασκηνώνουν και σε άλλες περιοχές, κάτι το οποίο αφενός είναι παράνομο, διότι έχει απαγορευτεί από το νόμο, αλλά αφετέρου εκφράζει την αγάπη για τη διαμονή δίπλα στη φύση. Εξαιτίας του δύσβατου εδάφους του νησιού αναφέρονται ατυχήματα, συνήθως από την ανάβαση και την κατάβαση των επισκεπτών, κυρίως κατά τις νυχτερινές ώρες (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.3 ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Το οδικό δίκτυο του νησιού δεν είναι ούτε σύγχρονο, ούτε καλοδιατηρημένο, με έλλειψη σήμανσης (βλ. παράρτημα Εικόνες 26 και 27). Παρόλα αυτά, όλοι σχεδόν οι οικισμοί εξυπηρετούνται από οδικό δίκτυο το οποίο έχει ασφαλτοστρωθεί και αποτελείται από δύο λωρίδες κυκλοφορίας (μια για κάθε κατεύθυνση), ενώ μόνο 2 με 3 μικροί οικισμοί εξυπηρετούνται από χωματόδρομο (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011). Χαρακτηριστικό, είναι και το γεγονός, ότι πολλά σημεία του νησιού, απaráμιλλης ομορφιάς δεν καλύπτονται από το οδικό δίκτυο, καθώς το βραχώδες έδαφος δεν έχει επιτρέψει τη δημιουργία τους (samothraki-house.com). Επίσης, κατά τους χειμερινούς μήνες, εμφανίζονται πολλά προβλήματα, ιδιαίτερα λόγω κατολισθήσεων από τα ορμητικά όμβρια ύδατα (samothrakisnea2.blogspot.gr).

6.4.3.4 ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ-ΠΕΖΟΠΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Οι ορειβατικές-πεζοπορικές διαδρομές που υπάρχουν στο νησί ανέρχονται στις 22 (βλ. παράρτημα πινάκων Πίνακας 1). Αξίζει να αναφερθεί ότι η διαδρομή Θέρμα-Φεγγάρι αποτελεί ένα από τα τμήματα του Ευρωπαϊκού μονοπατιού E6 (βλ. Εικόνα 25 και ένθετο Χάρτης A3) (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.5 ΛΙΜΑΝΙ ΚΑΙ ΜΑΡΙΝΕΣ

Το Λιμάνι της Καμαριώτισσας, το οποίο βρίσκεται στα βορειοδυτικά του νησιού, είναι το μοναδικό λιμάνι της Σαμοθράκης. Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός, ότι αποτελεί το κέντρο του νησιού, αλλά και την αφετηρία για τους βασικούς άξονες. Το λιμάνι μπορεί να δεχτεί πλοία μέγιστου μήκους 110 μέτρων, κάτι το οποίο καθιστά αδύνατη τόσο τη σύνδεση του με το λιμάνι του Πειραιά όσο και την έλευση

κρουαζιερόπλοιων σε αυτό (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Όσον αφορά τις μαρίνες, στην τοποθεσία Παλαιάπολη- Ακρωτήρι πύργος υπήρχε παλαιότερα το αρχαίο λιμάνι της Σαμοθράκης και για το λόγο αυτό η περιοχή προσφέρεται για την προσέγγιση σκαφών αναψυχής (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) (Μαστορόπουλος, 1995).

6.4.3.6 ΥΔΡΕΥΣΗ

Ο Δήμος της Σαμοθράκης διαθέτει 17 υδραγωγεία, 14 πηγές, 1 γεώτρηση και 2 πηγάδια για την εξυπηρέτηση των αναγκών των κατοίκων, κατά τους θερινούς μήνες όπου ο αριθμός ανέρχεται σε 15.000 κατοίκους. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι ντόπιοι κάτοικοι θα μπορούσαν να εξυπηρετούνται από τα τρεχούμενα νερά, και οι οικισμοί να είναι αυτόνομοι ως προς την ύδρευση τους (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.7 ΑΡΔΕΥΣΗ

Η άρδευση του νησιού πραγματοποιείται από τις 14 υπάρχουσες γεωτρήσεις. Οι αγρότες προμηθεύονται το νερό δωρεάν, ενώ καταβάλουν ένα ελάχιστο αντίτιμο στη Δ.Ε.Η. για τη λειτουργία των γεωτρήσεων. Επίσης σε κάποιες περιπτώσεις υπάρχουν και αυλάκια που υδροδοτούνται από ρέματα και καταλήγουν σε σημεία ποτίσματος (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.8 ΑΠΟΧΕΤΕΥΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Στην πρωτεύουσα της Σαμοθράκης, τη Χώρα καθώς και στον οικισμό Λάκκωμα, τα υγρά απόβλητα μέσω υπονόμων οδηγούνται στο ρέμα Κατσαμπά και έπειτα στη θάλασσα. Στους υπόλοιπους οικισμούς κάθε σπίτι έχει το δικό του βόθρο (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011 και Μαστορόπουλος, 1995)

6.4.3.9 ΒΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ

Βιολογικός καθαρισμός δεν υπάρχει στο νησί. Παρόλα αυτά έχει γίνει μελέτη για την κατασκευή του στην περιοχή της Λιμνοθάλασσας του Αγίου Ανδρέα (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.10 ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΑ

Στη Σαμοθράκη λειτουργούν δύο χώροι διάθεσης απορριμμάτων (βλ. ένθετο Χάρτης Α3): ένας στην Καμαριώτισσα μεταξύ του οικισμού και της μονής του Αγίου Αθανασίου και άλλος ένας ο οποίος λειτουργεί εποχιακά στην περιοχή των Θερμών (Μαστορόπουλος, 1995). Υπάρχει σοβαρό πρόβλημα διάθεσης και διαχείρισης των στερεών αποβλήτων, γι' αυτό και κρίνεται επιτακτική η ανάγκη δημιουργίας ενός ΧΥΤΑ/ΧΥΤΥ στην περιοχή, ο οποίος θα ελαχιστοποιήσει τον όγκο των απορριμμάτων και θα απομακρύνει τα επικίνδυνα απορρίμματα (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.4.3.11 ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Η Σαμοθράκη ηλεκτροδοτείται υπογειώς από την Μεσημβρία Αλεξανδρούπολης. Η ισχύς τους χειμερινούς μήνες φτάνει τα 2 MW, ενώ κατά τους θερινούς μήνες φτάνει τα 4 MW. Υπάρχουν επίσης ιδιωτικές δεξαμενές πετρελαίου, έξω από την πρωτεύουσα του νησιού, που εξυπηρετούν τις ανάγκες του νησιού. Παλαιότερα υπήρχαν και 4 μικρές ανεμογεννήτριες ισχύος 55 KW/h (βλ. ένθετο Χάρτης Α3), οι οποίες όμως δεν λειτουργούν πια, αν και έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια αιτήσεις για τη λειτουργία νέων (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011 και Παπαγιάννη, 2003).

6.5 ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το συγκεκριμένο νησί ανήκει σε μια περιφέρεια (περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης) η οποία χαρακτηρίζεται από το πλούσιο φυσικό της περιβάλλον. Η προσεκτική και στοχευόμενη διαχείριση τους έχει γίνει τα τελευταία χρόνια στόχος των προγραμμάτων ανάπτυξης της περιοχής, έχοντας ως απώτερο σκοπό την ανάδειξη του πλούσιου φυσικού υποβάθρου της περιοχής. Η ευρύτερη περιοχή ένταξης της υπό μελέτη υποπεριοχής (νήσος Σαμοθράκη) και ειδικότερα η περιοχή της νήσου της Σαμοθράκης όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον αποτελείται συνοπτικά από τα παρακάτω:

6.5.1 ΥΔΡΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Την συγκεκριμένη περιφέρεια διασχίζουν ποταμοί, παραπόταμοι και λίμνες χαρακτηρίζοντας πλούσιο το υδρογραφικό της σύστημα (βλ. παράρτημα Εικόνα 8). Οι συγκεκριμένοι ποταμοί και λίμνες με την παρουσία τους έχουν χαρακτηρίσει και καθορίσει σε σημαντικότατο βαθμό τόσο τον πλούτο και την αξία των φυσικών πόρων

της περιοχής όσο και την μέχρι τώρα ιστορία και πορεία της οικονομίας της. Επίσης, αποτελούν σημαντικό παράγοντα στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα της περιοχής και ιδιαίτερα της γεωργίας. Μη αμελητέο όμως θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και το γεγονός της επιτακτικής ανάγκης για προστασία και ιδιαίτερη αειφορική διαχείριση που απαιτεί το εν λόγω υδρογραφικό σύστημα έτσι ώστε να προβλεφθούν και να καταπολεμηθούν πιθανά υφιστάμενα ή μελλοντικά περιβαλλοντικά προβλήματα και προβλήματα προστασίας. Ειδικότερα, η νήσος Σαμοθράκη μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα από τα νησιά το οποίο έχει ένα αρκετά πλούσιο υδρογραφικό σύστημα. Το συγκεκριμένο σύστημα αποτελείται τόσο από πηγαία όσο και από υπέργεια ύδατα. Ενδιαφέρον όμως προξενεί το γεγονός της εν λόγω πλούσια υδρογραφικής φύσης του νησιού σε σχέση με τα άλλα νησιά της Ελλάδος άλλα ιδίως συγκρινόμενης με την υδρογραφική φύση των υπολοίπων νησιών του Β. Αιγαίου (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Όπως αναφέρεται σε αναγνωριστική έκθεση για την νήσο Σαμοθράκη, η παροχή νερού καθ'όλη τη διάρκεια του έτους στο εν λόγω νησί ανέρχεται στα 350 lt/sec. Επίσης θα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός της εξαιρετικής ποιότητας των υδάτων του νησιού. Αυτό το γεγονός είναι αποτέλεσμα της προέλευση του ύδατος του νησιού το οποίο προέρχεται από φυσικές πηγές (βουνό και κατακρημνίσματα) και δεν «διατρέχει» στην πορεία του κάποια εστία πιθανής μόλυνσης. Τέλος έχει αναφερθεί ότι αποτελεί ένα από τα τέσσερα καλύτερα σε ποιότητα ύδατα της Ευρωπαϊκής Ηπείρου (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Το νησί της Σαμοθράκης χαρακτηρίζεται από την παρουσία ρυάκων που καλύπτουν μεγάλο μέρος της έκτασής του. Τα σημαντικότερα είναι: ο Κατσαμπάς, το Κόψη ρέμα και το Ματζάρ ρέμα, τα ρέματα Αράπης και Τσιβδογιάννη, η Πλατιά, ο Καρδέλης, οι Βαράδες, ο Φονιάς, ο Άγκιστρος, ο Πλατυπόταμος, στο Βορρά, ενώ στο Νότιο τμήμα: ο Λαγκαδιάς, η Βουρλιά, το Γυαλί, το Κρεμαστό Νερό, ο Βάτος, ο Καραγιαννάκης, ο Μπάρδεννας, η Άμμος, ο Ξηροπόταμος και το Πολυπούδι (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Η γεωμορφολογική φυσιογνωμία του νησιού, η οποία χαρακτηρίζεται από περιοχές οι οποίες παρουσιάζουν εξαιρετικά απότομες κλίσεις, σε συνδυασμό με την έντονη παροχή ρέοντος ύδατος καθόλη τη διάρκεια του έτους, έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία αξιοσημείωτων υδρογραφικών τοπίων. Τέτοια τοπία αποτελούν οι καταρράκτες για τους οποίους φημίζεται το νησί. πρόκειται για τοπία ιδιαίτερης φυσικής ομορφιάς τα οποία αποτελούνται από απότομους και μη, καταρράκτες οι

οποίοι στην πορεία τους δημιουργούν λεκάνες –λίμνες ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Ο πιο γνωστός και ψηλότερος –ορμητικότερος καταρράκτης είναι ο καταρράκτης «Κλειδώση» (βλ. παράρτημα Εικόνα 9 και ένθετο Χάρτη Α3). Ο προαναφερόμενος καταρράκτης απορρέει στην θαλάσσια περιοχή του νησιού και το ύψος του ανέρχεται στα 40 μέτρα. Είναι ένας από τους καταρράκτες του νησιού που δεν «χύνεται» σε σχηματιζόμενη λίμνη- λεκάνη αλλά στη θάλασσα με αποτέλεσμα στο σημείο εκείνο να ενώνεται το υφάλμυρο με το γλυκό νερό (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Όπως προαναφέρθηκε το υδρογραφικό σύστημα του νησιού αποτελείται από πηγαία και υπέργεια ύδατα τα οποία σχηματίζουν στην πορεία τους καταρράκτες και λίμνες (βάθρες όπως ονομάζονται). Ορισμένες από τις πιο γνωστές και πιο επισκεπτόμενες λίμνες είναι η «Γριά βάθρα» (βλ. παράρτημα Εικόνα 10) και η «βάθρα του Φονιά» (βλ. παράρτημα Εικόνα 11). Οι συγκεκριμένες λίμνες φιλοξενούνται στο Βόρειο τμήμα του νησιού και είναι ιδιαίτερα γνωστές στο ευρύ κοινό λόγω του ιδιαίτερα όμορφου φυσικού τοπίου αλλά και λόγω της ιδιαιτερότητας που έχουν να επιτρέπουν την πρόσβαση και την κολύμβηση (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Στο σημείο αυτό, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν και οι μικροί νησιωτικοί υγρότοποι που υπάρχουν στο νησί, οι οποίοι σχηματίζονται εποχιακά είτε από τις εκβολές των ποταμών (Βάτου, ρέμα Φονιά, Ξηροπόταμου), είτε από λίμνες (Φυλάκιο, Βδελολίμνη), είτε από έλη (Παλαιόπολης, Φονιά) (βλ. ένθετο Χάρτης Α3).

6.5.2 ΧΛΩΡΙΔΑ ΚΑΙ ΠΑΝΙΔΑ

Η ύπαρξη κυρίως του προαναφερόμενου υδρογραφικού συστήματος αλλά και του δασικού συμπλέγματος της περιοχής δημιουργεί ιδανικό περιβάλλον για την φιλοξενία ιδιαίτερης αξίας υγροβιότοπων. Στους εν λόγω υγροβιότοπους φιλοξενείται πλήθος σημαντικών ειδών πανίδας και χλωρίδας της περιοχής. Στο νησί χαρακτηριστική είναι η ύπαρξη 962 ειδών χλωρίδας, από τα οποία τα 21 είναι σπάνια και τα 14 από αυτά χαρακτηρίζονται ως ενδημικά και συναντώνται μόνο στο νησί της Σαμοθράκης (Μαλκίδης, 2011). Πιο συγκεκριμένη στη νήσο Σαμοθράκη λόγω του γεωμορφολογικού της χαρακτήρα φιλοξενούνται ποικίλοι βιότοποι σε όλη την έκταση της, από τα μεγαλύτερα υψόμετρα (όρος Σάος) ως και το επίπεδο της θάλασσας. Έτσι κάποιος θα μπορούσε να συνοψίσει τα είδη πανίδας που φιλοξενούνται στα φυσικά οικοσυστήματα του νησιού στα παρακάτω:

- ✓ Πλήθος αρπακτικών
- ✓ Αρκετά είδη μικρών πτηνών
- ✓ Λαγοί και διάφορα είδη μικρών θηλαστικών
- ✓ Πληθώρα ερπετών
- ✓ Μεγάλο αριθμό εντόμων
- ✓ Διάφορα είδη βατράχων κ.α.

Τέλος, σημαντική είναι και η αναφορά της ύπαρξης των δύο σημαντικών δασικών οικοσυστημάτων της περιοχής: του παραλιακού δάσους Σκλήθρου, είδος που σπάνια βρίσκει κανείς στα νησιά του Αιγαίου και του δάσους Μαρτίνι, το οποίο είναι από τα μοναδικά πρωτογενή δάση του Αιγαίου, με δένδρα τόσης μεγάλης ηλικίας (Αθανασάκης, 2003 και www.gosamothraki.gr).

6.5.3 ΙΑΜΑΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Στη συγκεκριμένη περιφέρεια βρίσκεται μεγάλος αριθμός των ιαματικών πηγών της χώρας γεγονός που συνεισφέρει σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας της περιοχής δημιουργώντας ένα σύμπλεγμα ιαματικών πηγών. Μερικές από τις παραπάνω είναι: τα θερμά λουτρά των περιφερειακών ενοτήτων Ξάνθης, Δράμας και Καβάλας, τα λασπόλουτρα της Καβάλας και οι ιαματικές πηγές της Σαμοθράκης (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) (Καραμανίδης, 2006).

6.5.4 ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΛΙΑΚΕΣ- ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Όπως είναι κοινά αποδεκτό η ύπαρξη παραλιακών- παράκτιων περιοχών σε μια ευρύτερη περιοχή αναφοράς αποτελεί για αυτήν ισχυρό προτέρημα αλλά και στοιχείο το οποίο έχει ανάγκη από σωστή διαχείριση και προστασία. Η περιφέρεια Αν. Μακεδονίας –Θράκης αποτελεί μία από τις λίγες περιφέρειες της Ελλάδας, της οποίας όλες οι περιφερειακές ενότητες (εκτός από την περιφερειακή ενότητα Δράμας) βρέχονται από τη θάλασσα (ακτές με μήκος 400 km).

Ειδικότερα στην περιοχή της νήσου Σαμοθράκης σημειώνονται πολλές ενδιαφέρουσες παραλιακές- παράκτιες περιοχές. Οι πιο γνωστές είναι οι παρακάτω:

- ✓ Καμαριώτισσα
- ✓ Παλαιόπολη
- ✓ Καρυώτες
- ✓ Λουτρά
- ✓ Αγία Παρασκευή

- ✓ Κήπος
- ✓ Άγγιστρος
- ✓ Παχιά Άμμος

Επίσης δεν θα ήταν επιτρεπτό να μην αναφερθούν όλες οι παράκτιες και παραποτάμιες –παραλίμνιες περιοχές του νησιού, οι οποίες λόγω του υδρογραφικού συστήματος της περιοχής είναι αρκετές.

Η πρόσβαση στις προαναφερόμενες ακτές είναι αρκετά καλή σε αρκετές περιπτώσεις (ασφαλτόστρωση), ενώ άλλες συνδέονται με χωματόδρομους. Τέλος υπάρχουν και παράκτιες περιοχές οι οποίες είναι δύσκολα προσβάσιμες (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.5.5 ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Όπως προαναφέρθηκε η ευρύτερη περιοχή ένταξης της νήσου Σαμοθράκης (περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης) αποτελεί μια περιοχή της χώρας η οποία έχει γειτνιάζει σε μεγάλο της ποσοστό με το υγρό στοιχείο, γεγονός που της δίνει έναν ιδιαίτερα αξιόλογο χαρακτήρα τόσο από θέμα φυσικής ομορφιάς και κάλλους όσο και από θέμα ανάπτυξης δραστηριοτήτων σχετικών με την τοπική οικονομία.

Το νησί της Σαμοθράκης όπως είναι φυσικό έχει άμεση σχέση με το θαλάσσιο περιβάλλον. Ο βυθός του εν λόγω νησιού είναι σε γενικές γραμμές βραχώδης στοιχείο που ευνοεί τη φιλοξενία και αναπαραγωγή διαφόρων θαλάσσιων ειδών. Η θαλάσσια ευρύτερη περιοχή του νησιού αποτελεί πέρασμα για τα θαλάσσια είδη από την Μαύρη θάλασσα στη Μεσόγειο, ενώ παράλληλα έχει πολύ μεγάλο βάθος γεγονός που ευνοεί την κίνηση μεγάλων θαλάσσιων κητών (δελφίνια ακόμη και φάλαινες). Ένα άλλο είδος το οποίο μπορεί να συναντήσει κανείς στο εν λόγω θαλάσσιο περιβάλλον είναι η υπό εξαφάνιση φώκια *monachus-monachus* (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Επιπροσθέτως, η ιδιαιτερότητα που έχει το νησί σε αρκετά σημεία του να «χύνεται» γλυκό νερό σε θαλάσσιο νερό δημιουργεί ένα αξιοσημείωτο θαλάσσιο οικοσύστημα.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην Λιμνοθάλασσα του Αγίου Ανδρέα. Η συγκεκριμένη περιοχή βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του νησιού και καταλαμβάνει έκταση 120 στρεμμάτων. Έχει μέσο βάθος 1,5 μέτρο και ανήκει στις λιμνοθάλασσες που έχουν μικρή επικοινωνία με το θαλάσσιο νερό λόγω του μικρού της στομίου το οποίο δεν επιτρέπει σε μεγάλο βαθμό την ανανέωση νερού. Χαρακτηρίζεται ως ένα αρκετά ιχθυοπαραγωγικό οικοσύστημα, όπως κάθε λιμνοθάλασσα, το οποίο έχει την δικιά του πανίδα και χλωρίδα (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.5.6 ΟΡΕΙΝΟΙ ΟΓΚΟΙ

Σχεδόν τα 2/3 της περιφέρειας Αν. Μακεδονίας-Θράκης καλύπτονται από ορεινούς όγκους οι πιο σημαντικοί από τους οποίους είναι:

- ✓ Τα «βουνά του Έβρου», το όρος Παπικό (Π.Ε. Ροδόπης)
- ✓ Η ορεινή ζώνη της Π.Ε. Ξάνθης
- ✓ Τα όρη Φαλακρό, Μενοίκιο, (Π.Ε. Δράμας)
- ✓ Τα όρη Παγγαίο και Σύμβολο (Π.Ε. Καβάλας) (Καραμανίδης, 2006).

Το νησί της Σαμοθράκης είναι ένα νησί το οποίο έχει έντονο ορεινό υπόβαθρο. Το όρος το οποίο εκτείνεται στη νήσο ονομάζεται όρος Σάος ή όρος Φεγγάρι και φτάνει τα 1650 μέτρα ύψος. Στο προαναφερόμενο όρος φιλοξενούνται διάφορα είδη της τοπικής πανίδας και χλωρίδας του νησιού (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

Όπως είναι φυσικό η ύπαρξη ορεινών όγκων εκτός του οπτικού φυσικού κάλλους που παρέχει στον επισκέπτη, δίνει την δυνατότητα τόσο στην περιφέρεια όσο και στο ίδιο το νησί της Σαμοθράκης, ανάπτυξης δραστηριοτήτων ορεινής αναψυχής και αθλητισμού, γεγονός που συνεισφέρει στην οικονομία της περιοχής.

6.5.7 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

6.5.7.1 ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000

Η Σαμοθράκη προστατεύεται κατά το μεγαλύτερό της τμήμα από τη διεθνή περιβαλλοντική συνθήκη Natura 2000 (βλ. παράρτημα Χάρτης 2). «Με τον Ν. 3937/2011, η Ελλάδα εμπρόθεσμα χαρακτήρισε τις περιοχές Natura ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης. Με τον τρόπο αυτό κατοχύρωσε τις περιοχές θεσμικά σε εθνικό επίπεδο και τις ενέταξε στο εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών. Η θεσμική αυτή κατοχύρωση ωστόσο δεν είναι επαρκής για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Ως εκ τούτου, ο Ν. 3937/2011 (άρθρο 8) εξειδικεύει τη διαδικασία για τον καθορισμό στόχων διατήρησης και τελικά την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης» (Ετήσια έκθεση WWF, 2013).

Οι προστατευόμενες περιοχές του νησιού η οποίες ανήκουν στο δίκτυο Natura 2000 είναι δύο. Η πρώτη, έχει κωδικό GR1110004 και ανήκει στις προστατευόμενες περιοχές τύπου Β. Συγκαταλέγεται δηλαδή στις παράκτιες και ενδοχωρικές θίνες. Έχει γεωγραφικό μήκος: 25ο 30 και γεωγραφικό πλάτος: 40ο 28, ενώ η έκταση της προστατευόμενης περιοχής ανέρχεται στα 9550 (ha). «Εντός της προστατευόμενης περιοχής συναντώνται 15 οικοτόποι της οδηγίας 92/43 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας» (Μαλκίδης, 2011). Η δεύτερη έχει κωδικό GR

1110012. Έχει γεωγραφικό μήκος: 25ο 34' 18" και γεωγραφικό πλάτος: 40ο 26' 58", ενώ η έκταση της προστατευόμενης περιοχής ανέρχεται στα 21021,87 (ha). «Η περιοχή χαρακτηρίζεται από βραχώδεις ορθοπλαγιές και σάρες, ορεινά ρέματα, υπολειμματικά δάση βελανιδιάς και κέδρου, παραποτάμια βλάστηση από πλατάνια, δάση καστανιάς, παρόχθια βλάστηση από σκλήθρα, υψηλή μακκία βλάστηση. Στα ενδιαιτήματα της περιοχής περιλαμβάνεται επίσης το παράκτιο οικοσύστημα της λιμνοθάλασσας» (Παναγιωτοπούλου κ.α., 2009).

Η εν λόγω περιοχές εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000 λόγω των ιδιαίτερα αξιόλογων ειδών πανίδας και των αξιοσημείωτων περιοχών με πλούσιο φυσικό κάλλος. Πιο συγκεκριμένα μέσω της εν λόγω προστασίας προστατεύονται τα παρακάτω είδη χλωρίδας και πανίδας καθώς και ορισμένα τοπία με ιδιαίτερο φυσικό κάλλος και τύποι οικοτόπων, όπως:

- Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή,
- Ορεινά και Μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους,
- Υψηλοί θαμνώνες με *Juniperus excelsa* και *J. foetidissima*,
- Στεπόμορφοι, βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες,
- Ορεινά Μεσογειακά γυμνά λιβάδια, Χλωώδεις διαπλάσεις με *Nardus*,
- Δάση με *Quercus frainetto*,
- Δάση πλάτανου της Ανατολής (*Platanion orientalis*) (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011 και www.pezoporos.gr).

6.5.7.2 ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ

Στην περιοχή της νήσου Σαμοθράκης, έχουν ιδρυθεί δύο καταφύγια άγριας ζωής (βλ. ένθετο Χάρτης Α3):

- Καταφύγιο Άγριας Ζωής στη θέση Αλωνούδια (ΦΕΚ 444/Β'/2.8.1983)
«Αρχίζει από τις εκβολές του ρέματος «Απατσανάδες» στη θάλασσα, ακολουθεί το Ρέμα αυτό με κατεύθυνση από δυτικά προς ανατολικά μέχρι τη συμβολή του ρέματος με τον αγροτικό δρόμο Ξηροποτάμου - Χώρας στη Δ.Θ. Χάροντας, συνεχίζει με κατεύθυνση νοτιοανατολική ακολουθώντας τον αγροτικό δρόμο Χώρας - Σέλι Ξηροποτάμου μέχρι τη συμβολή του δρόμου με το �έμα Ξηροποτάμου στη Δ.Θ. Δάφνη. Από τη Δ.Θ. « Δάφνη» Ξηροποτάμου ακολουθεί τον Ξηροπόταμο μέχρι τις εκβολές του στη θάλασσα και συνέχεια ακολουθώντας την παραλία με κατεύθυνση

βορειοδυτική καταλήγει στις εκβολές του ρέματος «Απατσανάδες» όπου και η αφετηρία» (www.ksalex.gr).

- Καταφύγιο Άγριας Ζωής στη θέση Κατσαμπάς (ΦΕΚ 540/Β'/28.8.90)

Ξεκινάει «από τον «Ενετικό Πύργο» της Παλαιάπολης και με κατεύθυνση νότια και συνέχεια νοτιοδυτική, ακολουθεί τον υπάρχοντα επαρχιακό δρόμο που οδηγεί στη Χώρα Σαμοθράκης. Από τη Χώρα ακολουθεί με κατεύθυνση βορειοδυτική το Ρέμα «Κατσαμπάς», μέχρι το σημείο που συναντά τον περιφερειακό δρόμο Καμαριώτισσας - Θέρμα, τον οποίο και ακολουθεί με κατεύθυνση βορειοανατολική, μέχρι τη θέση «Ενετικός Πύργος» Παλαιάπολης» (www.ksalex.gr).

6.5.8 ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Αρκετές περιοχές του νησιού τείνουν να υποβαθμιστούν διαχρονικά λόγω πυρκαγιών, καιρικών φαινομένων και άλλων ανθρώπινων ενεργειών. Πιο συγκεκριμένα οι πυρκαγιές είναι ένα φαινόμενο από το οποίο απειλείται το νησί κάθε χρόνο, γεγονός που όμως το οποίο δεν έχει ακόμα αποβεί καθοριστικής σημασίας για το νησί καθώς η παρουσία πλατύφυλλων εμποδίζει τις πυρκαγιές να λάβουν μεγάλες διαστάσεις. Τέλος συχνά είναι τα έντονα καιρικά φαινόμενα στο νησί τα οποία είναι υπεύθυνα για την μεταφορά φερτών υλικών εδάφους και δέντρων τα οποία με τη σειρά τους μπορεί να προκαλέσουν πλημμυρικά φαινόμενα (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).

6.6 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το συγκεκριμένο νησί έχει έντονο πολιτιστικό και παραδοσιακό υπόβαθρο καθώς έχει ορισμένα χαρακτηριστικά αξιοσημείωτα. Πιο συγκεκριμένα:

- Παραδοσιακοί οικισμοί: τόσο στην ευρύτερη περιοχή ένταξης του νησιού (περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης) όσο και στο νησί πιο συγκεκριμένα, έχουν θεσμοθετηθεί παραδοσιακοί οικισμοί. Στο νησί της Σαμοθράκης ο οικισμός της Χώρας (βλ. παράρτημα Εικόνα 12) έχει χαρακτηριστεί ως παραδοσιακός οικισμός με το ΦΕΚ 570/Δ/82 (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) (www.domiki.gr).
- Αρχαιολογικοί χώροι (βλ. ένθετο Χάρτης Α3): Το νησί είναι γνωστό παγκοσμίως εξαιτίας του αρχαιοελληνικού αγάλματος της Νίκης της Σαμοθράκης (βλ. παράρτημα Εικόνα 13), η οποία βρέθηκε στον αρχαιολογικό χώρο του «Ιερού των Μεγάλων Θεών» και εκτίθεται από το 1884 στο μουσείο

του Λούβρου. Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι στο προαναφερόμενο χώρο (ο οποίος αποτελεί τον σημαντικότερο του νησιού) και βρίσκεται στο βόρειο μέρος του νησιού, λάμβαναν χώρα τα Καβείρια μυστήρια στα οποία ακόμα και σήμερα δεν έχει αποκαλυφθεί τι ακριβώς τελετές διενεργούνταν (www.europe-greece.com). Κοντά στον αρχαιολογικό χώρο της Παλαιόπολης, (βλ. παράρτημα Εικόνα 14) (τον πιο σημαντικό της Σαμοθράκης και από τους πιο σημαντικούς στην Ελλάδα) 4χλμ από τη Χώρα, μπορεί κανείς να επισκεφτεί τους πύργους των Γατελούζων (βλ. παράρτημα Εικόνα 15), που θυμίζουν την εποχή που ο γνωστός γενοβέζικος οίκος έχτιζε κάστρα και πύργους στο νησί, για να διασφαλίσει την κυριαρχία του (www.kastra.eu).

«Στη βόρεια παραλία της Σαμοθράκης, στο ανατολικό άκρο, βρίσκεται ο ποταμός Φονιάς, στις ανατολικές εκβολές του οποίου στέκει ο ομώνυμος μεσαιωνικός πύργος. Αντίθετα με την οχύρωση των Gattilusi στην Παλιάπολη, ο πύργος του "Φονιά" (βλ. παράρτημα Εικόνα 16), ο οποίος προφανώς ανήκει στο ίδιο αμυντικό πρόγραμμα και πρέπει να κτίστηκε μετά το 1431, δεν εντάσσεται σε μία ευρύτερη οχύρωση. Έχει τετράγωνη κάτοψη και σωζόμενο ύψος περίπου 12 μ. Οι τοίχοι είναι κατασκευασμένοι από ημιλαξευμένες ποταμίσιες πέτρες και ασβεστοκονίαμα με οριζόντια τοποθετημένα κεραμίδια στους αρμούς» (odysseus.culture.gr).

Στην πρωτεύουσα της Σαμοθράκης, τη Χώρα, υπάρχει επίσης το ύψωμα στο οποίο βρίσκεται το Κάστρο της Χώρας (βλ. παράρτημα Εικόνα 17), «το οποίο κατοικήθηκε από τη νεολιθική ακόμα εποχή, όπως μαρτυρούν μεγαλιθικά ευρήματα, και δεν έπαψε ποτέ να κατοικείται από τότε» (www.kastra.eu).

- Μουσεία (βλ. ένθετο Χάρτης Α3): Στη Σαμοθράκη υπάρχουν δύο μουσεία: Το αρχαιολογικό μουσείο της Σαμοθράκης (βλ. παράρτημα Εικόνα 18), το οποίο βρίσκεται στην Παλαιόπολη «και τα περισσότερα από τα ευρήματα τα βρήκαν Αμερικάνοι αρχαιολόγοι, ενώ πολλά ευρήματα βρήκαν τυχαία κάτοικοι του νησιού. Πολλά επίσης, ευρήματα, είναι από την προσωπική συλλογή του Νικολάου Φαρδύ, γνωστού πνευματικού ανθρώπου του νησιού» (www.taxidologio.gr). Επίσης λειτουργεί και το Λαογραφικό Μουσείο (βλ. παράρτημα Εικόνα 19), το οποίο ανήκει στον Δήμο Σαμοθράκης, στο οποίο μπορεί κανείς να παρατηρήσει πως διαμορφώθηκε ανά τα χρόνια το Σαμοθρακίτικο νοικοκυριό, αλλά και διάφορα παραδοσιακά γεωργικά εργαλεία (www.samothraki.com).

- Τα πανηγύρια: Στο νησί πολλές φορές καθόλη τη διάρκεια του χρόνου γιορτάζονται περίπου οκτώ πανηγύρια (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).
- Η υφαντουργία: Το συγκεκριμένο νησί όπως και η ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει είναι γνωστό για τα υφαντά του τα οποία έχουν επιρροές και από τη Σμύρνη (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).
- Εκδηλώσεις: Τα «Καβείρια» είναι μια ομάδα εκδηλώσεων οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο νησί κάθε Ιούλιο-Αύγουστο. Οι συγκεκριμένες εκδηλώσεις αποτελούνται από συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις κ.ά. (Δίκτυο Αειφόρων Νήσων «Δάφνη», 2011).
- Στη Σαμοθράκη υπάρχουν 999 εκκλησίες-ξωκλήσια. Από αυτές οι σημαντικότερες ο ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου (βλ. παράρτημα Εικόνα 20 και ένθετο Χάρτη Α3), ο οποίος βρίσκεται στη Χώρα και χαρακτηριστικό του γνώρισμα είναι η μεγαλοπρεπής ξυλόστεγη βασιλική, η οποία αποτελεί ένα από τα μοναδικά δείγματα μνημειακής αρχιτεκτονικής των τελευταίων 150 χρόνων, που θεμελιώθηκε το 1857 και εγκαινιάστηκε το 1875. Διαθέτει αξιόλογες παλιές εικόνες. Στην εκκλησία φυλάσσονται και οι κάρες των πέντε Νεομαρτύρων της Σαμοθράκης (Μανουήλ, Γεώργιος, Μιχαήλ, Θεόδωρος και Γεώργιος) (agro.in.gr). Επίσης, σ' ένα αντέρεισμα της κορυφής Άϊ-Λιας, βρίσκεται ο ναός της Παναγιάς Μαντάλ (βλ. παράρτημα Εικόνα 21 και ένθετο Χάρτη Α3), όπου και τοποθετείται ένα υπαίθριο ιερό αφιερωμένο πιθανότατα στη “Μεγάλη Μητέρα” ως ορεσίβια θεότητα (mysamothraki.com).

ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΔΙΚΤΥΩΝ

Ο τουρισμός είναι μια οικονομική δραστηριότητα, η οποία εάν δεν αναπτυχθεί μέσω ενός σωστού σχεδιασμού, είναι πολύ πιθανόν να επιφέρει δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στο φυσικό όσο και στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον των τουριστικών περιοχών. «Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η ανάπτυξη ενός ορθολογικού σχεδιασμού του τομέα του τουρισμού, η οποία θα στοχεύει στη διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος, το οποίο έλκει και αναπτύσσει τον τουρισμό, προκειμένου να εξασφαλιστούν η διάρκεια και οι θετικές επιπτώσεις από τη διερεύνηση του» (Αραμπατζής, Πολύζος, 2008).

Το μεγαλύτερο μέρος της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης εντάσσεται στην κατηγορία Β (στην οποία δίνονται δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης, θέτοντας όμως κάποιους περιορισμούς όπως οι όροι δόμησης) με το νησί της Θάσου να αποτελεί εξαίρεση, σε μερικά σημεία ανήκοντας στην κατηγορία Α.

Πιο συγκεκριμένα το νησί της Σαμοθράκης ανήκει στην κατηγορία Β2, περιλαμβάνοντας περιοχές αναπτυσσόμενες τουριστικά με περιθώρια ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. για τον τουρισμό, 2009) (βλ. παράρτημα Εικόνα 22).

7. ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΧΘΟΥΝ

Τα τελευταία έτη αναπτύσσονται με μεγάλους ρυθμούς εναλλακτικές δραστηριότητες στο νησί όπως: αθλητικές (πεζοπορία, κολύμπι στους καταρράκτες, θαλάσσια σπορ κ.α.), δραστηριότητες κάμπινγκ (οργανωμένου και μη), γαστρονομικές (τοπικές γεύσεις του νησιού) και καλλιτεχνικές (διάφορα φεστιβάλ). Το παραπάνω γεγονός είναι και αυτό το οποίο κάνει το εν λόγω νησί προορισμό για νέους.

Τα χαρακτηριστικά του νησιού τόσο φυσικά (φυσικοί πόροι) όσο και πολιτιστικά είναι αυτά που ευνοούν την ανάπτυξη εναλλακτικών ειδών τουρισμού. Από την άλλη πλευρά, όμως, ο σωστός σχεδιασμός και διαχείρισή τους είναι αυτό που θα μπορέσει να προβάλλει το νησί και να προστατέψει παράλληλα τους πόρους του, συνδυάζοντας την αιφόρα των φυσικών και πολιτιστικών του πόρων με τον τουρισμό.

7.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αγροτουρισμός σύμφωνα με την διάκριση των Κοκκώση κά., μπορεί να καταταχθεί στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν στοχεύοντας την γνωριμία με τη φύση και την ύπαιθρο.

Το συγκεκριμένο είδος τουρισμού χωρίζεται και μπορεί να συνδυαστεί με διαφορετικές μορφές ήπιου τουρισμού όπως ο φυσιολατρικός, ο αθλητικός, ο πολιτιστικός κ.α, και εκδηλώνεται με τη μορφή διάφορων δραστηριοτήτων όπως: πανηγύρια, διαδρομές ορειβασίας- ποδηλασίας, τυροκομία, οινολογία, τοπικές γιορτές κ.α. (agrotourismos.wordpress.com).

Ως αγροτουρισμός μπορεί να ορισθεί το είδος εκείνο τουρισμού κατά το οποίο οι εκάστοτε τουρίστες- επισκέπτες φιλοξενούνται σε μια αγροτική περιοχή , ακόμη και σε αγρόκτημα, προσπαθώντας να παρατηρήσουν των τρόπο ζωής και καθημερινής εργασίας των ντόπιων και ορισμένες φορές συμμετέχοντας σε αυτόν (Κοκκώσης κά., 2011).

Ο παραδοσιακός γαστρονομικός χαρακτήρας του νησιού , το ήρεμο φυσικό περιβάλλον, ο πλούτος παραδοσιακών προϊόντων (τροφίμων και μη) και η πλούσια πανίδα του νησιού (καταφύγιο άγριας ζωής) μπορούν να συνδυαστούν και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες, για γνωριμία με τη φύση και τον ντόπιο πληθυσμό, ενός αγροτουρίστα , με επιτυχία (www.samothraki.gr).

7.2 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο Οικοτουρισμός σύμφωνα με την διάκριση των Κοκκώσης κά. μπορεί να καταταχθεί στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν στοχεύοντας την γνωριμία με τη φύση και την ύπαιθρο.

Ως Οικοτουρισμός μπορεί να οριστεί ως μια μορφή τουρισμού στην ύπαιθρο, η οποία γίνεται υπεύθυνα, έχοντας ως κύριο στόχο την προστασία και την βιώσιμη διατήρηση του φυσικού και όχι μόνο, περιβάλλοντος στο οποίο αναπτύσσεται (Κοκκώσης κά., 2011).

Ο εν λόγω όρος συχνά χρησιμοποιείται, έχοντας ως γνώμονα την αποτύπωση διάφορων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες έχουν ως στόχο την παρατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και οι οποίες προκαλούν ελάχιστες επιπτώσεις σε αυτό αλλά και το ευρύτερο (πολιτιστικό, κοινωνικό κ.α.) περιβάλλον. Για τον παραπάνω λόγο ορισμένες φορές μπορεί ο όρος αυτός να συγχυστεί με των όρο «εναλλακτικές μορφές τουρισμού».

Έχοντας ως βάση την παραπάνω παρατήρηση μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι υπό το φάσμα ενός δικτύου – περιοχής οικοτουρισμού, μπορούν να συνδυαστούν αποτελεσματικά και λειτουργικά πολλά είδη εναλλακτικού τουρισμού, όπως ο αγροτουρισμός, ο τουρισμός υγείας, ο ορεινός τουρισμός κ.α., τα οποία θα συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στην ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος αλλά και στην προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της εκάστοτε περιοχής.

Επίσης αξίζει να αναφερθεί ότι ο εν λόγω όρος μπορεί σύμφωνα με τους Κοκκώσης κ.α., να χαρακτηριστεί και ως «μαλακός τουρισμός» ή επίσης να αναφέρεται και ως «τουρισμός υπαίθρου» η «φυσιολατρικός τουρισμός» (Κοκκώσης κ.α., 2011).

Όπως προαναφέρθηκε το εν λόγω νησί έχει έντονο πολιτιστικό και ιστορικό ταπεραμέντο και προσφέρεται για την ανάπτυξη διαφόρων εναλλακτικών μορφών τουρισμού οι οποίες συνδυαζόμενες μπορούν να δημιουργήσουν οικοτουριστικά μονοπάτια –δίκτυα τα οποία να ικανοποιούν με το παραπάνω της ανάγκες ενός οικοτουρίστα καθόλη τη διάρκεια του χρόνου (www.samothraki.gr).

7.3 ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο αθλητικός τουρισμός μπορεί να καταταχθεί στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες α) προσφέρουν τουριστικό προϊόν στοχεύοντας την γνωριμία με τη φύση και την υπαίθρο, β) σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν συσχετιζόμενο με τη θάλασσα, αλλά γ) και σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν με κυρίαρχο το θεματικό κίνητρο. Σύμφωνα με τους Κοκκώσης κ.α., αθλητικός τουρισμός, στην πρώτη κατηγορία μπορεί να καταταχθεί υπό τη μορφή ορεινού τουρισμού, στην δεύτερη υπό την μορφή του τουρισμού θαλάσσιων σπορ/ ναυταθλητισμού ενώ στην τρίτη υπό την μορφή του τουρισμού γκολφ.

Ορεινός- ορειβατικός τουρισμός

Πρόκειται για ένα είδος τουρισμού το οποίο αναφέρεται σε ταξίδια- εκδρομές συνήθως μικρής διάρκειας, ακόμη και ημερήσιες, κατά τη διάρκεια των οποίων ο «τουρίστας» ασχολείται συνήθως με δραστηριότητες όπως :περιπατητικές δραστηριότητες, ορειβατικές, και άλλες αθλητικές δραστηριότητες (διαδρομές με ποδήλατα , πέταγμα με αλεξίπτωτο πλαγιάς, δραστηριότητες κανό –καγιάκ, κωπηλασία, διάσχιση φαραγγιών, πλεύση σε ποταμό, εξερεύνηση σπηλαίων, ιππασία, τοξοβολία κ.α.) (Κοκκώσης κ.α., 2011).

Τουρισμός θαλάσσιων σπορ/ ναυταθλητισμός

Πρόκειται για ένα είδος τουρισμού το οποίο αναφέρεται σε δραστηριότητες αθλητικές οι οποίες πραγματοποιούνται στο θαλάσσιο περιβάλλον μιας περιοχής. Το συγκεκριμένο είδος τουρισμού αναφέρεται σε δραστηριότητες όπως: η κολύμβηση, η ιστιοπλοΐα, τα μέσα θαλάσσιας αναψυχής (jet ski, water ski, sea bike κ.α.), το ψάρεμα, η κατάδυση κ.α. (Κοκκώσης κ.α., 2011).

Ο αθλητικός τουρισμός (ειδικότερα τα επιμέρους είδη του τα οποία ανήκουν στις δύο πρώτες προαναφερόμενες κατηγορίες) αποτελεί μια από τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που δύναται να αναπτυχθούν στο νησί της Σαμοθράκης.

Το εν λόγω νησί όπως έχει προαναφερθεί συνδυάζει τους φυσικούς του πόρους με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να επιτρέπει τη ανάπτυξη διαφόρων σπορ και ενδιαφερόντων αναψυχής (χόμπι).

- Η ύπαρξη του όρους Σάος καθώς και οι απότομες βραχώδεις περιοχές αποτελούν ιδανικό περιβάλλον για ενδιαφέροντα όπως πέταγμα με αλεξίπτωτο πλαγιάς, κατάβαση απότομων βράχων (rappel), αναρίχηση (climbing), ορειβασία (mountaineering), πεζοπορία (trekking), ορεινή πεζοπορία (hiking) και άλλα ακραία αθλήματα (extreme sports).
- Το έντονο υδρογραφικό υπόβαθρο με τους πολλούς ορμητικούς και μη ποταμούς και παραποτάμους αποτελεί ιδανικό περιβάλλον για διάφορα αθλήματα όπως το κανό –καγιακ ,η κωπηλασία και το rafting.
- Η ύπαρξη πολλών χαραδρών και απότομων πλαγιών ενδείκνυται για αθλήματα όπως το πέραςμα της χαράδρας και η διάσχιση φαραγγιών με κανό ή μη
- Το έντονο φυσικό περιβάλλον του νησιού και η ύπαρξη του κάμπινγκ φυσικής διαβίωσης, είναι κατάλληλα για ανάπτυξη ενδιαφερόντων όπως το κάμπινγκ κατά τη διάρκεια πεζοπορίας, η παρατήρηση της πανίδας του νησιού κ.α.
- Η παρουσία, βέβαια του θαλάσσιου στοιχείου βοηθά στην ανάπτυξη αθλημάτων και χόμπι όπως το ψάρεμα, οι καταδύσεις , η ιστιοπλοΐα, το κολύμπι κ.α.

7.4 ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο θαλάσσιος τουρισμός μπορεί να καταταχθεί στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν με κυρίαρχα κίνητρα τη θάλασσα.

Ο συγκεκριμένος όρος αναφέρεται στο είδος εκείνο εναλλακτικού τουρισμού το οποίο περιλαμβάνει οποιοδήποτε ενδιαφέρον μπορεί να αναπτύξει ο τουρίστας και το οποίο έχει ως βασικό του στοιχείο την θάλασσα (Κοκκώσης κά., 2011).

Το συγκεκριμένο νησί διαθέτει δαντελωτές ακτές και τιμήθηκε το 2012 ως ο ποιοτικότερος προορισμός από την Ευρωπαϊκή Ένωση παραλιών και παράκτιων περιοχών (EUCC) και η ιστορία του νησιού όπως είναι φυσικό είναι συνδεδεμένη σε μεγάλο βαθμό με τη θάλασσα (www.samothraki.gr).

7.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο ιαματικός τουρισμός μπορεί να καταταχθεί στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού οι οποίες προσφέρουν τουριστικό προϊόν με κυρίαρχα κίνητρα τους κοινωνικούς λόγους, την υγεία και την ποιότητα ζωής.

Στον όρο τουρισμός υγείας συμπεριλαμβάνονται οι όροι «ιατρικός τουρισμός» και «τουρισμός ευεξίας», ο τελευταίος εκ των οποίων έχει δυνατότητα ανάπτυξης στο νησί.

Ιαματικός τουρισμός

Ο εν λόγω όρος αναφέρεται στο είδος εκείνο του τουρισμού το οποίο στοχεύει στην αποκατάσταση –διατήρηση τόσο της σωματικής όσο και της ψυχικής υγείας του ατόμου μέσω διάφορων θεραπειών χαλάρωσης και αποκατάστασης καθώς και με τη χρήση ιαματικών πηγών (Κοκκώσης κά., 2011).

Τουρισμός ευεξίας

Το συγκεκριμένο είδος τουρισμού στοχεύει στη βελτίωση της υγείας μέσω διάφορων αθλητικών δραστηριοτήτων, θεραπειών spa κ.α. (Κοκκώσης κά., 2011).

Η ύπαρξη, όπως προαναφέρθηκε, ιαματικών πηγών από την εποχή του βυζαντίου ακόμη, προσφέρονται για την ανάπτυξη ιαματικού τουρισμού αλλά και τουρισμού ευεξίας καθόλη τη διάρκεια του έτους.

8. ΔΙΚΤΥΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Όπως αναφέρεται και στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό αλλά και στο Περιφερειακό Πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης «η επιλογή ποιοτικού τουρισμού αλλά και η αειφόρος διαχείριση των φυσικών οικοσυστημάτων αποτελούν προτεραιότητα για το νησί της Σαμοθράκης». Η Σαμοθράκη συνδυάζει το πλεονέκτημα της παρουσίας ενός ξεχωριστού «ανθρωπογενούς ιστορικού περιβάλλοντος», με πλούσια φυσική βλάστηση και ένα αρκετά ορεινό εδαφικό χαρακτήρα, στοιχεία που σπάνια συναντώνται μαζί στα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου. Όπως αναφέρεται επίσης εντός του σχεδίου, ο τουρισμός προτείνεται και θεωρείται ως ο βασικότερος κλάδος ανάπτυξης του νησιού. Για αυτό το λόγο είναι απαραίτητη και κρίνεται ως αναγκαία η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού με παράλληλη αξιοποίηση των ήδη υπαρχόντων φυσικών πόρων που ευδοκμούν στο νησί.

Τα τελευταία έτη αναπτύσσονται με μεγάλους ρυθμούς εναλλακτικές δραστηριότητες στο νησί όπως : αθλητικές (πεζοπορία , κολύμπι στους καταρράκτες , θαλάσσια σπορ κ.α.), δραστηριότητες κάμπινγκ (οργανωμένου και μη), γαστρονομικές (τοπικές γεύσεις του νησιού) και καλλιτεχνικές (διάφορα φεστιβάλ). Το παραπάνω γεγονός είναι και αυτό το οποίο κάνει το εν λόγω νησί προορισμό για νέους.

Τα χαρακτηριστικά του νησιού τόσο φυσικά (φυσικοί πόροι) όσο και πολιτιστικά είναι αυτά που ευνοούν την ανάπτυξη εναλλακτικών ειδών τουρισμού. Από την άλλη πλευρά, όμως, ο σωστός σχεδιασμός και διαχείρισή τους είναι αυτό που θα μπορέσει να προβάλλει το νησί και να προστατέψει παράλληλα τους πόρους του, συνδυάζοντας την αειφόρα των φυσικών και πολιτιστικών του πόρων με τον τουρισμό.

Στην παρούσα εργασία ο σχεδιασμός που προαναφέρθηκε θα αφορά στην οργάνωση τριών κύριων δικτύων εναλλακτικού τουρισμού για τη Σαμοθράκη (Αγροτουρισμού, Οικοτουρισμού και Ιαματικού τουρισμού), στα οποία συμπεριλαμβάνονται και δραστηριότητες, οι οποίες μπορεί να αφορούν άλλα είδη τουρισμού, αλλά αλληλοσυμπληρώνουν και συγκροτούν ορθότερα την έννοια του δικτύου.

8.1 ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8.1.1 *ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ*

Ξεκινώντας, θα ήταν παράλειψη να μην αποσαφηνιστεί η έννοια του «αγροτουρισμού», η οποία θα αποδοθεί στο δίκτυο αυτό. Ως Αγροτουρισμός, λοιπόν, θα ορίζεται «εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό από τους απασχολούμενους, κύρια στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας, τόσο από την εκμετάλλευση των τουριστικών καταλυμάτων (ενοικιαζόμενα δωμάτια, πανσιόν, ξενώνες, camping), όσο και από την τροφοδοσία των τουριστικών μονάδων με προϊόντα τοπικής παραγωγής γεωργικών συνεταιρισμών» (www.agrotourcrete.gr). Ο αγροτουρισμός έχει διάφορους τύπους/ μορφές όπως τον παραδοσιακό (διαμονή σε αγρόκτημα), τον σύγχρονο (διαμονή σε ξενώνα ή ξενοδοχείο εκτός του αγροκτήματος), τον συνεταιριστικό (διαμονή σε καταλύματα συνεταιρισμών) και τον αριστοκρατικό (διαμονή σε υψηλού επιπέδου καταλύματα). Στην περίπτωση της Σαμοθράκης, επιδιώκεται η ανάπτυξη ενός συνδυασμού του πρώτου και του τρίτου τύπου αγροτουρισμού, εκείνου που επιτρέπει τη διαμονή σε αγρόκτημα αλλά και δυνατότητα διαμονής σε καταλύματα συνεταιρισμών (πολλές φορές γυναικείων) (Κοκκώσης κ.ά., 2011).

8.1.2 *ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ*

Στόχος της ανάπτυξης αυτού του είδους του τουρισμού στην περιοχή της Σαμοθράκης, θα είναι αφενός η αξιοποίηση του ντόπιου αγροτικού δυναμικού, η ενίσχυση και η προώθηση της τοπικής βιωσιμότητας στον τομέα του αγροτουρισμού και αφετέρου η γενικότερη ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Η οργάνωση του δικτύου θα έχει ως μέλημα αφενός την προστασία των αξιοθέατων στις αγροτικές περιοχές και αφετέρου «την δραστηριοποίηση της τοπικής κοινότητας για τη δημιουργία μιας επικερδούς οικονομικής δραστηριότητας βασισμένη στην ενημέρωση και τη δραστηριοποίηση του τοπικού δυναμικού» (Σκαπαριώτου, 2008).

8.1.3 ΔΙΚΤΥΟ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ

Όπως φαίνεται και στον Χάρτη (βλ. ένθετο Χάρτης Α3), προτείνεται ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη ενός δικτύου αγροτουρισμού στην βορειοδυτική πλευρά του νησιού. Η επιλογή της συγκεκριμένης περιοχής έγινε με βάση την δυναμικότητα από την ύπαρξη μιας πληθώρας συλλόγων και συνεταιρισμών, καθώς και κάποιων αγροτουριστικών καταλυμάτων. Πιο συγκεκριμένα, στην περιοχή ανάπτυξης της αγροτουριστικής ζώνης λειτουργούν:

- **Ο ΑΓΡΟΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ "ΑΞΙΟΚΕΡΑΣΑ"**

Ο Γυναικείος Συνεταιρισμός Γυναικών Σαμοθράκης "ΑΞΙΟΚΕΡΑΣΑ" ιδρύθηκε το 2002 με σκοπό να συμπληρωθεί το εισόδημά των γυναικών του νησιού και να προωθήσει τα τοπικά παραδοσιακά προϊόντα. Η οργάνωση αριθμεί τα 12 μέλη. Στο εργαστήριο του συλλόγου παράγονται: γλυκά του κουταλιού (πράουστο, βύσσινο, σύκο, καρύδι κ.λ.π.), ζυμαρικά, μαρμελάδες, λικέρ και όλα τα τοπικά φρούτα του νησιού. Αξιοσημείωτο είναι ότι η φροντίδα δεν περιορίζεται μόνο στη συλλογή των καρπών, αλλά φτάνει μέχρι την παρασκευή των εδεσμάτων, τη συσκευασία ακόμα και τη ζωγραφική. Επίσης χαρακτηριστική είναι και η συμμετοχή του συλλόγου σε πανελλήνιες εκθέσεις (www.egaio.gr).

- **ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ**

Ο Αμπελουργικός Συνεταιρισμός Σαμοθράκης ιδρύθηκε το 2013. Αριθμεί περίπου τα 55 μέλη. Με τη δημιουργία του Αμπελουργικού Συνεταιρισμού αγοράστηκε αποστακτήρας 130 lt., ο οποίος και εγκαταστάθηκε σε ένα παλιό πετρόκτιστο κτίριο στους Κάτω Καρυώτες -παραχώρηση του Δήμου- το οποίο ανακαινίσθηκε με πολύ προσωπικό κόπο. Κάθε χρόνο, Οκτώβρη προς Νοέμβρη, διοργανώνουν γιορτή τσίπουρου, συμβάλλοντας στην διατήρηση των τοπικών εθίμων του νησιού (www.egaio.gr).

- **ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ**

Η δραστηριότητα του Συνεταιρισμού, εκτός από την παραγωγή και την προώθηση των μελισσοκομικών προϊόντων, στοχεύει και στην γενικότερη ανάπτυξη, διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς, στοχεύοντας στην ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας του νησιού (www.samothraki.gr).

- **ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΛΑΚΚΩΜΑ»**

Το παραγόμενο προϊόν της ελιάς και του ελαιολάδου, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της Σαμοθράκης. Μετά την παύση της λειτουργίας του μοναδικού ελαιοτριβείου στη Σαμοθράκη, κρίθηκε απαραίτητη η κατασκευή νέου σύγχρονου ελαιοτριβείου – τυποποιητήριου ελιάς για την βιωσιμότητα των ελαιοκαλλιεργητών και την αγροτική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού (static.diavgeia.gov.gr).

- **ΚΤΗΜΑ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Το κτήμα αγροτουρισμού Χολοβάη (βλ. παράρτημα Εικόνα 23) ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2001. Στεγάζεται σε μια έκταση 45 στρεμμάτων στην περιοχή Θέρμα- Ρέμα Φονιά. Ο ξενώνας που λειτουργεί μέσα στην έκταση αυτή έχει χρηματοδοτηθεί από πρόγραμμα αγροτουρισμού. Οι επισκέπτες μπορούν να έρθουν σε επαφή με τη φύση, καθώς και με τα ζώα που φιλοξενούνται εντός τους αγροκτήματος (www.ktimaholoway.com).

- **ΠΡΟΤΥΠΟ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΔΗΜΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ**

Το πρότυπο οικολογικό αγρόκτημα του Δήμου Σαμοθράκης βρίσκεται στην περιοχή του Άγκιστρου. Η έκταση του ανέρχεται στα 35 στρέμματα και ο σκοπός λειτουργίας του ήταν η εκπαίδευση νέων αγροτών στις μεθόδους και τις πρακτικές της οικολογικής και βιολογικής γεωργίας. Σήμερα παραμένει ανεκμετάλλευτο (www.sustain-eu.net).

Στόχος των παραπάνω συνεταιρισμών/συλλόγων/αγροκτημάτων είναι, αφενός, η ολοένα και αυξανόμενη διάχυση των προϊόντων τους στην τοπική αγορά αλλά και αφετέρου η συμβολή μέσω των προϊόντων τους στην αύξηση του ετήσιου τουρισμού στη Σαμοθράκη. Χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός, ότι όλοι οι παραπάνω σύλλογοι-συναιτερισμοί χρηματοδοτούνται κατά το ήμισυ ή ακόμα και εξολοκλήρου από τις

συνδρομές των μελών τους, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό μερικών καλύπτεται από χρηματοδοτικά προγράμματα, τα οποία απαιτούν χρονοβόρες διαδικασίες. Επίσης, είναι εμφανής η απουσία των χορηγιών αλλά και οποιαδήποτε μορφής συνεισφορά προς αυτούς.

Η δημιουργία του δικτύου στοχεύει στην ανάπτυξη δράσεων για καλύτερη επικοινωνία και οργάνωση μεταξύ των συλλόγων-συναιτερισμών αυτών αλλά και υποδομών με στόχο τον εμπλουτισμό του τοπικού τουριστικού προϊόντος αλλά και την παράλληλη προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Οι αγροτουριστικές δράσεις- υποδομές, πρέπει να στοχεύουν στην αξιοποίηση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, καθώς και στην στήριξη της πολιτισμικής κληρονομιάς του τόπου, με παράλληλη αξιοποίηση των τοπικών προϊόντων διαμορφώνοντας έτσι ένα ελκυστικό προϊόν για τους τουρίστες. Οι δράσεις μπορούν να αναφέρονται:

- Δημιουργία ενός τουριστικού εντύπου αποκλειστικά για τις δραστηριότητες των συλλόγων/συναιτερισμών στο νησί. Η δικτύωση των ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων της τοπικής οικονομίας θα βοηθήσει στην ανάδειξη της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων. Έτσι οι επισκέπτες θα αντιλαμβάνονται το αγροτουριστικό πακέτο ως ένα συνολικό προϊόν.
- Διοργάνωση επισκέψεων στους συλλόγους-συνδέσμους με παράλληλη δυνατότητα παρακολούθησης των σταδίων παρασκευής των παραδοσιακών προϊόντων.
- Στην απόκτηση Σήματος Ποιότητας Αγροτουρισμού για τα αγροτουριστικά καταλύματα.
- Στην Εκπαίδευση – Κατάρτιση μέσω κατάλληλων προγραμμάτων για συμβούλους επιχειρηματιών τουρισμού υπαίθρου, καθώς και στους ίδιους τους επιχειρηματίες, νέους επενδυτές, νέους αγρότες αλλά και γυναικείου Συνεταιρισμούς.

Οι υποδομές μπορούν να αναφέρονται:

- Στην κατασκευή αγροτουριστικών καταλυμάτων ή ακόμα και τον εκσυγχρονισμό των ήδη υπαρχόντων καταλυμάτων, βάσει ορθών προδιαγραφών και πάντα έχοντας ως γνώμονα την προστασία και ανάδειξη της περιοχής, η οποία στο μεγαλύτερο μέρος της υπάγεται στο δίκτυο Natura 2000.
- Στον εκσυγχρονισμό των αγροτικών συνεταιρισμών, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες αγροτουριστικές τουριστικές ανάγκες.

- Στην δημιουργία πρατήριων ή αλλιώς εκθετηρίων των τοπικών τουριστικών προϊόντων, τα οποία θα βοηθήσουν στην τόνωση της τοπικής οικονομίας.
- Στον εκσυγχρονισμό και την επαναλειτουργία του πρότυπου οικολογικού αγροκτήματος στη Σαμοθράκη, με κύριο στόχο την εκμάθηση των αγροτών στις παραδοσιακές μεθόδους βιολογικής γεωργίας και καλλιέργειας. Σκοπός του εγχειρήματος αυτού είναι η ανάπτυξη ενός προτύπου αειφορικής γεωργίας, η οποία θα συμβάλλει στον περιορισμό τόσο της εντατικοποίησης όσο και της εγκατάλειψης της γεωργικής δραστηριότητας. Η αειφορική γεωργία θα επιδιώκει την εξοικονόμηση, συντήρηση και κυρίως την ορθολογική χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, ενώ παράλληλα δεν θα περιορίζεται μόνο σε γεωργικές πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, αλλά κυρίως στην προστασία και ανάδειξη του αγροτικού χώρου (Θεοδωροπούλου, Αποστολόπουλος, 2003 και www.localit.gr).

Οι ενέργειες αυτές που αφορούν τις παραπάνω υποδομές, μπορούν να ενταχθούν στα πλαίσια του Νέου Επενδυτικού Νόμου 4146/2013, στην κατηγορία της Γενικής επιχειρηματικότητας. Οι επιχορηγήσεις θα κυμαίνονται σε ποσοστό 40%-50% για τη Σαμοθράκη, καθώς ανήκει στη ζώνη ενισχύσεων Γ του νομού Έβρου. Ακόμα, υπάρχει και το πρόγραμμα Jessica, στον οποίο μπορούν να ενταχθούν ενέργειες που θα αφορούν χώρους ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, για τουρισμό ή άλλες αειφόρους χρήσεις (www.jessicafund.gr).

8.2 ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ- ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ – ΚΑΜΠΙΝΓΚ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΨΥΧΗ

8.2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια προωθούνται εναλλακτικές μορφές τουρισμού, εξαιτίας της αύξησης και του τρόπου ανάπτυξης του μαζικού τουρισμού. Είναι κοινώς αποδεκτό, ότι η Ελλάδα με το πλούσιο φυσικό αλλά και πολιτιστικό περιβάλλον που διαθέτει, έχει τη δυνατότητα ανάπτυξης εναλλακτικών και ειδικευμένων μορφών τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο θαλάσσιος τουρισμός κτλ. Όσον αφορά τον Οικοτουρισμό, έχουν δοθεί κατά καιρούς αρκετοί ορισμοί που αποσαφηνίζουν το περιεχόμενό του². Παρόλα αυτά στην παρούσα εργασία θα αναπτυχθεί η μορφή του οικοτουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές, «ο οποίος είναι τα τουρισμός που αναπτύσσεται στη φύση, και ο οποίος σε αντίθεση με τον μαζικό δεν υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα της περιοχής, ενώ ταυτόχρονα προωθεί αφενός την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και αφετέρου την προστασίας του πολιτιστικού περιβάλλοντος, και συμβάλλει στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και στην διατήρηση της συνοχής του κοινωνικού ιστού» (Σβορώνου, 2003).

Επιπλέον είναι γνωστό ότι στο νησί, «οι περιβαλλοντικές διαδρομές, αλλά και οι υποδομές αναψυχής σε κατάλληλες τοποθεσίες, που να απευθύνονται στο μέσο επισκέπτη του νησιού, με σκοπό την διευκόλυνσή του για την άσκηση διάφορων οικοτουριστικών δραστηριοτήτων και ταυτόχρονα να αναδεικνύουν τον φυσικό πλούτο του νησιού είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Παρόλο που είναι γενικά παραδεκτό πως οι φυσικές ομορφιές του νησιού, ειδικά σε σχέση με την τοπογραφία της περιοχής, το υδάτινο στοιχείο και τη φυσική βλάστηση, είναι ανεπανάληπτες, η πληθώρα των επισκεπτών έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει και να απολαύσει μόνο ελάχιστες από αυτές» (Μαλκίδης, 2011 και Πασβάντης, 2010).

Με βάση τα προαναφερόμενα, λοιπόν, και επειδή στην περίπτωση της Σαμοθράκης, οι προστατευόμενες περιοχές καλύπτουν το νησί στο μεγαλύτερο κομμάτι της έκτασης του, αυτές αποτελούν το κατεξοχήν πεδίο εφαρμογής οικοτουριστικών δράσεων, αλλά

² «Οικοτουρισμός είναι το ταξίδι στη φύση, το οποίο συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος κι στην αειφόρο ανάπτυξη» (The International Ecotourism Society)
«Οικοτουρισμός είναι το περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι και η επίσκεψη σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές, με στόχο την απόλαυση και την εκτίμηση της φύσης (και τυχόν πολιτιστικών στοιχείων του παρελθόντος και του παρόντος). «Περιβαλλοντικά υπεύθυνο ταξίδι είναι εκείνο που προωθεί την προστασία της φύσης, ελαχιστοποιεί τις αρνητικές επιδράσεις στο περιβάλλον και προάγει την ενεργό κοινωνικο-οικονομική συμμετοχή των τοπικών πληθυσμών» (Ceballos-Lascurain:1996)

και οι δράσεις αυτές αναμένεται να αποτελέσουν σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης του νησιού. Για το λόγο αυτό στα πλαίσια οργάνωσης ενός δικτύου οικοτουριστικών δράσεων, θα αναφερθούν και δράσεις που σχετίζονται και με άλλα είδη τουρισμού (όπως π.χ. θαλάσσιος τουρισμός), προκειμένου να συγκροτηθεί ένα συμπαγές δίκτυο εναλλακτικών δράσεων. Οι δράσεις αυτές θα οργανωθούν έτσι ώστε να ασκούνται με τρόπο τέτοιο ώστε να προσεγγίζουν όσο τον δυνατόν περισσότερο την έννοια του οικοτουρισμού.

8.2.2 ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Σκοπός της ανάπτυξης του δικτύου αυτού είναι αφενός η συμβολή της προστασίας της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς και αφετέρου η στήριξη της τοπικής οικονομίας, η συγκράτηση του πληθυσμού αλλά και η ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος. Στόχος είναι να τεθούν από την αρχή οι ορθές βάσεις στο σχεδιασμό, προκειμένου την εξ αρχής εξάλειψη των φαινομένων αλλοίωσης του τοπίου αλλά και της υποβάθμισης των φυσικών πόρων.

8.2.3 ΔΙΚΤΥΟ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ- ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΑ ΣΕ ΑΥΤΟ

Εντός του δικτύου αυτού (βλ. ένθετο Χάρτης Α3), θα αναπτυχθούν και θα οργανωθούν μια πληθώρα δραστηριοτήτων, κάποιες από τις οποίες θα δρουν αλληλένδετα και αλληλεξαρτώμενα (π.χ. χάραξη μονοπατιών, σημεία θέασης, κέντρα ενημέρωσης κτλ), ενώ κάποιες άλλες συμπληρωματικά (π.χ. έντυπο ενημερωτικό υλικό, χάρτες κτλ). Οι δραστηριότητες αυτές θα στοχεύσουν στην ανάδειξη των φυσικών τοπίων του νησιού, μέσω της ανάδειξης και δημιουργίας σημείων θέασης, της χάραξης μονοπατιών, της ανάδειξης ενός χώρου δασικής αναψυχής, της αναψυχής μέσω αθλητικών δραστηριοτήτων αλλά και της οργάνωσης ενός δικτύου πολιτιστικών διαδρομών. Στην περιοχή αυτή ανάπτυξης του Οικοτουριστικού ενδιαφέροντος, η ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών και προϊόντων καθίσταται ως ιδιαίτερα σημαντική αφενός για την επίτευξη ενός υψηλού βαθμού ελκυστικότητας της περιοχής και αφετέρου για την εξασφάλιση ενός υψηλού βαθμού ικανοποίησης των τουριστών (Χατζηγεωργίου, Λατινόπουλος, 2010).

8.2.3.1 ΣΗΜΕΙΑ ΘΕΑΣΗΣ

Έχοντας υπόψη όλα τα στοιχεία, τα οποία προαναφέρθηκαν για το νησί της Σαμοθράκης, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη της ανάδειξη της φυσικής του ομορφιάς αλλά και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος του. Το εργαλείο της δημιουργίας σημαντικών θέσεων, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως σημεία θέασης, παρατηρητήρια, χώροι αναψυχής, εκπαίδευσης και ξεκούρασης, θα αποτελέσει το εφαλτήριο για την ορθολογική και αειφορική χρήση των φυσικών πόρων και ταυτόχρονα μπορεί να αποτελέσει και ένα δίκτυο οικοτουριστικών δράσεων.

Για όλους τους παραπάνω λόγους προτείνονται τα παρακάτω σημεία θέασης στις εξής τοποθεσίες (βλ. ένθετο Χάρτης Α3):

- Ρέμα Φονιά (στον πρώτο καταρράκτη)
- Παραλιακό δάσος Σκλήθρου (αμέσως μετά τον Πύργο Φονιά)
- Καρυές
- Καταφύγιο
- Μοναστήρι Χριστός
- Γριά Βάθρα
- Δρυοδάσος Μαρτίνι
- Καταρράκτης και ρέμα Ευροπόταμου
- Λόφος της βόρειας Χώρας
- Λιμνοθάλασσα του Αγίου Ανδρέα
- Παναγιά Κρημιώτισσα
- Φαράγγι και καταρράκτης Βάτου
- Ρέμα Αράπης
- Ακρωτήριο Κήπος
- Αγία Ανέμη
- Ξωκλήσι του Αι Νικόλα στον Προφήτη Ηλία
- Πλάτωμα πριν το δάσος Μαρτίνι
- Κορυφή του όρους Σάος (Στη θέση “Φεγγάρι”)
- Κορυφή Κουφούκλιο
- Μοναστήρι Μαντάλ Παναγιά
- Παναγιά Κρημιώτισσα
- Βρύχος

Η κάθε μία τοποθεσία έχει την δική της συνεισφορά στην θέαση του τοπίου το οποίο εναλλάσσεται συνεχώς ανάλογα με το σημείο (καταρράκτες, βάρθρες, λεκάνες που δημιουργούνται από τους καταρράκτες, υγροτόπους, βιότοπους, πλούσια χλωρίδα όπως π.χ. αιωνόβια πλατάνια, θαλάσσιο τοπίο, ηλιοβασίλεμα, θέαση άλλων νησιών όπως π.χ. Ίμβρος, πανοραμική θέα, ιστορικά και αρχαιολογικά αξιοθέατα κτλ).

Στις θέσεις αυτές προτείνεται να ακολουθηθεί μια σειρά ενεργειών προκειμένου την ανάδειξη, τη διατήρηση τους, αλλά και την αξιοποίησή τους από τους επισκέπτες του νησιού. Οι ενέργειες αυτές θα αφορούν:

- Την κατασκευή ξύλινων παγκακίων και κιοσκιών για ξεκούραση των επισκεπτών, αλλά και για απόλαυση της απaráμιλλης θέας την οποία προσφέρουν τα σημεία (Lignum A.E., 2005).
- Την κατασκευή ενημερωτικών πινακίδων, οι οποίες θα προσφέρουν στον επισκέπτη όχι μόνο σημαντικές πληροφορίες σχετικές με το τοπίο που θα απολαμβάνουν, αλλά και πληροφορίες σχετικές με το οικοσύστημα της περιοχής, αλλά και χαρτογραφική πληροφορία (σηματικός χάρτης) με σήμανση διαδρομών (επικίνδυνων ή μη) και της υποδομής που απαιτείται σε αυτές, έτσι ώστε ο επισκέπτης να είναι πλήρως ενημερωμένος και να αποφευχθούν τυχόν ατυχήματα.
- Την βελτίωση του οδικού δικτύου γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στην πρόσβαση των σημείων θέασης, όπου αυτό είναι εφικτό, προκειμένου την ευκολότερη πρόσβαση των επισκεπτών σε αυτά.
- Την κατασκευή κιγκλιδωμάτων ασφαλείας, ειδικότερα στα σημεία θέασης που προσφέρουν πανοραμική θέα όπως Αγία Ανέμη, Ξωκλήσι του Αι Νικόλα στον Προφήτη Ηλία και πλάτωμα πριν το δάσος Μαρτίνι, καθώς οι πλαγιές είναι ιδιαίτερα απόκρημνες και παρουσιάζουν απότομη κλίση.
- Την περίφραξη των ιστορικών στοιχείων που γειτνιάζουν με τα σημεία θέασης, όπως το Μοναστήρι Χριστός, το οποίο χαρακτηρίζεται ως απaráμιλλης οικολογικής αξίας αφού συνδυάζει τον φυσικό πλούτο των «γιγάντιων» καστανιών με την πολιτιστική ομορφιά του ερειπωμένου μοναστηριού, προκειμένου την προστασία του.

8.2.3.2 ΧΑΡΑΞΗ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ

Η δημιουργία μονοπατιών, διαφυλάσσει και προστατεύει το περιβάλλον της περιοχής στην οποία πραγματοποιείται. Στην Σαμοθράκη υπάρχουν αρκετά ορειβατικά και πεζοπορικά μονοπάτια. Παρόλα αυτά, προτείνεται η χάραξη ορισμένων νέων μονοπατιών τα οποία θα λειτουργήσουν και ως μοχλοί σύνδεσης ορισμένων σημείων θέασης, συνιστώντας έτσι ένα οργανωμένο πεζοπορικό δίκτυο. Τα μονοπάτια αυτά προτείνεται να είναι τα παρακάτω (βλ. ένθετο Χάρτης Α3):

- Κυκλικό μονοπάτι που θα συνδέει το δάσος του Σκλήθρου με το ρέμα και τον Πύργο του Φονιά
- Μονοπάτι κορυφή Κουφούκλιο-Καταφύγιο
- Μονοπάτι Θερμά- Ρέμα Καρδέλη
- Μονοπάτι από την παραλία των Κήπων μέχρι τον καταρράκτη του Κρεμαστού
- Μονοπάτι από το Αλώνιο ρυάκι μέχρι την κορυφή του Προφήτη Ηλία

Η κατασκευή των παραπάνω μονοπατιών, θα πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε να εξασφαλιστεί και η δυνατότητα μετακίνησης των επισκεπτών σε αυτά με εναλλακτικά μέσα όπως ποδήλατα, άλογα κτλ. Επίσης, κατά μήκος των μονοπατιών θα πρέπει να υπάρχει η απαραίτητη σήμανση με πινακίδες, οι οποίες θα δίνουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τη διαδρομή ή ακόμα και για γειτνιαζουσες διαδρομές και των οποίων η κατασκευή θα πρέπει να εναρμονίζεται με το τοπίο. Στο σημείο αυτό θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι η ύπαρξη μονοπατιών μπορεί να συνεισφέρει και στην ανάπτυξη αθλητικών δραστηριοτήτων όπως η ορεινή ποδηλασία.

Το κύριο πλεονέκτημα της χάραξης των μονοπατιών είναι η εντυπωσιακή θέα που απολαμβάνει ο επισκέπτης στα περισσότερα σημεία των διαδρομών και το γεγονός, ότι πολλά μονοπάτια καταλήγουν σε μέρη του νησιού, τα οποία δεν είναι προσβάσιμα από το οδικό δίκτυο, στοιχείο το οποίο κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό ως παράγοντας ανάπτυξης γενικότερα αλλά και ειδικότερα όσον αφορά δραστηριότητες όπως η πεζοπορία.

8.2.3.3 ΔΑΣΙΚΗ ΑΝΑΨΥΧΗ

Η Σαμοθράκη, όπως έχει ήδη προαναφερθεί παρουσιάζει μια εναλλαγή μεταξύ των τοπίων του βορά και του νότου. Στο Νότιο τμήμα συναντά κανείς γυμνές πλαγιές, αραιούς θαμνότοπους, και ελαιώνες, ενώ στο βόρειο τμήμα δεσπόζουν οι καταπράσινες πλαγιές, τα δάση με τις βελανιδιές, τα παραποτάμια δάση με τα πλατάνια και τα σκλήθρα και οι πυκνοί θαμνότοποι (www.xanthi.ilsp.gr). Στα πλαίσια της επιτόπιας παρατήρησης στο νησί, η περιοχή βορειοανατολικά του νησιού κοντά στο χωριό Μεριά (βλ. ένθετο Χάρτης Α3), με εμβαδόν περίπου 55 ha θεωρήθηκε ως η πλέον κατάλληλη για δασική αναψυχή. Ως δασική αναψυχή μπορεί να οριστεί ως «η ψυχική και σωματική αναζωογόνηση του ανθρώπου, μέσω δραστηριοτήτων στο δάσος, κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου του» (Παπαδόπουλος, διαθέσιμο στο: http://www.ncu.org.cy/plantnet/files/tourism_workshop_mp.pdf). Η δασική αναψυχή είναι μια ιδιαίτερη μορφή υπαίθριας αναψυχής και αντίστοιχες πρέπει να είναι οι δραστηριότητες και οι ευκολίες που παρέχονται στα δάση για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών τους (Κασιούμης, 2010). Έτσι λοιπόν στη συγκεκριμένη περιοχή, η οποία προσφέρεται για δασική αναψυχή και η οποία κυριαρχείται από πλούσια βλάστηση αλλά και από την ύπαρξη δρυοδασών και πευκοδασών, προτείνονται οι παρακάτω ενέργειες:

- Εκπόνηση μελέτης δασικής αναψυχής, σύμφωνα με την Υ.Α 66102/970/23-2-1995 (ΦΕΚ 170/14-3-1995/Τ.Β) με θέμα "Ρύθμιση θεμάτων που αφορούν τη δημιουργία χώρων διημέρευσης και υπαίθριας αναψυχής στα δάση και τις δασικές εκτάσεις της Χώρας" και τις τεχνικές προδιαγραφές με αριθμό 169694 / 6997 / 17-10-1983 Εγκυκλίου διαταγής του Υπουργείου Γεωργίας που αφορά «Οδηγίες συντάξεως μελετών διαχείρισης προστατευόμενων φυσικών περιοχών και χώρων υπαίθριας αναψυχής».
- Η περιφραγή του χώρου με χρήση ξυλείας, προκειμένου να οριοθετηθεί και να αποφευχθούν φαινόμενα καταπατήσεων.
- Η δημιουργία ενός μικρού κέντρου ενημέρωσης (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) εντός της έκτασης, η οποία προτείνεται για δασική αναψυχή. Από το κέντρο αυτό θα παρέχονται στους επισκέπτες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τη λειτουργία του ευρύτερου οικοσυστήματος της Σαμοθράκης, με στόχο την ενημέρωση και την περιβαλλοντική εκπαίδευση του κοινού.

- Η κατασκευή ξύλινων κιοσκίων, αλλά και μερικών ξύλινων τραπεζοκαθισμάτων τα οποία θα λειτουργούν ως σημεία στάσης αλλά και ξεκούρασης και ανάπαυσης των φυσιολατρών.
- Η κατασκευή ξύλινων πινακίδων, οι οποίες αφενός θα παρέχουν στον επισκέπτη την πληροφορία σχετικά με την τοποθεσία στην οποία βρίσκεται, αλλά ταυτόχρονα και πληροφορίες σχετικές με τις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην ευρύτερη περιοχή του νησιού της Σαμοθράκης (όπως π.χ. ορειβασία, πεζοπορία, διαδρομές canyoning, θαλάσσιες δραστηριότητες κτλ). Σημαντική είναι, επίσης, και η αναφορά στους κώδικες ορθής πρακτικής, οι οποίοι πρέπει να ακολουθούνται, εντός της δασικής έκτασης, από τους επισκέπτες, προκειμένου την προστασία και την ανάδειξη της.
- Κατασκευή ξύλινων κάδων απορριμμάτων, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα ρύπανσης της περιοχής από ρίψη σκουπιδιών.
- Κατασκευή ενός μικρού παιδότοπου (βλ. ένθετο Χάρτης Α3) εντός της έκτασης (κούινες, τραμπάλες, μονόζυγο, σύνθετες ξυλοκατασκευές κτλ).
- Κατασκευή μονοπατιών περιήγησης και άθλησης.

Βασική προϋπόθεση για την εποικοδομητική αξιοποίηση των παραπάνω δραστηριοτήτων είναι η εναρμόνιση τους στο τοπίο και γενικότερα στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Ο επισκέπτης δεν θα πρέπει να αντιλαμβάνεται τις εγκαταστάσεις δασικής αναψυχής και τις αντίστοιχες δραστηριότητες ως πόλο έλξης, αλλά ως ικανοποίηση των αναγκών του που των οδηγούν στο δάσος. Επίσης, «η συμμετοχή σε δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής στο δασικό χώρο αποτελεί ουσιαστική επιδίωξη σε ολόένα και περισσότερα στρώματα του πληθυσμού, που αντιλαμβάνονται την ύπαιθρο και το δάσος, ως απαραίτητα στοιχεία της ποιότητας ζωής» (Κασιούμης, 2010). Τέλος, ας μην λησμονούμε, ότι η συγκεκριμένη έκταση αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης περιοχής, η οποία αποτελεί προστατευόμενη περιοχή του δικτύου Natura 2000, και για το λόγο αυτό η ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση της καθίσταται ως αναγκαία.

8.2.3.4 ΚΑΜΠΙΓΚ

Στο νησί της Σαμοθράκης λειτουργούν δύο δημοτικά κάμπινγκ (βλ. ένθετο Χάρτης Α3): το οργανωμένο κάμπινγκ το οποίο βρίσκεται στη θέση Βαράδες και το οποίο προσφέρει όλες τις σύγχρονες ανέσεις για τους κατασκηνωτές και το «ελεύθερο» κάμπινγκ στη θέση Πλατιά, το οποίο καταλαμβάνει μία έκταση μέσα σε οργιώδη φυσική βλάστηση περίπου 30 στρεμμάτων (www.remthtourism.gr και www.samothraki.gr). Στην περιοχή δεν έχει εκτιμηθεί μέχρι στιγμής η συνεισφορά των κάμπινγκ, στη μείωση του φαινομένου του ελεύθερου κάμπινγκ στην υπόλοιπη Σαμοθράκη. Παρόλο που υπάρχουν πινακίδες απαγόρευσης ελεύθερης κατασκήνωσης (εκτός των κάμπινγκ), σημαντικός αριθμός κατασκηνωτών εντοπίζεται κάθε χρόνο σε όλες σχεδόν τις δενδρώδεις περιοχές του νησιού και ιδιαίτερα κοντά στο ρέμα του Φονιά και στο ποτάμι πριν τη Γριά Βάθρα (Μαστορόπουλος, 1995).

Επίσης αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι και τα δύο κάμπινγκ βρίσκονται εντός περιοχής του δικτύου Natura 2000. Στην περιοχή αυτή, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, απαγορεύεται το ελεύθερο κάμπινγκ για αυτό και εμφανίζονται συχνά περιστατικά συλλήψεων στο νησί.

Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία (Νόμοι Ν.392/1976, Ν.2160/1993, Ν.2741/99, Ν.4014/2011 και Ν.3937/2011), η κατασκήνωση επιτρέπεται μόνο στις Οργανωμένες Τουριστικές Κατασκηνώσεις (camping) οι οποίες αποτελούν κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα (www.lifo.gr). Ακόμα ο Ν. 392/76 καθιστά σαφές, δηλώνοντάς το ρητά ήδη από το άρθρο 1, ότι ως κάμπινγκ ορίζεται η οργανωμένη κατασκήνωση. Στην περίπτωση της Σαμοθράκης στα πλαίσια της αειφορικής ανάπτυξης και της οργάνωσης ενός ορθά συγκροτημένου Οικοτουριστικού δικτύου προτείνονται τα παρακάτω:

- Ανακαίνιση του υπάρχοντος οργανωμένου αλλά και ελεύθερου κάμπινγκ, με βελτίωση και εκσυγχρονισμό των υπαρχόντων υποδομών, σύμφωνα με τα οικολογικά κριτήρια για την απονομή κοινοτικού οικολογικού σήματος σε υπηρεσίες κατασκηνώσεων/ κάμπινγκ (Απόφαση της Επιτροπής 2009/564/EK), προκειμένου τη μετατροπή του σε πρότυπο χώρο υποδοχής και φιλοξενίας, μέσω του προγράμματος JESSICA. «Το φυσικό αντικείμενο του έργου θα περιλαμβάνει την δημιουργία υποδομών για την εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού τουριστών και την βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης των τουριστών. Ειδικότερα, περιλαμβάνει την ανακαίνιση, συντήρηση και επέκταση των υδραυλικών εγκαταστάσεων, των ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων (με σύγχρονες τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας, LED φωτισμός, κλπ), τη

διαμόρφωση συγκεκριμένων νέων χώρων εντός του camping με χρήση παραδοσιακών υλικών, τη ριζική ανακαίνιση του αναψυκτηρίου και τη διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, την προμήθεια και εγκατάσταση πινακίδων πληροφόρησης, την κατασκευή χώρων αποδυτηρίων κατά μήκος της παραλίας, την προμήθεια εξοπλισμού παραλίας και γενικότερα τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό όλων των απαιτούμενων για την υποδειγματική λειτουργία του camping» (www.localit.gr).

8.2.3.5 ΑΝΑΨΥΧΗ ΜΕΣΩ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ο ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ –ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ-ΑΝΑΡΡΙΧΙΣΗ/ΚΑΤΑΡΡΙΧΗΣΗ

Η ορεινή πεζοπορία, δηλαδή το περπάτημα στο βουνό, είναι μια δραστηριότητα η οποία συνδυάζει αρμονικά την ελαφριά άσκηση με την αναψυχή, αλλά ταυτόχρονα προσφέρει και την ευκαιρία για απόλαυση και εξερεύνηση των πανέμορφων τοπίων. Η Σαμοθράκη, εξαιτίας του αναγλύφου της, της πλούσιας βλάστησης που διαθέτει αλλά και της πληθώρα πηγών και ρυακιών, καθίσταται εξαιρετικός προορισμός για πεζοπορικές διαδρομές. Σημαντική είναι και η ύπαρξη Ορειβατικού συλλόγου στο νησί, ο οποίος διοργανώνει εκδρομές στο βουνό, προσφέροντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες για ασφαλή πεζοπορία στο βουνό (www.samothrace.gr).

Οι δύο γνωστότερες διαδρομές στη Σαμοθράκη είναι:

- Η πορεία προς τον καταρράκτη του Φονιά, αρκετά εύκολη διαδρομή που απευθύνεται σε όλους.
- Η πορεία από τα Θέρμα στο Φεγγάρι, δύσκολη σχετικά για κάποιους χωρίς καλή φυσική κατάσταση εξαιτίας των απότομων κλίσεων του εδάφους του νησιού. Η διαδρομή αυτή ανήκει στο διεθνές μονοπάτι E6.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι εκτός του δύο γνωστότερων διαδρομών, οι οποίες προαναφέρθηκαν, το νησί προσφέρει ένα πλήθος μονοπατιών που φτάνουν μέχρι την κορυφή και διασχίζουν το βουνό από άκρη σε άκρη.

Προκειμένου, λοιπόν, να ενισχυθούν οι δραστηριότητες της πεζοπορίας και της ορειβασίας στο νησί απαραίτητη είναι η υλοποίηση των παρακάτω:

- Κατασκευή οργανωμένων ορειβατικών καταφυγίων (βλ. ένθετο Χάρτης A3) στο βουνό στη θέση Κουφούκλιο στα 1100 μέτρα, καθώς και στη θέση Φεγγάρι στα 1600 μέτρα. Η κατασκευή των καταφυγίων, θα μπορούσε να συντελέσει και στην ανάπτυξη του χειμερινού τουρισμού, καθώς το νησί, λόγω της ύπαρξης του

βουνού και των αρκετών χιονοπτώσεων κατά τη διάρκεια του χειμώνα ενδείκνυται για κάτι τέτοιο.

- Ύπαρξη σηματοδότησης, με χρήση πινακίδων, κατά μήκος όλων των μονοπατιών, αλλά και κατασκευή έντυπου πληροφοριακού υλικού για τα μονοπάτια/ ορεινές διαδρομές του νησιού, προκειμένου αφενός οι επισκέπτες να είναι ενήμεροι και αφετέρου να διευκολυνθεί η ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων όπως π.χ. το ποδήλατο βουνού (ορεινή ποδηλασία).

Στην Σαμοθράκη μπορεί κανείς να δοκιμάσει ή και να δοκιμαστεί σε δραστηριότητες όπως η αναρρίχηση και η καταρρίχηση βράχου. Όσον αφορά την αναρρίχηση βράχου, ο αθλητής χρησιμοποιεί το ανάγλυφο της επιφάνειας, δηλαδή τα σημεία (εσοχές, εξοχές, χαραμάδες κ.ά.), προκειμένου να πιαστεί και να πατήσει. Για τους λάτρεις της αναρρίχησης υπάρχει ένα αναρριχητικό πεδίο μέσα στον παραδοσιακό οικισμό της Χώρας (www.samothrace.gr). Για την δραστηριότητα της καταρρίχησης, δεν υπάρχει κάποιο τεχνητό πεδίο στο νησί, αλλά πραγματοποιείται είτε ως κατάβαση σε φαράγγι είτε ως κατάβαση σε βράχο. Η πληθώρα τόσο φαραγγιών όσο και βράχων στο νησί, έχει καταστήσει το άθλημα αυτό συναρπαστικό με μεγάλη άνθιση τα τελευταία χρόνια.

ο ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ CANYONING

Το νησί της Σαμοθράκης, με την ύπαρξη των 10 φαραγγιών σε αυτό, καθιστά ιδανικό τον το για τους λάτρεις του Canyoning (βλ. ένθετο Χάρτης Α3). Το canyoning ή αλλιώς η διάσχιση του φαραγγιού, είναι ένα καινούργιο σπορ, το οποίο αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια. Βασική επιδίωξη είναι η διάσχιση του φαραγγιού ακολουθώντας την πορεία των υδάτων και η προσπέραση των εμποδίων που θα εμφανιστούν, με τη χρήση τεχνικών μέσων. Υπάρχουν διάφορες μορφές όπως: το τουριστικό canyoning, το οποίο προτιμάται στις περιπτώσεις που τα φαράγγια μπορούν να διασχιστούν σε 4 το πολύ ώρες, ενώ δεν υπάρχουν και ιδιαίτερες δυσκολίες κατά τη διάρκεια του και το αθλητικό canyoning, το οποίο διεξάγεται σε φαράγγια ιδιαίτερων απαιτήσεων και εκτελείται από απόφοιτους σχολών canyoning (www.canyoning.gr).

Στην Σαμοθράκη μόνο 9 από τα 10 φαράγγια χρησιμοποιούνται από τους λάτρεις του canyoning. Από τα 9 τα 5 ενδείκνυται για τουριστικό canyoning (Φαράγγι Βάτου, Καραγιαννάκη, Γριά Βάθρα, Ξηροπόταμου, Φονιά), ενώ τα υπόλοιπα 4 (Φαρράγγι Γυάλι, Κρεμαστού, Τσιβδογιάννη, Κουσιάντα) ενδείκνυται για αθλητικό canyoning από τους λάτρεις του είδους. Η Σαμοθράκη, με την πληθώρα αυτή των φαραγγιών που

διαθέτει μπορεί να καταστεί ως ο ιδανικότερος προορισμός στην Ελλάδα για Canyoning.

ο ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ως νησί η Σαμοθράκη, περιτριγυρίζεται από πλήθος παραλίων, στις οποίες μπορούν να ευδοκιμήσουν διάφορες αθλητικές δραστηριότητες, όπως το θαλάσσιο καγιάκ και οι καταδύσεις. Το θαλάσσιο καγιάκ θα μπορούσε να λειτουργήσει ως συνδυετικός κρίκος ανάμεσα στις υπόλοιπες δραστηριότητες του νησιού, καθώς μπορεί να συνδέσει τον ορεινό όγκο του νησιού με τη θάλασσα. Η νότια-νοτιοδυτική πλευρά του νησιού, παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για τους λάτρεις του καγιάκ. Και αυτό γιατί εκεί συγκεντρώνεται ένα πλήθος χαρακτηριστικών εκπληκτικών τοπίων τα οποία αναφέρονται σε απρόσιτες παραλίες ανάμεσα στα εντυπωσιακά βράχια, στον κρεμαστό καταρράκτη που πέφτει στη θάλασσα, καθώς και στους γεωλογικούς σχηματισμούς. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα τοπία απaráμιλλης ομορφιάς που βρίσκονται σε αυτή την πλευρά του νησιού είναι δυνατόν να τα θαυμάσει κανείς μόνο από τη θάλασσα. Αξιοσημείωτο είναι επίσης και το γεγονός ότι εντός των θαλάσσιων σπηλιών της περιοχής, βρίσκει καταφύγιο ένα από τα πιο σπάνια θηλαστικά της Ελλάδας η Μεσογειακή Φώκια (www.neo.gr και www.remthtourism.gr).

Όσον αφορά τις καταδύσεις (scuba diving), είναι χαρακτηριστική η ύπαρξη Καταδυτικού Κέντρου στο νησί, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στον επισκέπτη να απολαύσει τις μαγευτικές ομορφιές που παρουσιάζει ο πλούσιος βυθός του νησιού (www.neo.gr).

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί, ότι κρίνεται επιτακτική και η ανάγκη δημιουργίας μαρίνων και ειδικών χώρων για την προσέγγιση σκαφών αναψυχής στην νήσο της Σαμοθράκης, σε περιοχές όπου υπάρχει σημαντικό τουριστικό ενδιαφέρον. Με βάση, λοιπόν το γεγονός ότι το νησί προσφέρεται για θαλάσσιες εκδρομές με μικρά σκάφη (ιδιαίτερα στο νότιο τμήμα του νησιού), προτείνεται ο σχεδιασμός και η κατασκευή μιας μαρίνας στη θέση Ακρωτήρι Κήπος. Η μαρίνα αυτή θα μπορεί να χρησιμεύσει και για αγκυροβόληση των σκαφών που θα εκτελούν ημερήσιες εκδρομές προς το νησί (Μαστορόπουλος, 1995).

8.2.3.6 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Τα μνημεία της ελληνικής ορθοδοξίας αλλά και οι αρχαιολογικοί χώροι τα πολιτιστικά μνημεία, τα μουσεία κτλ., είναι αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής κληρονομιάς και αποτελούν αξιόλογο πόλο έλξης επισκεπτών.

Στο νησί της Σαμοθράκης, ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να συναντήσει τα 999 ξωκλήσια που σύμφωνα με τη ντόπια παράδοση βρίσκονται διάσπαρτα μέχρι και στις πιο απόκρημνες περιοχές, αναδεικνύοντας το σπάνιο ιστορικό και πολιτισμικό πλούτο του νησιού (www.neo.gr).

Στο νησί της Σαμοθράκης κρίνεται απαραίτητος ο σχεδιασμός τοπικών πολιτιστικών διαδρομών, οι οποίες αφενός θα προσδώσουν έναν χαρακτήρα οργάνωσης στα ήδη υπάρχοντα πολιτιστικά στοιχεία και αφετέρου θα λειτουργήσουν ως παράγοντας ανάπτυξης και ανάδειξης των στοιχείων αυτών αλλά και ολόκληρου του νησιού.

Οι τοπικές πολιτιστικές διαδρομές «θα στηρίζονται στον προσδιορισμό μιας καθορισμένης διαδρομής/πορείας, κατά την οποία στόχος είναι η επίσκεψη μνημείων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς» (Παπαγεωργίου, Γκαντούνα:2012).

Στην περίπτωση της Σαμοθράκης προτείνεται η δημιουργία των παρακάτω τοπικών πολιτιστικών διαδρομών (βλ. ένθετο Χάρτης Α3):

- Πύργοι των Γατελούζων - Ιερό των Μεγάλων Θεών- Μουσείο Παλαιόπολης- Αρχαιολογικός χώρος Παλαιόπολης-Πύργος Παλαιόπολης- Παραλιακό δάσος Σκλήθρου Πύργος Φονιά
- Παραδοσιακός οικισμός Χώρας-Λαογραφικό Μουσείο- Κάστρο Χώρας- Εκκλησία Κοιμήσεως της Θεοτόκου-Παναγιά Μαντάλ

Επιπρόσθετα, στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι η ορθή λειτουργία του συστήματος των τοπικών πολιτιστικών διαδρομών απαιτεί και ως βασική προϋπόθεση την επίβλεψη από μια συντονιστική αρχή, η οποία θα αναλάβει το έργο της επίβλεψης και της ουσιαστικής οργάνωσης και συντονισμού των διαχειριστικών θεμάτων αλλά και θεμάτων που αφορούν την προστασία και ανάδειξη των μνημείων, τη δημιουργία υποστηρικτικών υποδομών (όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο) όπως πχ. Πινακίδες με την απαραίτητη σήμανση που θα οδηγούν από τον έναν αρχαιολογικό-ιστορικό χώρο στον επόμενο, μικρά ενημερωτικά περίπτερα κτλ, καθώς και την αποκατάσταση ή/και συντήρηση κάποιων μνημείων κλπ. (Παπαγεωργίου, Γκαντούνα, 2012 και Καραβασίλη, Μικελάκης, 2011).

8.3 ΙΑΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

8.3.1 *ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΗ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*

Ο Ιαματικός τουρισμός θεωρείται υποκατηγορία της ευρύτερης κατηγορίας του Ιατρικού τουρισμού. Με τον όρο Ιαματικός τουρισμός αναφερόμαστε συνήθως στο σύνολο αλληλοσυμπληρούμενων και οργανωμένων δράσεων με κυρίαρχο στοιχείο τον φυσικό Ιαματικό πόρο (Μαρή, 2007). Ως βασικό στοιχείο του Ιαματικού τουρισμού θεωρείται η χρήση ιαματικών πηγών ή θεραπειών (Κοκκώσης κ.ά., 2011). Στην περίπτωση της Σαμοθράκης, στη θέση του οικισμού Θέρμα, λειτουργεί το δημοτικό υδροθεραπευτήριο, στο οποίο υπάρχουν ζεστές θειούχες πηγές, μόνο κατά τους θερινούς μήνες. Οι πηγές αυτές, κρύβουν ένα τεράστιο γεωθερμικό πεδίο. «Τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών, οφειλόμενες κυρίως σε ηφαιστειακές δραστηριότητες, χάρη στις οποίες έχει αναπτυχθεί ένας κλάδος θεραπευτικής αγωγής, η ιαματική υδροθεραπεία (θερμαλισμός)» (www.neo.gr).

8.3.2 *ΣΤΟΧΟΣ/ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*

Σκοπός της ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού στο νησί της Σαμοθράκης είναι αφενός η απόδοση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος στο νησί εξαιτίας της ύπαρξης ιαματικών πηγών σε αυτό, και αφετέρου η παροχή συγκεκριμένης θεραπείας σε ασθενείς ή άτομα τρίτης ηλικίας τα οποία χρήζουν συγκεκριμένης θεραπείας αλλά και σε υγιή άτομα, τα οποία ανήκουν σε νεότερες ηλικιακά ομάδες και θέλουν να απολαύσουν τις ευεργετικές ιδιότητες των πηγών.

«Ο θεραπευτικός και κυρίως ο Ιαματικός τουρισμός είναι μια επιλεκτική μορφή τουρισμού, με σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα αλλά και με έντονο κοινωνικό χαρακτήρα» (Κοκαλάς, 1999).

8.3.3 *ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΑΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ*

Τα λουτρά της Σαμοθράκης ανήκουν στην κατηγορία των «μονάδων ιαματικής θεραπείας, στις οποίες υπάρχουν ειδικές εγκαταστάσεις με κατάλληλες υποδομές και εξοπλισμό, όπου γίνεται χρήση των φυσικών πόρων για λόγους υγείας-φυσικής αποκατάστασης- αναζωογόνησης με σκοπό την πρόληψη αλλά και την θεραπεία» (Κοκκώσης κ.ά., 2011). Τα λουτρά χτίστηκαν το 1981 στους πρόποδες του λόφου των Ψαρόθερμων. Τα χαρακτηριστικά των πηγών είναι:

- Η ιαματική φυσική ανάβλυση νερού με τη μεγαλύτερη θερμοκρασία στη χώρα μας (Μαρή, 2007)
- Ύπαρξη δύο δεξαμενών (ια να κρυώνει το νερό που βγαίνει με γεώτρηση στους 92°C).
- Το νερό στις πισίνες είναι διαυγές αλμυρό στη γεύση με οσμή υδρόθειου.
- Η θερμοκρασία του φτάνει στους 38ο -39ο C.
- Η κατάσταση των πισινών που λειτουργούν κρίνεται ως καλή, ενώ τριγύρω υπάρχουν πάγκοι για ξεκούραση.
- Δίπλα στα λουτρά είναι ένας χώρος με βρύσες χλιαρού νερού για ποσιποθεραπεία.
- Κοντά στο ρέμα βρίσκεται ακόμη μια πηγή με νερό που πίνεται ως καθαρτικό. Οι ατμοί που βγαίνουν από τη γεώτρηση δίπλα στο κτήριο των δημοτικών λουτρών συνιστώνται για εισπνοθεραπεία (Mendrinou et al., 2010 και www.samothraki.gr).

Παρόλα αυτά, οι ιαματικές πηγές της Σαμοθράκης δεν ανήκουν στον κατάλογο των αναγνωρισμένων πηγών της χώρας, σύμφωνα με την Επιτροπή Προστασίας Φυσικών Ιαματικών Πόρων (www.gnto.gov.gr), αλλά ανήκουν στις καταγεγραμμένες ιαματικές πηγές (822 στο σύνολο της χώρας, βλ. παράρτημα Εικόνα 25) σύμφωνα με το ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (Αρβανίτη, 2010).

Βασικός σκοπός της ανάπτυξης του Ιαματικού τουρισμού στο νησί είναι αφενός η επιβίωση σε ένα ολοένα και αυξανόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον (ύπαρξη κέντρων SPA κτλ) και αφετέρου η κερδοφορία. Προκειμένου, λοιπόν, την επίτευξη των παραπάνω στόχων, καθίσταται απαραίτητη η πραγματοποίηση μιας σειράς ενεργειών, εντός του δικτύου που προτείνεται για την ανάπτυξη του Ιαματικού τουρισμού (βλ. ένθετο Χάρτης Α3). Συνοπτικά αυτές μπορούν να αναφέρονται:

- Εκπαίδευση και πιστοποίηση των εμπλεκόμενων. Σύμφωνα με την σχετική οδηγία 2009/28/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μέχρι τις 31-12-2012 θα πρέπει κάθε χώρα να έχει εφαρμόσει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο εκπαίδευσης. Η Ελλάδα δεν έχει προβεί ακόμα σε εκπόνηση ενός τέτοιου σχεδίου (όπως π.χ. ΣΤΗΝ Ευρώπη υπάρχει το GEOTRAINET (Geo-Education for sustainable geothermal heating and cooling market)), το οποίο όμως κρίνεται απαραίτητο για την επιτυχημένη και ορθολογική ανάπτυξη της τεχνολογίας των εδαφικής πηγής αντλιών θερμότητας. Το μόνο βήμα το οποίο έχει γίνει από το Δήμο

Σαμοθράκης και το οποίο πρέπει να προχωρήσει άμεσα είναι η σύναψη προγραμματικής σύμβασης του Δήμου Σαμοθράκης με τον Σύνδεσμο Ιαματικών Πηγών Ελλάδας και την Αναπτυξιακή Ελληνική Θερμαλιστική Εταιρεία Αν.Εθ. Α.Ε. με σκοπό την εκπόνηση της μελέτης, που θα επιτρέψει στον «Δήμο» να αναδείξει και να αξιοποιήσει τους τοπικούς φυσικούς του πόρους (Αναστασιάδης κ.ά., 2012 και et.diavgeia.gov.gr).

- Στην θέσπιση ζώνης προστασίας του ιαματικού φυσικού πόρου (σύμφωνα με το νόμο 4844/1930, ο οποίος καθορίζει τη ζώνη προστασίας των ιαματικών πηγών ως κύκλο με κέντρο την πηγή και ακτίνα τα 100 μέτρα), έτσι ώστε να προστατεύεται όσον τον δυνατόν αποτελεσματικότερα από καταπατήσεις ή ακόμα και από φαινόμενα αυθαίρετης δόμησης (Νικολακοπούλου:2005). Στην ζώνη αυτή η οποία καθορίζεται και με Π.Δ. σύμφωνα με το νόμο 3498/2006 πρέπει να υπάρξει και περιορισμός στις γειτνιάζουσες χρήσεις γης, προκειμένου την αποφυγή οχλουσών χρήσεων.
- Στην εκπόνηση μελετών υδρολογικού και γεωλογικού-ορυκτολογικού χαρακτήρα, οι οποίες θα αποτελέσουν την γενεσιουργό δύναμη για τον αναβάθμιση των ιαματικών εγκαταστάσεων, μέσω της ορθολογικής κατασκευής των έργων.
- στον εκσυγχρονισμό των παρόντων εγκαταστάσεων των λουτρών της Σαμοθράκης, όχι μόνο σε επίπεδο εγκαταστάσεων αλλά και σε επίπεδο επιστημονικό σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα. Έτσι κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για ύπαρξη όχι μόνο των συνηθισμένων λουτήρων αλλά π.χ. εξοπλισμών για ατμόλουτρα, εγκαταστάσεις για εισπνοθεραπεία, ποσιποθεραπεία κτλ., αλλά και η ταυτόχρονη ένταξη σε ένα πλέγμα εγκαταστάσεων όπως: κατασκευή εξωτερικών χώρων για άσκηση και ενασχόληση, πάρκα πρασίνου κτλ (Αρβανίτη, 2010). Η ενέργεια αυτή μπορεί να ενταχθεί στα πλαίσια του προγράμματος «Εναλλακτικός τουρισμός» του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα- Επιχειρηματικότητα για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων, 2013). Επίσης το επιστημονικό- ιατρικό έργο θα πρέπει να συμπληρώνεται από την ύπαρξη τμημάτων φυσικοθεραπείας ακόμα και τμημάτων επαγγελματικού αναπροσανατολισμού του αρρώστου αλλά και από επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό.

- Στην ανάδειξη των Λουτρών της Σαμοθράκης, μέσω του marketing. Η ενέργεια αυτή απαιτεί την συλλογική συνεργασία της τοπικής κοινωνίας και των φορέων, έτσι ώστε να καθιερωθεί η περιοχή μέσω του destination brand. «Μια ολοκληρωμένη επικοινωνιακή καμπάνια» θα βοηθήσει στην προβολή και την ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος των Λουτρών της Σαμοθράκης (Μαρή, 2007). Στην κατεύθυνση αυτή, θα μπορέσουν να βοηθήσουν πανεπιστημιακά ιδρύματα όπως π.χ. το Εργαστήριο Τουριστικού Σχεδιασμού, Έρευνας και Πολιτικής του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης που εδρεύει στο Βόλο
- Διασύνδεση του κέντρου των Λουτρών με επιστημονικούς φορείς όπως τα εγχώρια πανεπιστήμια, αλλά και φορείς του εξωτερικού όπως το Κέντρο Αρμοδιοτήτων Ευρωπαϊκών Λουτροπόλεων κτλ, (Μαρή, 2007), προκειμένου την απόκτηση ειδίκευσης, εξειδίκευσης και γνώσης στον τομέα του ιαματικού τουρισμού, αλλά και την ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας.
- Στην άρση της εποχικότητας. Η επισκεψιμότητα των λουτρών περιορίζεται κυρίως τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο στη χώρα μας. Η διασύνδεση με κλινικές και ταμεία αλλά και με άλλες χώρες (ειδικότερα οι βόρειες χώρες όπως π.χ. Ρωσία, Σκανδιναβικές χώρες κτλ. εκδηλώνουν σημαντικό ενδιαφέρον για την πραγματοποίηση λουτροθεραπειών στην Ελλάδα εξαιτίας του ήπιου κλίματος της χώρας κατά τους χειμερινούς μήνες), μπορεί να ενδυναμώσει την τουριστική κίνηση ακόμα και κατά τους χειμερινούς μήνες και να προσφέρει μια δωδεκάμηνη τουριστική περίοδο (Μαρή, 2007).

Η ανάπτυξη και η αξιοποίηση του Ιαματικού τουρισμού στην περιοχή της Σαμοθράκης, θα αποτελέσει τόσο μια αναπτυξιακή όσο και μια επενδυτική δυνατότητα τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ας μην λησμονείται το γεγονός ότι η αξιοποίηση είτε από την πλευρά της τοπικής αυτοδιοίκησης είτε από την πλευρά των ιδιωτών, θα αποτελέσει μια μορφή «τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας». Ο Ιαματικός τουρισμός προσφέρει σημαντικά οικονομικά πλεονεκτήματα (αύξηση θέσεων εργασίας, εισροή συναλλάγματος από την εισροή ξένου τουρισμού, βελτίωση υποδομών κτλ) και υφίσταται τις λιγότερες αρνητικές επιδράσεις σε εποχές δυσμενών συγκυριών, όπως η οικονομική ύφεση στην οποία έχει επέλθει η χώρα (Αρβανίτη, 2010). Το σημαντικότερο, όμως, στοιχείο στην περίπτωση της Σαμοθράκης είναι η διατήρηση της φυσιογνωμίας της φύσης και του τοπίου. Το νησί καλύπτεται σχεδόν στη μεγαλύτερη έκταση του από δύο περιοχές του Δικτύου Natura 2000, κάτι το οποίο

κάνει επιτακτική την ανάγκη για προστασία περιβάλλοντος στα πλαίσια της αειφορικής και της βιώσιμης ανάπτυξης των ιαματικών πηγών.

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην εποχή μας, καθίσταται σαφές ότι, η αναψυχή έχει καταστεί μια από τις βασικότερες ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου. Η αναζήτηση γαλήνης, ξεκούρασης και επαφής με τη φύση και με δραστηριότητες που σχετίζονται με αυτή (π.χ. πεζοπορία, ορειβασία, τρέξιμο κτλ), έρχεται ως αντίδοτο σε μια προσπάθεια αναζωογόνησης και ψυχικής ευεξίας του ατόμου. Συνάμα, μία από τις κυριότερες δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου του ατόμου είναι αυτή του τουρισμού. Προκειμένου, λοιπόν, τον ορθό συγκερασμό των δύο παραπάνω εννοιών, βασική προϋπόθεση είναι η προστασία, η ανάδειξη και η ορθή διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος και των φυσικών του πόρων.

Όσον αφορά, το νησί της Σαμοθράκης, μπορεί αναντίρρητα να χαρακτηριστεί ένα από τα ομορφότερα και ιστορικότερα νησιά της Ελλάδας. Στο απaráμιλλης ομορφιάς φυσικό του περιβάλλον, μπορεί κανείς να συναντήσει σπάνιους βιότοπους με σπάνια είδη γλωρίδας και πανίδας, καθώς και πλατανοδάση που φτάνουν μέχρι τις ακτές και αποτελούν ένα μοναδικό φαινόμενο στη νησιωτική Ελλάδα. Για τους λόγους αυτούς, τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί αξιόλογες ιδέες προκειμένου την αξιοποίηση των παραπάνω χαρακτηριστικών του νησιού υπό το φάσμα της τουριστικής ανάπτυξης. Οι ιδέες, αυτές, αφορούν τόσο αυτό που καλείται «βιώσιμη/ αειφορική ανάπτυξη» όσο και αυτό που καλείται «φέρουσα ικανότητα» (Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, 2011).

Είναι χαρακτηριστικό ότι το νησί της Σαμοθράκης, διαθέτει δυνατότητες αναδιάρθρωσης της οικονομίας του, καθώς διαθέτει αξιόλογους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους, οι οποίοι μπορούν «να ενταχθούν σε συστήματα χωρικών συνόλων, δικτύων και διαδρομών, προωθώντας ένα πρότυπο εναλλακτικού τουρισμού» (Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, 2011), με έμφαση στον Οικοτουρισμό, τον Αγροτουρισμό και τον Ιαματικό τουρισμό.

Έτσι, ο σχεδιασμός των παραπάνω προαναφερθέντων προτεινόμενων δικτύων στη Σαμοθράκη, αποβλέπει αφενός στην αξιοποίηση και τη λειτουργικότητα του χώρου και αφετέρου στην παροχή στοιχειωδών ανέσεων στον τουρίστα/επισκέπτη με κύριο μέλημα την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφορική διαχείριση των πόρων. Σκοπός είναι το φυσικό περιβάλλον να βελτιωθεί και να ενισχυθεί, μέσω παρεμβάσεων στο τοπίο, οι οποίοι θα διέπονται από ενέργειες ώστε να μην καταστραφούν τα υπάρχοντα αισθητικά χαρακτηριστικά (Χρυσάφη, 2011).

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις αφορούν: την αξιοποίηση και ανάδειξη των υπαρχόντων συνεταιρισμών /συλλόγων του νησιού της Σαμοθράκης, την κατασκευή σημείων

θέασης, τη χάραξη μονοπατιών, τη δημιουργία χώρων δασικής αναψυχής, τον εκσυγχρονισμό των camping, την οργάνωση αθλητικών δραστηριοτήτων, τη δημιουργία πολιτιστικών διαδρομών και την αξιοποίηση των λουτρών/πηγών του νησιού.

Στον αντίποδα της σημερινής κατάστασης του νησιού στον τομέα του τουρισμού, στέκεται η επιταγή της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης της Σαμοθράκης. Ο τουρισμός δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί μεμονωμένα σαν έννοια, αλλά σαν ενεργό μέρος ενός σύνθετου συστήματος, το οποίο βρίσκεται άρρηκτα συνδεδεμένο με τη διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων της περιοχής της Σαμοθράκης.

10. ΠΗΓΕΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

- Νόμος 1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α'/16.10.1986) «Για την προστασία του περιβάλλοντος»
- Νόμος 177/1975 (ΦΕΚ 205/Α'/27.9.1975) «Περί αντικαταστάσεως και συμπληρώσεως διατάξεων του Νομοθετικού Διατάγματος 86/1969, περί Δασικού Κώδικα»
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (ΦΕΚ 1138/Β'/11.6.2009)
- Περιφερειακό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (ΦΕΚ 1471/Β'/9.10.2003)
- Νόμος 3498/2006 (ΦΕΚ 230/Α'/24.10.2006), «Περί Ανάπτυξης Ιαματικού Τουρισμού και άλλων διατάξεων»
- Νόμος 4844/1930 (ΦΕΚ 268/Α'/4.8.1930), «Περί διατάξεων που αφορούν την εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών»
- Νόμος 3937/2011 (ΦΕΚ 22/Α'/21.2.2011), « Περί διατηρήσεως της βιοποικιλότητας και άλλων διατάξεων»
- Νόμος 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α'/21.9.2011), «Περί περιβαλλοντικής αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμισης αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλων διατάξεων αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος»
- Νόμος 392/1976 (ΦΕΚ 199/Α'/31.7.1976), «Περί ιδρύσεως και λειτουργίας οργανωμένων χώρων κατασκήνωσης (κάμπινγκ και άλλων διατάξεων»
- Νόμος 2160/1993 (ΦΕΚ 118/Α'/19.7.1993), «Περί ρυθμίσεων για τον τουρισμό και άλλων διατάξεων»
- Νόμος 4146/2013 (ΦΕΚ 90/Α'/18.4.2013), «Περί διαμόρφωσης φιλικού αναπτυξιακού περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές επενδύσεις και άλλων διατάξεων»
- Νόμος 2741/1999 (ΦΕΚ 199/Α'/28.9.1999), «Περί ενιαίου Φορέα ελέγχου τροφίμων, άλλες ρυθμίσεις θεμάτων αρμοδιότητας του υπουργείου ανάπτυξης και λοιπών διατάξεων»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Camp W., Daugherty T. (1997), 'Διαχείριση και προστασία φυσικών πόρων', Εκδόσεις Ίων, 3^η Έκδοση, Επιμέλεια Ελληνικής Έκδοσης: Δρ. Παυλόπουλος Κ., Αθήνα
- Gaston K., Spicer J. (2002), 'Βιοποικιλότητα: Μια εισαγωγή', Εκδόσεις University studio press,
- Αραμπατζής Γ., Πολύζος Σ., (2008), 'Φυσικοί πόροι, περιβάλλον και ανάπτυξη', Εκδόσεις Τζιόλα, Θεσσαλονίκη
- Βλάχου Α., (2001), 'Περιβάλλον και φυσικοί πόροι~Οικονομική θεωρία και πολιτική, Τόμος Α, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Θεοδωροπούλου Ε., Αποστολόπουλος Κ., (2003), 'Συνδυασμός Οικο-Αγροτουρισμού και βιολογικής γεωργίας: Μια εναλλακτική μορφή ανάπτυξης της Ελληνικής υπαίθρου', στο Η. Μπεριάτου και Δ. Ψαλτόπουλο *Περιβάλλον και ανάπτυξη της υπαίθρου~Οικονομικές, γεωγραφικές και περιβαλλοντικές πτυχές*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα, 154-165
- Κλαδή-Ευσταθοπούλου Μ., (2004), 'Τουρισμός και περιβάλλον: Εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Ευρωπαϊκή και εθνική διάσταση', στο Γ. Τσάλτα και Κ. Κατσιμπάρδη *Αειφορία και Περιβάλλον*, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, 311-323
- Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π., (2001), 'Τουρισμός και Αναψυχή', Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π., Γκρίμπα Ε., (2011), 'Ειδικές και εναλλακτικές μορφές του τουρισμού~Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού', Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Νικολακοπούλου Η., (2005), 'Διαχείριση υδάτινων πόρων, ιαματικός τουρισμός και βιώσιμη ανάπτυξη-«Αρχή πάντων ύδωρ»', στο Γ. Τσάλτα *Αειφορία και περιβάλλον: Ο νησιωτικός χώρος στον 21^ο αιώνα*, Εκδόσεις Σιδέρης, Αθήνα, 179-200
- Σβορώνου Ε., (2003), 'Μέθοδοι διαχείρισης του Οικοτουρισμού και του τουρισμού σε προστατευόμενες περιοχές', Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Αθήνα
- Χατζηγεωργίου Γ., Λατινόπουλος Δ., (2010), 'Διερεύνηση του ρόλου και των χαρακτηριστικών του οικοτουρισμού στην περιοχή του ποταμού Νέστου', στο Η. Μπεριάτος και Παπαγεωργίου Μ. *Χωροταξία-Πολεοδομία-Περιβάλλον στον 21^ο αιώνα: Ελλάδα-Μεσόγειος*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, 273-286

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

➤ Holden A. (2000), «Environment and Tourism», Routledge publishing, 1st Publish, New York

ΑΝΕΚΔΟΤΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

➤ Καλαντζή Ε., (2010), ‘Θεσμικό πλαίσιο προστασίας των ανανεώσιμων φυσικών πόρων στην Ελλάδα’, Διπλωματική Εργασία του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος

➤ Καραδήμας Δ., (2008), ‘Η κατάσταση των φυσικών πόρων στην Ελλάδα’, Διπλωματική Εργασία του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος

➤ Καραμανίδης Ι., (2006), ‘Η συμβολή του τουρισμού στην ανάπτυξη της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης: Δυνατότητες, στρατηγικές επιλογές, προβλέψεις’, Διδακτορική διατριβή του τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών επιστημών, του κλάδου Εφαρμοσμένης Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη

➤ Μαστορόπουλος Δ., (1995), ‘Σαμοθράκη: Ένα νησί σε διαθρωτική κρίση. Δυνατότητες και προοπτικές ανάπτυξης του’, Διπλωματική εργασία του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος

➤ Μαντζουράνη Κ., (2006), ‘Επιπτώσεις- προοπτικές εξέλιξης του εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα’, Πτυχιακή εργασία του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων, της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης, Κρήτη

➤ Μικρτσιάν Α., (2011), ‘Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού στο νομό Έβρου. Διερεύνηση παρούσας κατάστασης και προοπτικών ανάπτυξης’, Πτυχιακή εργασία του Τμήματος Εμπορίας και Διαφήμισης, της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης, Κρήτη

➤ Παπαγιάννη Β., Παπαγιάννη Μ., (2003), ‘Η συμβολή του ΠΕΠ 2000-2006 στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης’, Πτυχιακή εργασία του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών

➤ Σιωμούλη Χ., (2007), ‘Εκτίμηση της αξίας φυσικών πόρων με τη μέθοδο της ενδεχόμενης ή εξαρτημένης εκτίμησης (contingent valuation method): Η περίπτωση του περιαστικού δάσους Κοζάνης «Κιουρί»’, Διπλωματική εργασία του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Βόλος

ΜΕΛΕΤΕΣ

- Lignum A.E., (2005), *Ανάδειξη τουριστικής διαδρομής “Προφήτη Ηλία” Σαμοθράκης*, Προμελέτη έργου, Δήμος Σαμοθράκης
- Lignum A.E., (2005), *Ανάδειξη τουριστικής διαδρομής “ρέματος Φονιά” Σαμοθράκης*, Προμελέτη έργου, Δήμος Σαμοθράκης
- Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα, (2011), *Σαμοθράκη- Αειφορικός εναλλακτικός τουρισμός 2012-2016*, Προσχέδιο
- Πασβάντης Κ., (2010), *Οικοτουριστικές διαδρομές ορεινού όγκου Σάας στην περιοχή των Θέρμων του Δ. Σαμοθράκης*, Δήμος Σαμοθράκης
- Χρυσάφη Ε., (2011), *Ανάδειξη “υψώματος Βρύχου” Σαμοθράκης*, Προμελέτη έργου, Δήμος Σαμοθράκης

ΑΡΘΡΑ ΑΠΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Briassoulis H., (2002), *Sustainable tourism and the question of the commons*, Volume 29, Issue 4, October 2002, Pages 1065–1085, Διαθέσιμο στο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S016073830200021X> (Πρόσβαση στις 17/7/2013)
- Cohen E., (1978), *The impact of tourism on the physical environment*, Volume 5, Issue 2, April–June 1978, Pages 215–237, Διαθέσιμο στο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0160738378902219> (Πρόσβαση στις 17/7/2013)
- Dotsika E., (2012), *Isotope and hydrochemical assessment of the Samothraki Island geothermal area, Greece*, Volumes 233-234, Pages 18-26, Διαθέσιμο στο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0377027312001047> (Πρόσβαση στις 17/7/2013)
- Dowling R., Newsome D, Moore S., (2011), *Natural Area Tourism: Ecology, Impacts and Management*, Pages 1-98, Διαθέσιμο στο: <http://www.google.gr/books?hl=el&lr=&id=AnmP1QXK1JEC&oi=fnd&pg=PR9&dq=>

natural+resources+entertainment+and+tourism&ots=VCjv2d1RY9&sig=g1n837uRrEKadSJtSz4gfKhaR8g&redir_esc=y#v=onepage&q=natural%20resources%20entertainment%20and%20tourism&f=false (Πρόσβαση στις 17/7/2013)

➤ Mendrinos, D. , Choropanitis, I., Polyzou, O., Karytsas, C., (2010), *Exploring for geothermal resources in Greece*, Volume 39, Issue 1, Pages 124–137, Διαθέσιμο στο: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0375650509000704> (Πρόσβαση στις 17/7/2013)

ΕΡΓΑ ΑΤΟΜΩΝ Η ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

➤ Ceballos-Lascuráin H., (1996), *Tourism, ecotourism, and protected areas*, διαθέσιμο στο: <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/html/Tourism/cover.html> (Διαθέσιμο στις 8/8/2013)

➤ Pires S., (2002), *Dimensões do ecoturismo*, διαθέσιμο στο: <http://www.kilibro.com/en/book/preview/106344/dimensoes-do-ecoturismo> (Διαθέσιμο στις 8/8/2013)

➤ WWF (2013), *Δεσμεύσεις για εφαρμογή: Η περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελλάδα*, Ετήσια έκθεση, διαθέσιμο στο: http://www.geotee.gr/lnkFiles/20130808_20130808-01-WWF-Ethsia_Ekthesh_Periballontos.pdf (Διαθέσιμο στις 8/8/2013)

➤ Αγγελίδης Μ., Οικονόμου Α., *Επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης στο περιβάλλον του ελληνικού παράκτιου χώρου και χωροταξική πολιτική*, διαθέσιμο στο: <http://www.srcosmos.gr/srcosmos/showpub.aspx?aa=11757> (Διαθέσιμο στις 28/11/2012)

➤ Αθανασάκης Α., (2003), *Σαμοθράκη: Οικολογική, γεωγραφική και μυθολογική προσέγγιση*, διαθέσιμο στο: http://www.ekke.gr/estia/Cooper/Athanasakis/PE/Artemis_M.htm (Διαθέσιμο στις 10/8/2013)

➤ Αναστασιάδης Γ., Μιχόπουλος Α., Μπάλτζη Α., Μπουσγολίτης Χ., (2012), *Γεωθερμία στην Κεντρική Μακεδονία*, Πόρισμα Ομάδας Εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ όπως εγκρίθηκε με την απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής, Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας, διαθέσιμο στο: <http://portal.tee.gr/portal/page/portal/teetkm/DRASTHRIOTHTES/OMADESERGASI AS/geothermy.pdf> (Διαθέσιμο στις 8/8/2013)

➤ Αρβανίτη Κ., (2010), *Ιαματικός τουρισμός νότιας Ελλάδας. Στοιχεία προσφοράς και ζήτησης*, Πτυχιακή εργασία του τμήματος τουριστικών επιχειρήσεων, της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος

- Κρήτης, διαθέσιμο στο:
<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2010/ArvanitiKyriaki/attached-document-1277114802-617763-20858/Arvaniti2010.pdf> (Διαθέσιμο στις 23/8/2013)
- Βουβαλίδης Κ., Συρίδης Γ., Αλμπανάκης Κ., (2005), *Γεωμορφολογικές έρευνες στη νήσο Σαμοθράκη. Η εξέλιξη του υδρογραφικού δικτύου*, Δελτίο της Ελληνικής γεωλογικής εταιρείας, Τόμος XXXVII, 29-37, Θεσσαλονίκη, διαθέσιμο στο:
<http://geolib.geo.auth.gr/digeo/index.php/bgsg/article/view/1209/1079> (Διαθέσιμο στις 18/8/2013)
- Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων, (2013), *2^η Εγκύκλιος Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιόδου 2014-2020*, του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, διαθέσιμο στο:
http://www.espa.gr/el/Documents/2nd_Egkyklios_sxediasmou_2014_20.pdf
- Δίκτυο αειφόρων νήσων ΔΑΦΝΗ, (2011), *Αναγνωριστική έκθεση για τη Σαμοθράκη*, διαθέσιμο στο: www.dafni.net.gr/gr/members/files/samothraki/samothraki-report.pdf (Διαθέσιμο στις 25/8/2013)
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, (2003), *Μελέτη τουριστικής ανάπτυξης περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας- Θράκης*, διαθέσιμο στο:
http://www.gnto.gov.gr/sites/default/files/files_basic_pages/perilipsi_anat_makedonia.pdf (Διαθέσιμο στις 26/7/2013)
- Καραβασίλη Μ., Μικελάκης Ε., (2011), *Πολιτιστικές διαδρομές: Προς μια ερμηνευτική το “πολιτισμικού τοπίου” με αναπτυξιακή προοπτική*, διαθέσιμο στο:
<http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2011/07/71-8.pdf> (Διαθέσιμο στις 25/6/2013)
- Κασιούμης Κ., (2010), *Η σημασία της αναψυχής και του δασοτουρισμού στη διαχείριση των δασών*, διαθέσιμο στο:
<http://www.nagref.gr/journals/ethg/images/40/ethg40p17-19.pdf> (Διαθέσιμο στις 25/8/2013)
- Κατραμάτος Δ., (2005), *Κατευθυντήριες Γραμμές Επιλογής και Διαχείρισης Δασών Αναψυχής στα Πλαίσια της Πολλαπλής Χρήσης Δασών*, Διδακτορική διατριβή του τμήματος δασολογίας και φυσικού περιβάλλοντος στον Τομέα Σχεδιασμού και Ανάπτυξης Φυσικών Πόρων του Σπουδαστηρίου Δασικής Αναψυχής, Περιβαλλοντικής Αγωγής και Κοινωνιολογίας, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, διαθέσιμο στο: <http://invenio.lib.auth.gr/record/30621/files/gri-2005-617.pdf?version=1> (Διαθέσιμο στις 29/12/2012) (Διαθέσιμο στις 20/7/2013)

- Κοκαλάς Θ., (1999), *Θερμαλισμός και ιαματικός τουρισμός σύγχρονη εξέλιξη στην Ελλάδα και το εξωτερικό*, Διαθέσιμο στο: <http://www.iama.gr/ethno/Therm/kokalas.html> (Διαθέσιμο στις 3/8/2013)
- Κολλυρόπουλος Κ., Ζερβού Α., (2013), *Διερεύνηση δυνατοτήτων προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού ως παράγοντα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης. Η περίπτωση του Δήμου Δυτικής Αχαΐας*, διαθέσιμο στο: http://grsa.prd.uth.gr/conf2013/50_kollyropoulos_zervou_ersagr13.pdf (Διαθέσιμο στις 3/8/2013)
- Κουκουρή Κ., (2009), *Φυσικές δραστηριότητες αναψυχής σε φυσικό περιβάλλον και υγεία*, διαθέσιμο στο: http://users.sch.gr/adanis/Imerides/imerida_30_10_09/koukouris.pdf (Διαθέσιμο στις 9/8/2013)
- Κρητικός Γ., (2012), *Η τουριστική ανάπτυξη και οι επιπτώσεις της στην κοινωνία και το περιβάλλον*, Πτυχιακή Εργασία του Τμήματος τουριστικών Επιχειρήσεων, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης, διαθέσιμο στο: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2012/KritikosGiannis/attached-document-1340621019-39671-16416/Kritikos2012.pdf> (Διαθέσιμο στις 30/10/2012)
- Λογοθέτης Μ., (2001), *Τουρισμός και περιβάλλον*, Εισήγηση στο 13ο Συνέδριο Πανελληνίου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων με θέμα «Δάση – Χωροταξία – Τουρισμός», διαθέσιμο στο: <http://www.oikopress.gr/index.php/anadimosieuseis/569-tourismos-perivallon> (Διαθέσιμο στις 7/7/2013)
- Μαλκίδης (2011), *Μελέτη για τη Σαμοθράκη: Θέσεις θέας και αξιόλογα περιβαλλοντικά στοιχεία της Νήσου Σαμοθράκης*, διαθέσιμο στο: http://malkidis.blogspot.gr/2011/10/blog-post_9462.html (Διαθέσιμο στις 3/8/2013)
- Μαρή Ε., (2007), *Ο Ιαματικός τουρισμός στην Ελλάδα*, Πτυχιακή εργασία του τμήματος τουριστικών επιχειρήσεων, της σχολής Διοίκησης και Οικονομίας, του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης, διαθέσιμο στο: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/MariEirini/attached-document/mari.pdf> (Διαθέσιμο στις 13/8/2013)
- Ματζουράνη Κ., (2006), *Επιπτώσεις-Προοπτικές εξέλιξης του εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα*, Πτυχιακή εργασία του Τμήματος τουριστικών σπουδών του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Κρήτης, διαθέσιμο στο: [{ 85 }](http://www.samos-</p></div><div data-bbox=)

dialogos.gr/c/document_library/get_file?p_1_id=24552&folderId=24568&name=DLFE-1807.pdf (Διαθέσιμο στις 30/10/2012)

➤ Μυλόπουλος Δ., *Το εύρος των ευκαιριών αναψυχής στο παράκτιο περιβάλλον*, Διαθέσιμο στο: <http://traveldailynews.gr/pdf/Epth3/MylonopoulosDimitris.pdf> (Διαθέσιμο στις 30/11/2012)

➤ Ντούβας Λ., *Ψυχαγωγικές Δραστηριότητες- Αθλητικός Τουρισμός- Απασχόληση*, Διαθέσιμο στο: <http://traveldailynews.gr/pdf/Epth3/LoukasNtouvas.pdf> (Διαθέσιμο στις 05/12/2012)

➤ Παναγιωτοπούλου Μ., Δημαλέξης Γ., Μπούσπουρας Δ., Καστρίτης Θ., (2009), *Σχέδιο δράσης για τη Ζώνη Ειδικής προστασίας «GR1110012 Σαμοθράκη: Όρος Φεγγάρι και παράκτια Ζώνη*, του προγράμματος επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας του Υπουργείου Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, διαθέσιμο στο: <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=hdR4OzshGcg%3d&tabid=572> και <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=Jbyw9ae9FXQ%3d&tabid=572> (Διαθέσιμο στις 10/9/2013)

➤ Παπαβασιλείου Κ., (2006), *Ένα κρίσιμο περιβαλλοντικό θέμα: Η διαθεσιμότητα των ανανεώσιμων φυσικών ορυκτών πόρων σε μέση και μακροπρόθεσμη βάση*, διαθέσιμο στο: <http://users.uoa.gr/~krapavas/enviroment.pdf> (Διαθέσιμο στις 1/7/2013)

➤ Παπαγεωργίου Μ., Γκαντούνα Ε., (2012), *Πολιτιστικός Τουρισμός και πολιτιστικές διαδρομές : Κατευθύνσεις σχεδιασμού σε τοπική κλίμακα μέσα από την περίπτωση του Δήμου Ελασσόνας*, διαθέσιμο στο: http://www.citybranding.gr/2012/12/blog-post_19.html (Διαθέσιμο στις 10/8/2013)

➤ Παπαδόπουλος, *Δασική αναψυχή και Οικοτουρισμός σε δασικές και άλλες προστατευόμενες περιοχές*, διαθέσιμο στο: http://www.ncu.org.cy/plantnet/files/tourism_workshop_mp.pdf (Διαθέσιμο στις 10/9/2013)

➤ Παρασχάκη Ι., (2013), *Σε ελεύθερη πτώση η τουριστική κίνηση στη Σαμοθράκη*, άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα *Alexandroupoli online*, διαθέσιμο στο: http://alexpolisonline.blogspot.com/2010/08/blog-post_7281.html (Διαθέσιμο στις 17/7/2012)

➤ Ποδηματάς Δ., (2008), *Ο αειφορικός τουρισμός ως εργαλείο και μέσο οικονομικής και βιώσιμης ανάπτυξης μιας ορεινής περιοχής. Μελέτη περίπτωσης στο Δήμο Πλαστήρα*

του νομού Καρδίτσας, Μεταπτυχιακή Εργασία του τμήματος οικιακής οικονομίας και οικολογίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών “Βιώσιμης Ανάπτυξης”, του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Αθηνών, διαθέσιμο στο: <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/677/1/podhmatas.pdf> (Διαθέσιμο στις 05/12/2012)

➤ Σκαπαριώτου Μ., (2008), *Πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι ως πόλοι έλξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Ο αρχιτέκτονας κι ο ρόλος του, ο αγροτουρισμός κι οι δυνατότητες εφαρμογής του στο νομό Ροδόπης*, διαθέσιμο στο: http://library.tee.gr/digital/books_notee/book_59509/book_59509_skapariatou.pdf (Διαθέσιμο στις 10/11/2012)

➤ Τσικούρας Β., (1994), *Ορυκτολογική και γεωχημική μελέτη Ροδινηκιτών στη νήσο Σαμοθράκη*, Δελτίο της Ελληνικής γεωλογικής εταιρείας, Τόμος XXX/3, 63-77, Θεσσαλονίκη, διαθέσιμο στο: <http://geolib.geo.auth.gr/digeo/index.php/bgsg/article/view/975/884> (Διαθέσιμο στις 10/8/2013)

➤ Isle-Pact, (2012), *Νησιωτικό Σχέδιο Δράσης για την Αειφόρο Ενέργεια: Η νήσος Σαμοθράκη*, διαθέσιμο στο: http://www.islepact.eu/userfiles/ISEAPs/Report/greece/ISEAP_Samothrace%20GR%20%28draft_v2%29.pdf (Διαθέσιμο στις 11/7/2013)

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

➤ Coast Learn: <http://www.coastlearn.org/gr/iczm-gr/exercises/nonrenewsustain.html> (Πρόσβαση στις 27/12/2012)

➤ Dictionary of Sociology: <http://sociology.socialsciencedictionary.com/Sociology-Dictionary/> (Πρόσβαση στις 30/11/2012)

➤ The International Ecotourism Society, <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism> (Πρόσβαση στις 8/8/2013)

➤ Travel Social Network, <http://www.taxidologio.gr/samothraki-todo-arxaiologiko-mouseio.html> (Πρόσβαση στις 14/9/2013)

➤ World Tourism Organization UNWTO: <http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary> (Πρόσβαση στις 28/12/2012)

- Άμεση Δημοκρατία Ελλήνων:
<https://sites.google.com/site/amesidemocratiaellenon/physikoi-poroi> (Πρόσβαση στις 28/12/2012)
- Δήμος Σαμοθράκης
http://www.samothraki.gr/dimsamoth/index.php?option=com_content&view=article&id=208&Itemid=234 και
http://www.samothraki.gr/dimsamoth/index.php?option=com_content&view=article&id=298&Itemid=253#sthash.q1qUqMei.dpuf και
http://www.samothraki.gr/dimsamoth/index.php?option=com_content&view=article&id=816&Itemid=268 και
http://www.samothraki.com/htm/indexf_g.htm?..nutzer/camping/normalcamping/normalcamping_g.htm και
http://www.samothraki.com/htm/indexf_g.htm?..nutzer/camping/freecamping/freecamping_g.htm και
<http://www.samothraki.gr/dimsamoth/> και
http://www.samothraki.com/htm/indexf_g.htm?http://www.samothraki.com/nutzer/volkskundemuseum/dmuseum_g.htm (Πρόσβαση στις 25/7/2013)
- Διαδικτυακή τουριστική πλατφόρμα «Hello Greece»:
<http://www.hellogreece.gr/thrace/samothraki.html> (Πρόσβαση στις 7/5/2013)
- Διαδικτυακή τουριστική πύλη της περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης <http://www.remthtourism.gr/index.php?sec=1&ctg=251&lang=gr> (Πρόσβαση στις 10/8/2013)
- Ελληνικά Κάστρα, <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=samothraki> και
<http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=paleopoli> (Πρόσβαση στις 14/9/2013)
- Ελληνική εταιρεία περιβάλλοντος και πολιτισμού
http://www.egaio.gr/praktikes_users.php?ucid=4&ucdid=280 (Πρόσβαση στις 25/7/2013)
- Ελληνική εταιρεία τοπικής ανάπτυξης και αυτοδιοίκησης: <http://www.eetaa.gr/> και
http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&ved=0CEUQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.eetaa.gr%2Fanakoinoseis%2F20120803_sygritika_nomimou_plithismou.doc&ei=OjPdUZXP0oPqOLWUgNAN&usg=AFQjCNFTEdkCpZ98MBKsHZv-Oq-2WWT15Q&sig2=q0WRYCck0y11T-jN6stTkQ&bvm=bv.48705608,d.ZWU (Πρόσβαση στις 10/5/2013)
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, <http://www.gnto.gov.gr/el/10062013-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CF%81%CE%B9%CF>

%83%CE%B7-%CE%B4%CF%8D%CE%BF-

%CE%BD%CE%AD%CF%89%CE%BD-

%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CF%80%CE%B7%CE%B3%CF%8E%CE%BD (Πρόσβαση στις 1/8/2013)

➤ Ελληνικό Πανόραμα
http://www.pezoporia.gr/pez/routes_region.asp?regID=4®Content=7 (Πρόσβαση στις 25/7/2013)

➤ Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία:
http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/A1602_SAM01_DT_DC_00_2011_02_F_GR.pdf (Πρόσβαση στις 7/5/2013)

➤ Ελληνικός Σύλλογος Canyoning, <http://www.canyoning.gr/canyoning.php> (Πρόσβαση στις 8/8/2013)

➤ Ενημερωτική Ιστοσελίδα
<http://www.neo.gr/modules.php?name=News&file=article&sid=8594> (Πρόσβαση στις 8/8/2013)

➤ Ενημερωτική Ιστοσελίδα <http://www.lifo.gr/now/culture/3492> (Πρόσβαση στις 10/8/2013)

➤ Ενημερωτική Ιστοσελίδα, <http://agro.in.gr/location-search/article/?aid=20125617> (Πρόσβαση στις 10/9/2013)

➤ Επιθεώρηση τοπικής αυτοδιοίκησης, <http://www.localit.gr/?p=10775> (Πρόσβαση στις 25/8/2013)

➤ Ηλεκτρονικός Τουριστικός Οδηγός www.europe-greece.com/article.php?i=985 (Πρόσβαση στις 25/7/2013)

➤ Η ψυχαγωγική ύπαιθρος στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης:
<http://www.ardin.gr/?q=node/263> (Πρόσβαση στις 28 Οκτωβρίου 2012)

➤ Ιστοσελίδα για τον Αγροτουρισμό στην Κρήτη
<http://www.agrotourcrete.gr/el/mathete-gia/what-is-agrotourism.html> (Πρόσβαση στις 25/7/2013)

➤ Ιστοσελίδα για τη Σαμοθράκη <http://www.samothrace.gr/cgs.cfm?areaid=1&id=126> και <http://mysamothraki.com/2013/06/04/mantal-panagia-3-6-13/> (Πρόσβαση στις 8/8/2013)

➤ Ιστοσελίδα για τον Αγροτουρισμό και άλλες εναλλακτικές μορφές τουρισμού
<http://agrotourismos.wordpress.com/> (Πρόσβαση στις 17/8/2013)

- Ιστοσελίδα για τον τουρισμό και τα μέρη που κανείς μπορεί να επισκεφτεί στη Σαμοθράκη <http://www.gosamothraki.gr/show.cfm?id=36&obcatid=1> (Πρόσβαση στις 17/8/2013)
- Κυνηγητικός σύλλογος Αλεξανδρούπολης <http://www.ksalex.gr/hunting/decision> (Πρόσβαση στις 27/7/2013)
- Κτήμα Χολοβάη Σαμοθράκη <http://www.ktimaholoway.com/ell/%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B9%CE%B1> (Πρόσβαση στις 25/7/2013)
- Μονάδα Διατήρησης της φύσης: <http://www.ncu.org.cy/MSc/projects/tourism/tourismoskaifisi.html>
- Οδηγός περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης http://www.xanthi.ilsp.gr/cultureportalweb/article.php?article_id=324&topic_id=21&level=2&belongs=15&area_id=23&lang=gr (Πρόσβαση στις 26/8/2013)
- Οι παραδοσιακοί οικισμοί της χώρας www.domiki.gr/oikismoι/evroy.htm (Πρόσβαση στις 25/7/2013)
- Παγκόσμια Σύμπραξη για το Βιώσιμο Τουρισμό: <http://www.econews.gr/2011/01/31/news-sustainable-tourism/> (Πρόσβαση στις 30/11/2012)
- Πανεπιστήμιο Κρήτης Εργαστήριο Διδακτικής Θετικών Επιστημών: <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/tourism.htm> (Πρόσβαση στις 20/12/2012)
- Παραδοσιακές Οικίες Ατζανού: <http://samothraki-house.com/the-island/what-to-see/> (Πρόσβαση στις 18/9/2013)
- Πρόγραμμα Διαύγεια http://et.diavgeia.gov.gr/f/samothraki_dimos/ada/%CE%92%CE%95%CE%94%CE%A3%CE%A91%CE%9B-%CE%9852 (Πρόσβαση στις 26/8/2013)
- Πρόγραμμα Jessica, <http://www.jessicafund.gr/index.php/about-jessica/what-projects-are-eligible/> (Πρόσβαση στις 27/7/2013)
- Πρόγραμμα Sustain http://www.sustain-eu.net/gr/news/SUSTAINENews_national_greek2012.pdf (Πρόσβαση στις 27/7/2013)
- Τα νέα της Σαμοθράκης, http://samothrakisnea2.blogspot.gr/2013/06/blog-post_27.html (Πρόσβαση στις 18/9/2013)
- Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, http://static.diavgeia.gov.gr/doc/%CE%92%CE%95%CE%9D2%CE%A91%CE%9B-%CE%9D%CE%9B%CE%92_ (Πρόσβαση στις 25/7/2013)

➤ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού,
http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1611(Πρόσβαση στις 10/9/2013)

➤ Φορέας Εθνικού Δρυμού Αίνου:
http://www.foreasainou.gr/storage/products/small/Document_III.pdf (Πρόσβαση στις
20/12/2012)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1: Η θέση της Σαμοθράκης στον Ελλαδικό

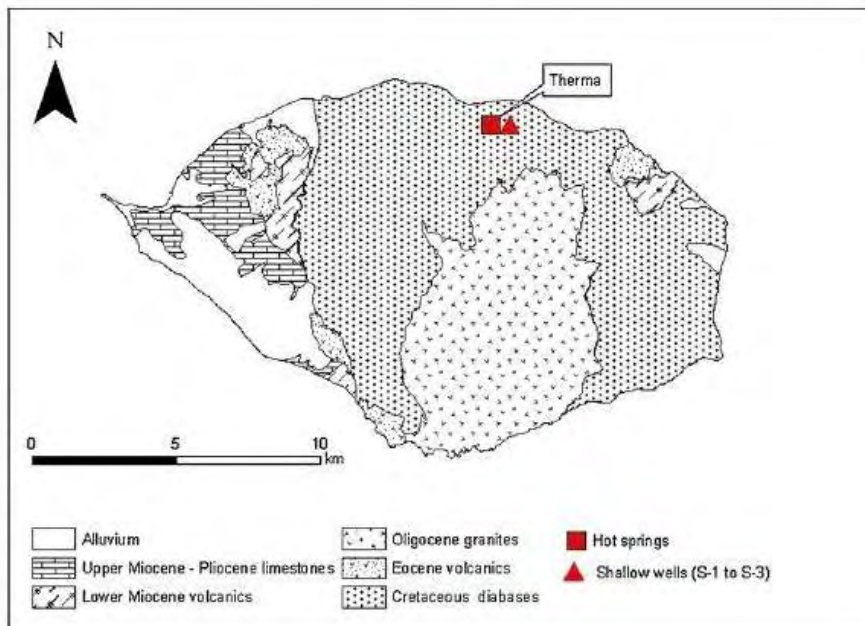
Πηγή: www.my-favourite-planet.de

Εικόνα 2: Ανάγλυφο του εδάφους της Σαμοθράκης

Πηγή: tangelonias.blogspot.com

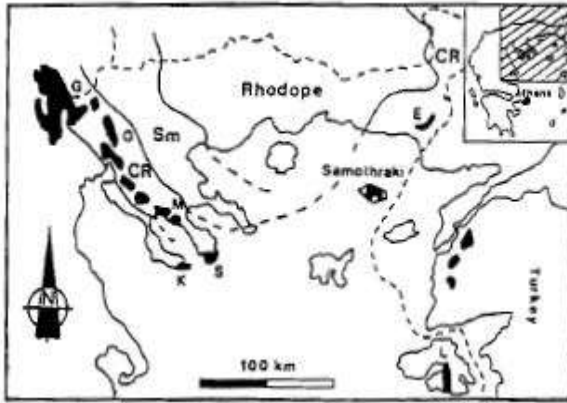
Εικόνα 3: Γεωλογικός Χάρτης της Σαμοθράκης

Πηγή: Μενδρινός κ.α.:2009, διαθέσιμο στο:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0375650509000704>
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0375650509000704>

Εικόνα 4: Περιφοδοτική Ζώνη Σαμοθράκης

Πηγή: Τσικουράς κά.:1994, διαθέσιμο στο: <http://geolib.geo.auth.gr/digeo/index.php/bgs/article/view/975/884>

Εικόνα 5: Υδροθεραπευτήριο Σαμοθράκης

Πηγή: http://www.samothraki.gr/dimsamoth/index.php?option=com_content&view=article&id=298&Itemid=253

Εικόνα 6: Ελεύθερο Κάμπινγκ Σαμοθράκης

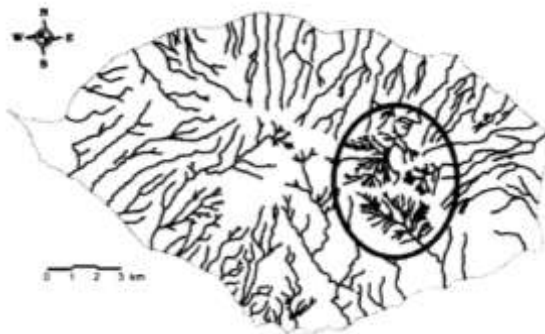
Πηγή: http://www.samothraki.com/htm/indexf_g.htm?../nutzer/camping/normalcamping/normalcamping_g.htm

Εικόνα 7: Οργανωμένο Κάμπινγκ Σαμοθράκης

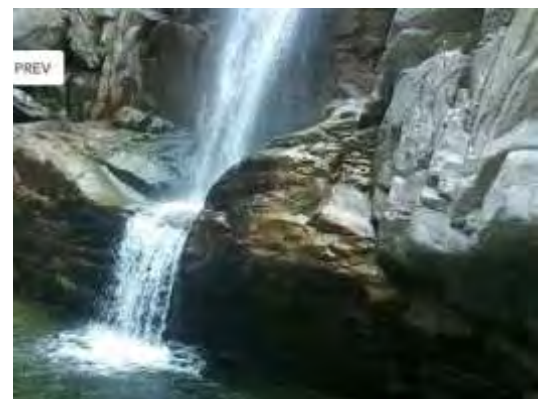
Πηγή: http://www.samothraki.com/htm/indexf_g.htm?../nutzer/camping/normalcamping/normalcamping_g.htm

Εικόνα 8: Υδρογραφικό δίκτυο Σαμοθράκης

Πηγή: Βουβαλίδης κά.:2005, διαθέσιμο στο: <http://geolib.geo.auth.gr/digeo/index.php/bgs/article/view/1209/1079>

Εικόνα 9: Καταρράκτης «Κλειδώση»

Πηγή: <http://www.meteo-europ.com/en/gr/evros/samothrake-pictures.html>

Εικόνα 10:Γριά Βάθρα

Πηγή: http://amankai pote.blogspot.gr/2010_08_01_archive.html

Εικόνα 11: Βάθρα «Φονιά»

Πηγή: <http://www.visitevros.gr/index.php?lang=gr&sec=469&cid=4812>

Εικόνα 12: Παραδοσιακός Οικισμός Χώρας

Πηγή: <http://kootation.com/2-soulme-gr.html>

Εικόνα 13: Αγαλμα της Νίκης της Σαμοθράκης

Πηγή: <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=291112>

Εικόνα 14: Αρχαιολογικός Χώρος Παλαιόπολης

Πηγή: <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B1%CE%BC%CE%BF%CE%B8%CF%81%CE%AC%CE%BA%CE%B7>

Εικόνα 15: Πύργοι Γατελούζων

Πηγή: <http://www.diakopes.gr/trip-ideas/article/?aid=208170>

Εικόνα 16: Πύργος «Φονιά»

Πηγή: <http://www.diakopes.gr/trip-ideas/article/?aid=208170>

Εικόνα 17: Κάστρο «Χώρας»

Πηγή: <http://www.kastra.eu/castlegr.php?kastro=samothraki>

Εικόνα 18: Αρχαιολογικό Μουσείο Σαμοθράκης

Πηγή: <http://www.flickrriver.com/photos/ale3andro/tags/samothraki/>

Εικόνα 19: Λαογραφικό Μουσείο Σαμοθράκης

Πηγή: http://www.golden-greece.gr/politismos/mouseio_laografiko_samothraki.html

Εικόνα 20: Ναός Παναγίας Καμαριώτισσας

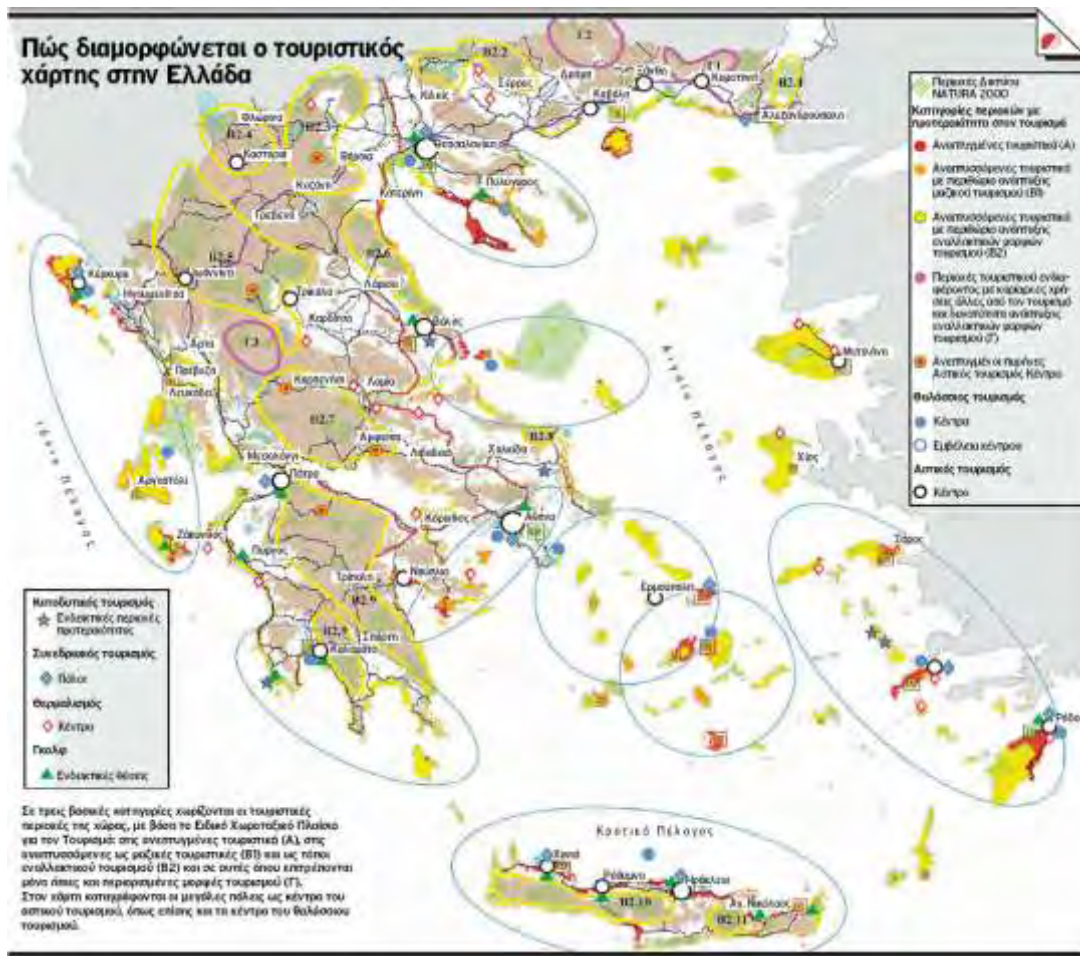
Πηγή: <http://www.gamos-portal.gr/north-aegean/ekklisies/panagia-kamariotissa-samothraki#.UjSd8X9353c>

Εικόνα 21: Ναός Μαντάλ Παναγίας

Πηγή: <http://mysamothraki.com/2013/06/04/mantal-panagia-3-6-13/>

Εικόνα 22: Ο τουρισμός στην Ελλάδα σύμφωνα με το Ε.Π.Χ.Σ.Α.Α. του τουρισμού

Πηγή: Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό: 2009

Εικόνα 23:Κτήμα Αγροτουρισμού Χολοβαή

Πηγή: <http://www.ktimaholoway.com/ell/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CE%BA%CE%B7>

Εικόνα 24: Γεωγραφική κατανομή Θερμών-Θερμαλλικών πηγών στην Ελλάδα

Πηγή: Αρβανίτη:2010

Εικόνα 25: Τα Ευρωπαϊκά μονοπάτια της Ελλάδας

Πηγή: <http://www.pezoporia.gr/pez/routes.asp?toggle=2>

Εικόνα 26: Οδικό δίκτυο Σαμοθράκης

Πηγή: <http://www.pezoporia.gr/pez/routes.asp?toggle=2>

Εικόνα 27: Οδικό δίκτυο Σαμοθράκης

Πηγή: <http://www.pezoporia.gr/pez/routes.asp?toggle=2>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Ορειβατικές και πεζοπορικές διαδρομές της νήσου Σαμοθράκη

ΔΙΑΔΡΟΜΗ	ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ	ΩΡΕΣ ΠΟΡΕΙΑΣ	ΑΠΟΣΤΑΣΗ (m)	ΜΕΣΗ ΚΛΙΣΗ
Θέρμα-Φεγγάρι (τμήμα του Ευρωπαϊκού μονοπατιού E6)	3	4	5900	24%
A. Μεριά- Καρυές-Πηγές Φονιά	3	1,45'	2460	20%
A.Μεριά-Κουφούκλιο- Αμόνι-Λουλούδι-Φεγγάρι	3	3,10'	4600	15%
Ρέμα Φονιά- Καταρράκτης- Κλείδωση	3	2	2300	13%
Βαράδες-Καρυά	3	2	2200	32%
Πέρα Θέρμα- Γριά Βάθρα- Χρηστός- Ρέμα Καρδέλης	1	1	2300	9%
Κήπος- Άνω Μεριά	2	2,10'	5900	5%
A. Καρυώτες- Κ. Καρυώτες- Χώρα	2	3,50'	7800	4%
Αγγίναρος- Ρέμα Καραγιαννάκη-Φεγγάρι	3	3,45'	5400	20%
Κρημινιώτισσα- Αγία Θέκλα	3	4,20'	6100	11%
Κρημινιώτισσα- Βάτος	3	2,15'	3250	15%
Προφ. Ηλίας-Κρημινιώτισσα	2	2,15'	5400	4%
Πηγή Σφενδάμι	2	1,50'	2600	15%
Καταρράκτης Ξηροπόταμου	1	25'	940	6%
Χώρα- Αγ. Ανέμη- Ξυροπόταμος	2	1,40'	4100	15%
Χώρα- Φεγγάρι	3	5	7250	18%
Χώρα- Αη Γιώργης	3	3,20'	2900	26%
Χώρα- Βρυχός- Ζωοδόχος πηγή	1	1,15'	3050	4%
Χώρα- Μονή Αγ. Αθανασίου	1	45'	1800	11%
Χώρα- Αλώνια- Αγ. Ευστράτιος- Αη Γιώργης- Σωτέρα	1	1,10'	2800	5%

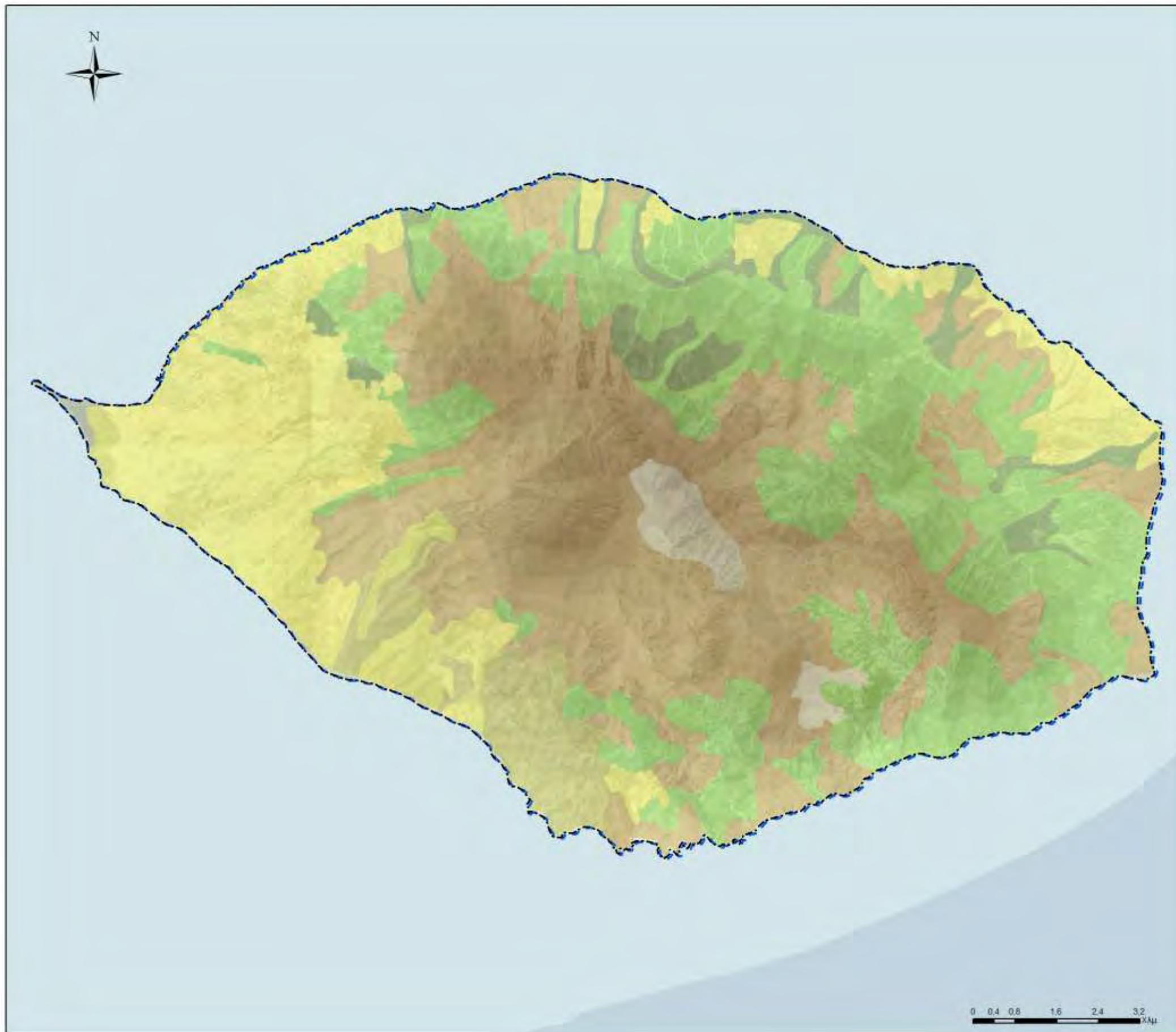
Χώρα Αρετσούδα	1	25'	910	6%
Χώρα- Παλιάπολη- Βασιλικό	2	2,40'	3400	9

Πηγή: Δίκτυο αειφόρων νήσων «Δάφνη»:2011, *Επεξεργασία Ιδία*

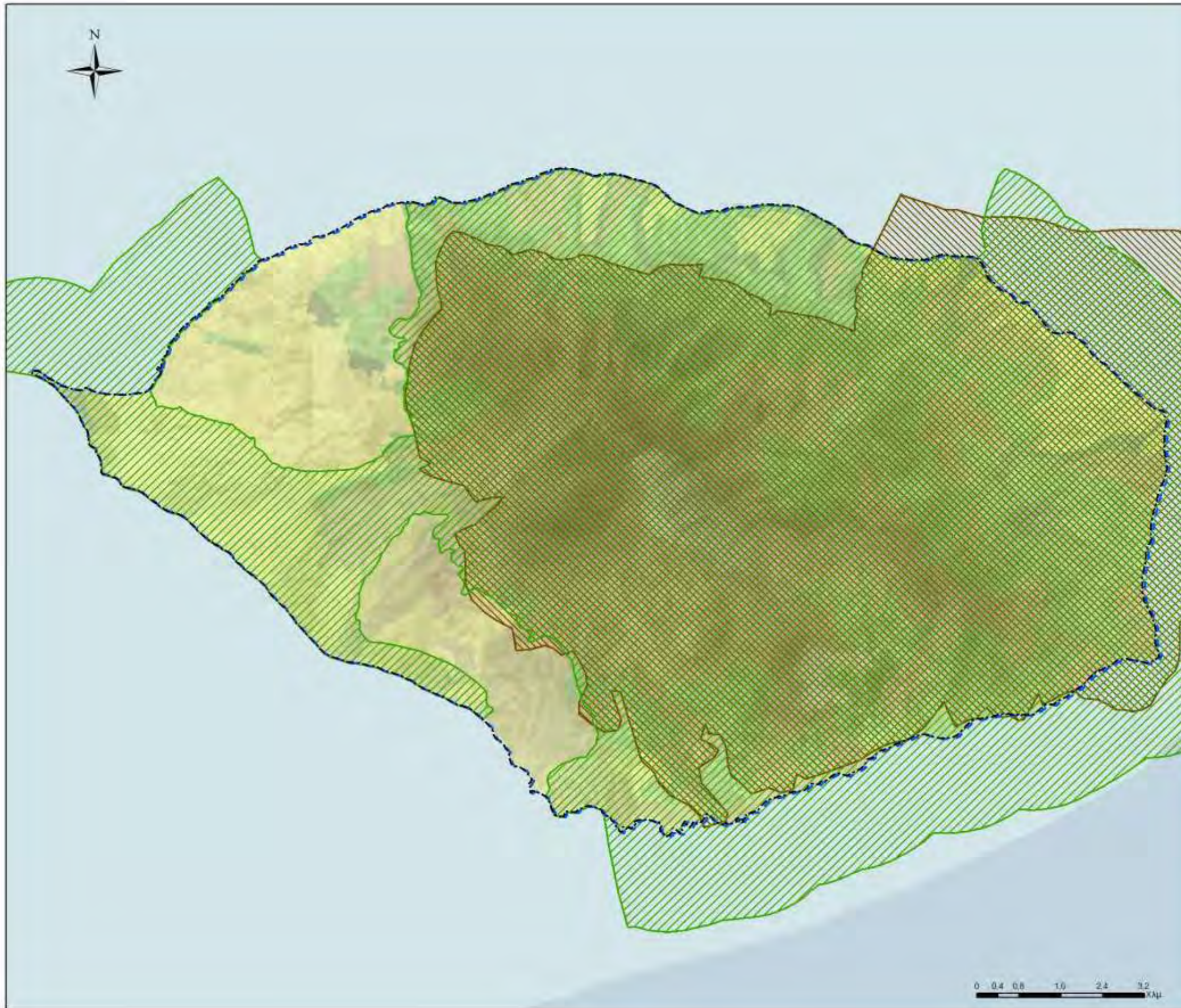
Διερεύνηση δυνατοτήτων προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού με παράλληλη αξιοποίηση των φυσικών πόρων ως παράγοντα βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης και αναψυχής: Η περίπτωση της Σαμοθράκης

Κρικτιγιάνη Ε., Σαλονικίδου Β.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ	
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	
ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ	
Α.1	ΧΑΡΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ
Κλίμακα: 1:70.000	
Πηγή: www.geodata.gov.gr ΓΕΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε., ίδια επιτόρτυπα	
Επιμέλεια Χάρτη: ΚΡΙΚΟΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΝΗ ΣΑΛΟΝΙΚΙΔΟΥ ΒΙΟΛΕΤΤΑ	
ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013	

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ,
ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ
ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΟΛΓΑ

A.2 ΧΑΡΤΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΝΑΤΥΡΑ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ

Κλίμακα: 1:70.000

Πηγή: www.geodata.gov.gr ΓΕΩΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ Α.Ε.
Ιδία επεξεργασία

Επιμέλεια Χάρτη: ΚΡΙΚΙΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΝΗ
ΣΑΛΟΝΙΚΙΔΟΥ ΒΙΟΛΕΤΤΑ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

